

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE DÜZENENLENEN
HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN
ÖĞRENCİ BAŞARI VE TUTUMUNA ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Gülcan DİNCER ÇENGeloğlu**

**Danışman :
Yrd. Doç. Dr. Hikmet BAYRAM**

Bolu- 2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE,

Gülcan DİNCER ÇENGELÖĞLU' na ait Çoklu Zeka Kuramına Göre Düzenlenen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Etkinliklerinin Öğrenci Başarı ve Tutumuna Etkisi adlı çalışma, jürimiz tarafından Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Hikmet BAYRAM

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zekeriya NARTGÜN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meriç KANBUR TUNCEL

Prof. Dr. Yaşar AKBIYIK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür V.

ÖZET

ÇOKLU ZEKA KURAMINA GÖRE DÜZENENLENEN HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİ BAŞARI VE TUTUMUNA ETKİSİ

Gülcan DİNCER ÇENGeloğlu

Yüksek Lisans Tezi

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hikmet BAYRAM

Eylül 2005, 167 Sayfa

Bu araştırmada, ilköğretim 2. sınıf Hayat Bilgisi dersinde çoklu zeka kuramına göre düzenlenen öğretim etkinliklerinin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırma, 2004- 2005 öğretim yılının bahar döneminde Bolu ili Dörtdivan ilçesindeki iki resmi ilköğretim okulunda yapılmıştır. Araştırma bir deney, bir kontrol grubunda bulunan 43 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma üç hafta sürmüştür. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına “Hayat Bilgisi Başarı Testi” ve “Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği” öntest- sontest olarak verilmiştir.

Araştırmada Hayat Bilgisi başarı testi puanları ve derse ilişkin tutum ölçeği puanlarının analizinde deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test ve son test için bağımlı gruplar da “t” testi uygulanmıştır. Deneysel işlemin etkili olup olmadığı iki grubun öntest ve sontest puanlarının karşılaştırılması ile belirlenmiştir. Bu karşılaştırmada alınan iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda “t” testi ile sınanmış, bunun yanında diğer betimsel istatistik

yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Veriler SPSS-13 bilgisayar programı ile değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Hayat Bilgisi başarı testinden elde edilen son test puanlarında deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur. Hayat Bilgisi tutum ölçeğinden elde edilen son tutum puanlarında deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Zeka Kuramı, Hayat Bilgisi, Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği, Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Başarı Testi.

ABSTRACT**THE EFFECT OF LIVING SCIENCE LESSON TEACHING
ACTIVITIES DESIGNED IN ACCORDANCE WITH MULTIPLE
INTELLIGENCE THEORY ON STUDENTS' SUCCESS AND ATTITUDES****Gülcan DİNCER ÇENGELÖĞLU****Master Thesis****Department of Classroom Teaching****Supervisor: Asst. Prof. Dr. Hikmet BAYRAM****September 2005, 167 pages**

In this research, the effect of Living Science Lesson at 2nd Grade in Primary Education level, designed in accordance with Multiple Intelligence Theory on students' success and attitudes.

The research was made in two official Primary Education Schools in Bolu-Dörtdivan province during spring period in 2004-2005 academic year. There were two groups. Experiment and control groups. Totally composed of 43 students. The work lasted for three weeks. In the research, pre- test and final- test designs were used. Living Science Achievement Test and Living Science Attitude Test were applied to the groups. In the analysis of these scores, for the dependent groups, t test was used and pre- test and final test scores were compared. In this comparison, in order to determine the significance of difference between two means, t test was used for the independent groups and besides this, descriptive statistical methods were also used.

As a conclusion, it was found a significant difference in the final scores of experiment and control groups from Living Science Achievement Test. There wasn't a significant difference between the experiment and control groups from the view of final attitude scores in Living Science Attitude Scale.

Keywords : Multiple Intelligence Theory, Living Sciences, Attitude Scale of Living Science, Achievement Test of Living Sciences.

Canım Kardeşim Nurcan' a

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimim sırasında tanıdığım ve ders alma şansı yakaladığım, üç yıl sonra bu çalışmada kendisiyle birlikte yeniden çalışma fırsatını bulduğum, benden bilgisini, tecrübesini ve hoşgörüsünü esirgemeyen; kişiliğini, insanlarla iletişimini ve pozitif düşünce yapısını örnek aldığım değerli hocam, tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hikmet BAYRAM' a içten teşekkürlerimi borç bilirim.

Yüksek lisans derslerimde bana bilim adına birçok tecrübe kazandıran saygıdeğer hocalarım; Doç. Dr. Süleyman ÇELENK' e, Doç. Dr. Arif ALTUN' a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet YILDIZLAR' a, Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUOĞLU' na, Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ' a ve Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT' e şükran borçluyum.

Araştırmamın istatistik analizlerinde kendisinden çok önemli katkılar aldığım Yrd. Doç. Dr. Zekeriya NARTGÜN' e, yaptığım deneysel çalışmadaki önemli noktalara ışık tutan ve yardımını ve güler yüzünü hiçbir zaman esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Meriç KANBUR TUNCEL' e sonsuz teşekkür ediyorum.

Bu çalışmamın uygulama aşamasında destek veren sınıf öğretmeni arkadaşlarım Sabahattin ESEN ve Ali YURTSEVER' e teşekkür ediyorum.

Beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan, çalışmalarına daha fazla zaman ayırabilmem için elinden geldiği kadar günlük yaşamımı kolaylaştırmaya çalışan, tezimin yazım aşamasında çok büyük katkıları olan canım kardeşim Nurcan DİNCER' e, geçen süre zarfında beni İstanbul' da sabırla bekleyen eşim Aykut ÇENGELİOĞLU' na, beni bu yaşa getiren anne ve babama çok teşekkür ediyorum.

Gülcan DİNCER ÇENGELİOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İTHAF	vii
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii

BÖLÜM

I- GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.3. Araştırmanın Amacı	6
1.4. Alt Problemler	7
1.5. Araştırmanın Önemi	7
1.6. Sayıtlılar	8
1.7. Sınırlılıklar	9
1.8. Tanımlar	9
II- KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	11
2.1. Geleneksel Eğitimden Alternatif Yöntemlere Yöneliş	11
2.2. Çoklu Zeka Kuramı	14
2.2.1. Zeka	14
2.2.2. Çoklu Zeka Kuramı Nedir ?	18
2.2.3. Zeka Alanları ve Özellikleri	22
2.2.4. Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zeka Kuramı	30
2.2.5. Çoklu Zeka Kuramında Eğitim Durumu	35
2.2.6. Çoklu Zeka Kuramı ve Program Geliştirme	41

2.2.7. Çoklu Zeka Kuramında Ölçme ve Değerlendirme.....	45
2.3. Başarı.....	50
2.4. Tutum.....	52
2.4.1. Tutum Nedir ?.....	52
2.4.2. Tutumun Bileşenleri.....	55
2.4.3. Tutum ve Davranış.....	57
2.4.4. Tutumun Oluşması ve Değişmesi.....	60
2.4.5. Tutum Değişim Kuramları.....	63
2.4.6. Tutumun Ölçülmesi.....	65
2.5. İlgili Araştırmalar.....	69
2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	69
2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	76
III-YÖNTEM.....	80
3.1. Araştırma Modeli.....	80
3.2. Evren ve Örneklem.....	81
3.3. Veri Toplama Araçları.....	81
3.3.1. Hayat Bilgisi Başarı Testi	81
3.3.2. Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği.....	83
3.3.3. Eğitim Durumunun Hazırlanması ve Uygulanmasına İlişkin Çalışmalar.....	85
3.3.4. Deneysel İşlemler.....	86
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	86
IV- BULGULAR VE YORUMLAR.....	88
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	88
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	91
V- SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	96
5.1. Sonuçlar.....	96
5.2. Öneriler.....	97
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	97

5.2.2. Yapılacak Araştırmalar Yönelik Öneriler.....	98
KAYNAKÇA.....	99
EKLER	
EK 1. Başarı Ölçeği Deneme Formu Soruları.....	104
EK 2. Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları.....	115
EK 3. Başarı Ölçeği Nihai Form.....	116
EK4. Tutum Ölçeği Ön Deneme Formu.....	120
EK 5. Tutum Ölçeği Ön Deneme Uygulamasından Elde Edilen Madde İstatistikleri.....	122
EK 6. Tutum Ölçeği Nihai Form.....	123
EK 7. Deneysel Çalışmada Kullanılan Günlük Planlar Ve Çalışma Yaprakları.....	124

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1- Eski Ve Yeni Zekâ Anlayışlarının Karşılaştırılması.....	19
Tablo 2- Öğretim Sürecinde Kullanılabilecek Zeka Teknikleri.....	39
Tablo 3- Çoklu Zeka Kuramında Değerlendirme Teknikleri.....	46
Tablo 4- “İletişim” Ünitesi Başarı Testi Test Analiz Sonuçları.....	83
Tablo 5- Ön Test Puanları Açısından Deney Ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	88
Tablo 6- Son Test Puanları Açısından Deney Ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	89
Tablo 7- Deney Gurubunun Ön Test – Son Test Başarı Puanlarının Bağımsız Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	90
Tablo 8- Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının Bağımlı Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	90
Tablo 9- Ön Tutum Puanları Açısından Deney Ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	91
Tablo 10- Son Tutum Puanları Açısından Deney Ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	92
Tablo 11- Deney Grubunun Ön Tutum – Son Tutum Puanlarının Bağımlı Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	93
Tablo 12- Kontrol Grubunun Ön Tutum – Son Tutum Puanlarının Bağımlı Gruplarda “t” Testi Sonuçları.....	95

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1- Zeka Türleri.....	29
Şekil 2- Çoklu Zeka Planlama Soruları.....	37

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Gülcan DİNCER ÇENGELÖĞLU
- Sürekli Adresi** : Selami Ali Mahallesi Bakkal Adem Sokak No: 34/ 4
Fıstıkağacı- Üsküdar
- Doğum Yeri ve Yılı** : Seben 1979
- Yabancı Dili** : İngilizce
- İlköğretim** : Şemsipaşa İlköğretim Okulu 1993
- Ortaöğretim** : Üsküdar Halide Edip Adıvar Lisesi 1997
- Lisans** : Abant İzzet Baysal Üniversitesi 2002
- Anabilim Dalı** : İlköğretim
- Bilim Dalı** : Sınıf Öğretmenliği
- Yayımları** : -
- Çalışma Hayatı** : Üç yıldır Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen olarak çalışmakta

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Okulun varlık gerekçesi olan öğrencinin yetişmesi tamamen öğrenme-öğretme sürecine bağlıdır. Bir eğitim programının en işlevsel ögesi öğrenme öğretme sürecidir. Eğitimde sağlıklı bir yenileşmenin olabilmesi için bu sürecin odak noktası alınması gerekir. Aynı şekilde eğitimdeki değişim çalışmalarının özünde eğitim öğretim sürecinin iyice anlaşılması vardır (Özden, 2003 ;14).

Öğretim, belli bir amaçla, bir program ve bir plan dahilinde, bireylere gerekli bilgiler, beceriler, olumlu davranışlar, iyi alışkanlıklar kazandıran, onların yeteneklerini geliştiren, kişiliklerini oluşturan, onları hayata hazırlayan ve bir yönüyle de eğiten; öğrenme ve öğretme etkinlikleridir. Öğrenme kavramının, öğretim kavramı içindeki yeri çok büyüktür (Kemertaş, 2001; 12).

Kişinin çevresi ile kurduğu etkileşim sonucu, bireyde meydana gelen kalıcı izler bireyin yaşantılarını oluşturur. Öğrenme bu yaşantıların ürünüdür. Bu açıdan öğrenme yaşantı ürünü kalıcı izli davranış değişmesi olarak tanımlanır. Özden (2003: 15) ‘e göre birey, içinde bulunduğu evrene öğrenme sonucu yeni bir anlam yükler ve evrendeki konumunu yeniden belirler.

Öğrenmenin tek bir yolu yoktur. Öğrencinin nasıl öğrendiğini öğrenmek için, öğrenmenin anlamını ve çeşitlerini incelemek gerekir. Öğrenme, çevresel

değişiklikler nedeniyle bireyin, duygu, düşünce ve ifadesinde meydana gelen değişimdir (Gagne, 1984 : akt.Ülgen, 1997; 101). Öğrenme sözcüğünü anlama kavramıyla bütünleştiren Ausubel, öğrenmeyi anlamları paylaşma olarak tanımlar. Birey dünyaya geldiği anda öğrenmeye başlar, ölünceye kadar da öğrenmeye devam eder. Olgunlaşma ve içgüdüsel nedenlerle meydana gelen değişimler, öğrenme ile ilgili değildir. Genel anlamda insanların alışkanlık, sevgi, nefret, konuşma, tutum, el becerileri, belleme (bilginin kazanılması), bilme ve öğrenme biçimleri gibi davranışları öğrenilmiştir. Bu davranışlar yine öğrenme ile değişir ve gelişir (Ülgen, 1997; 101).

Duyuşsal giriş özellikleri, öğrencinin tutumları ve bireyin kendi hakkındaki görüşlerinin bir bileşkesidir. Öğrencinin özgeçmişi ve beklentileri onun eldeki öğrenme ünitesiyle ilgili duyuşsal giriş özelliklerini belirler. Bloom, bu yönden öğrencinin derse ve okula karşı tutumunu, akademik benlik kavramını ve ilgilerinin yarattığı durumları duyuşsal giriş özellikleri olarak tanımlamakta ve bu özelliklerin, özellikle öğrenme işine katılma yönünden önemine işaret etmektedir (Fidan, 1996; 102).

Okullarımızda gerçekleştirilmek istenen öğrenci merkezli eğitimin gereği olarak öğrencilerin istekleri, becerileri, ihtiyaçları ve tutumlarına göre öğretim yaşantıları düzenlenmelidir.

Duyuşsal giriş özelliklerinden olan tutumun farklı kaynaklarda birçok tanımı bulunmuştur. Bu tanımların ortak noktaları ise tutum; doğuştan gelmeyen öğrenme yani yaşantı ve deneyimler yoluyla oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumu olduğudur (Ülgen, 1997; 88: Arıcı, 1992; 294 : Morgan, 2000; 364 : Freedman, 2003; 338).

Freedman'a göre tutum, olumlu ve olumsuz değerlendirme ya da duyguları da içeren, bir konu ya da nesneyle (tutum nesnesi) ilgili bir düşünce, inanç ve bilgiler

(bilişsel öge) toplamıdır. Bu bilgi ve duygu toplamı belirli bir davranışa yol açmak eğilimindedir (Dönmez, 2003; 340).

Öğrencinin öğrenmeye ilişkin duyuşsal giriş özellikleri, okuldaki başarısını ve daha sonra karşılaşacağı öğretme durumları karşısındaki tutumunu etkiler. Bir dersteki başarı ve başarısızlık, öğrencinin o derse karşı sahip olduğu duygunun niteliğini değiştirebilir (Fidan,1985; 102).

Bloom'a göre bir dersteki başarı ya da başarısızlık öğrencinin bu derse karşı nasıl bir duyguya sahip olduğunu ve onun bu konuda daha çok öğrenmeye istek duyup duymadığını belirleyen başlıca etken olmaktadır (Özçelik, 1995; 191).

Akademik başarı kişinin çevresiyle etkileşimlerinin ürünü olarak geliştirdiği hedeflerle tutarlı davranışlar bütünü olarak tanımlanır. Akademik başarı ile zeka derecesi arasında da Sprinthall'a göre bir ilişki bulunmaktadır. Zeka testleri ilk defa Alfret Binet tarafından 1908'de uygulanmıştır. Bu test üzerinde yıllarca çalışılmış ve sonunda zeka testinin okul başarısını ölçmekte kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Zeka testleri ile başarı arasındaki korelasyon +0.50 'dir (Sprinthall, 1990; 443: akt.Selçuk, 1997; 37).

İbni Sina'dan günümüze kadar bir çok bilim adamı zeka kavramını incelemiş ve farklı yorumlarda bulunmuştur. Zekayı farklı bir boyutta ele alan eğitim profesörü ve nöroloji uzmanı olan Howard Gardner'a göre zeka, bir ya da birden fazla kültürel çerçeve içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir.

Gardner tarafından geliştirilen çoklu zeka kuramı bilişsel bilim, gelişimsel psikoloji ve nörobilimden yararlanarak her bireyin zeka düzeyinin özerk güçler ya da yetenekler tarafından oluştuğunu ve sekiz zeka gücünün var olduğunu savunmaktadır.

Günümüzde bireylerin neler yapabildiğinden çok, neler yapabileceği düşünölmeye başlanmıştır. Çoklu zeka kuramı da bu amaçla, yeni eğitsel yöntemlerin düşünölmesi için ortaya atılmıştır. Howard Gardner, insan beyninin modöler bir yapıya sahip olduğunu ve beyinde dilsel, sayısal, görsel, mimiksel ve diğör sembol sistemleri kullanılarak ayrı psikolojik işlemler gerçekleştiğini savunmaktadır. Araştırmalar göstermektedir ki, farklı sembol formları beynin farklı bölömlerine hizmet etmektedir. Gardner, okullarla ilgili yaptığı çalışmalarda eğitimde sadece iki sembol formunun kullanıldığını ve diğör sembollerin okul dışına bırakıldığını fark etmiştir. Zira sayısal beceriler bir zeka belirtisi olarak görölüyor ise nota ve ritim becerisi ya da çizim yapma, renkleri doğru kullanma becerisi de bir zeka belirtisi olabilir (Talu, 1999; 164).

Çoklu zeka kuramı, öğrencilerin farklı ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınarak öğrenim görmesini hedeflemektedir. Bunu yaparken de ezbercilikten uzak, sadece öğrencilerin kendi ilgi alanlarını kullanarak kazanması beklenen davranışlara ulaşmalarını sağlamak gerekmektedir. Ülkemizde hüküm süren eğitim anlayışımıza göre, öğrencilerin ne öğrenimleri üzerine söz hakkına sahip olduğu ne de ilgi ve yeteneklerinin olduğu alanda yetişmelerinin sağlandığı söylenebilir. Öğrencilerin standart sınavlarda sahip olmaları beklenen bilgi alanları üzerinde durulmakta ve bu bilgilerin dışındaki alanlara ilgi duyanlar çok başarılı olsalar bile göz ardı edilmektedir. Gardner eğer bir öğrencinin dili kullanma becerisi zayıfsa, öğrenciyi konudan ve ortamdan uzaklaştırmak yerine yetenekli ve bilgili olduğu başka bir alanda başarılı olması için cesaretlendirmek gerektiğini belirtmektedir (Gardner, 1983 : akt. Köroğlu, 2002). Bu noktada en önemli görev okullarımıza düşmektedir. Okulların, öğrencilerin kendi yetenekleri doğrultusunda eğitim almaları için bir yol gösterici konumunda olmaları gerekmektedir. Her öğrencinin zihinsel yeteneklerini değerlendirmek okulların görevidir. Gardner ‘a göre eğer öğrencinin yetenekleri okulun sınırlarını aşıyorsa, o zaman okul o kişinin özel yeteneklerini geliştirebilmesini sağlayacak ek imkanlar bulmalıdır. Okulların bunu yapabilmelerinin yolu öğrencilerinin kişisel özelliklerini tanımış, başarılı ve başarısız oldukları noktaları tespit etmiş ve öğrencilerinde problemlerine çözüm bulmalarında yol gösterebilen bir yönetim anlayışına sahip olmasıdır (Köroğlu, 2002).

Eğitim faaliyetlerinin merkezinde öğrenci bulunmaktadır. Öğrenciyi dikkate almayan eğitim uygulaması başarıya ulaşmamaktadır. Öğretim sürecinde, öğrencilerin özelliklerinin dikkate alınmasının zorunluluğu, eğitim öğretimde bireyselleşmeye yol açmıştır. Öğretimin bireyselleştirilmesinde, öğrenci öğretimin merkezindedir. Çoklu zeka kuramı da öğretimin bireyselleştirilmesi esasına dayanmaktadır. Her öğrenci kendi zeka türünde eğitim alma hakkına sahiptir. Böylece hiçbir öğrenci başka bir öğrenci için feda edilme durumunda olmayacaktır.

İlköğretimin temel amacı, çocukları “hayata ve üst öğrenime” hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmada Hayat Bilgisi dersi ilk derstir. Bu nedenle okul yıllarında çocuklar için Hayat Bilgisi dersi, ilköğretimin ilk üç sınıfında, önemli derslerden biri olarak görülmektedir. Bu ders, ilköğretimin ilk üç sınıfında okutulan, çocukların iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlaması için gerekli olan temel davranışları kazanmasını sağlayan ilk ders olarak tanımlanabilir (Akınoğlu, 2002; 2).

Hayat Bilgisi dersi, her şeyden önce, çocuk zihninin gelişmesine yardım eden, onun çevresine bilinçli, etkin ve başarılı uyumunu sağlamaya çalışan ilk derstir. Bu araştırmada son dönemde ortaya atılan düşüncelerden birisi olan çoklu zeka kuramına göre hazırlanan Hayat Bilgisi ders planının eğitimde işe koşulması ve öğrenci özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının önemi ortaya konmak istenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretim 2. sınıf Hayat Bilgisi dersinde çoklu zeka kuramına göre düzenlenen öğretim etkinliklerinin, geleneksel öğretime göre öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi nedir ?

1.3. Araştırmanın Amacı

Günümüzde geçerli olan eğitim, bilginin zihinlere yüklendiği bir süreç olmaktan çıkarak, bilginin hayatta kullanılma becerisinin öğrenildiği bir sürece dönüşmektedir. Öğretmenin yerine öğrenme merkezli bir eğitim anlayışı gelişmektedir. Eğitim sürecinde, öğretme kavramının yerini yaşam boyu öğrenme süreci alırken, öğretmenin işlevi, nitelik değiştirmiş, öğretici ve bilgi aktarıcı konumdan “katalizör” pozisyonuna geçmiştir (Özgüven, 2001; 18). Öğrenci, öğretim sürecinin merkezindedir ve öğretmen öğrenmeyi destekleyen ve kolaylaştıran roldedir.

Bunun yanında öğretmenin öğrencilerini tanımadan yapacağı eğitim ve öğretim boştur. Çocuğu tanımadan hiç bir şey yapamayız.

Öğrenmede bireysel farklılıklar çok önemli rol oynar. Öğrencilerin gelişim özellikleri, zeka düzeyleri ve alanları, dikkat süreleri, algılama ve hatırlama yetenekleri, öğrenme biçimleri, yaratıcılıkları, tutumları, güdülenmişlik düzeyleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar onları birbirinden ayırır ve öğrenmelerini etkiler (Demirel, 2003; 92).

Günümüz okulları çocukların sahip oldukları bireysel ilgileri, yetenekleri ve potansiyelleri ortaya çıkarabildiği ve onları geliştirebildiği ölçüde eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır. Çünkü, en geniş anlamda eğitimin amacı, çocuklardaki farklı ilgileri, ihtiyaçları ve yetenekleri ortaya çıkarmak ve onları sınıftaki öğrenme-öğretme sürecinin temelleri olarak kullanmaktır (Saban, 2004; 3).

Eğitimde her bir öğrenciyi ayrı bir değer olarak ele alan çoklu zeka kuramında standart sayılabilecek tek bir öğretim modelinden söz etmek mümkün değildir. Bunun tam aksi öğretmen ve öğrencilere bir çok seçenek sunarak onların öğretim yaşantılarını zenginleştirmektedir. Bu sayede geleneksel öğretimde feda

edilen öğrenciler sistem içinde yok olmadan kendi çizgisinde ilerleyip, daha başarılı olurlar.

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 2.sınıf Hayat Bilgisi dersinde çoklu zeka kuramına göre düzenlenen öğretim etkinliklerinin öğrenci başarı ve tutumuna etkisini saptamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.4. Alt Problemler

1. Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı sınıflardaki öğrencilerin başarıları arasında anlamlı fark var mıdır ?

2. Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı sınıflardaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı fark var mıdır ?

1.5. Araştırmanın Önemi

Öğrenmeye renk katan şey, öğrenme sonucu insanda uyandırdığı şevk, neşe, huzur ya da bir şeyi başarmış olmanın verdiği mutluluktur. Yirmi birinci yüzyılda öğrencilere öğrenmelerine uygun ortam ve olanaklar sunmak yerine neleri öğrenmeleri gerektiğini söylemek, onlara öğretmek ya da öğretmeye çalışmak eğitimcilerin en büyük açmazı olmuştur.

Eğer, bilginin geçici olduğu, ansiklopedik bilgiden çok olayları derinliğine kavrama, eleştirel düşünme yetenekleri ile öğrenmeyi öğrenmenin vurgulandığı; öğrenmede öğrenci- öğretmen etkileşimine önem verildiği ve çok yönlü zihinsel gelişimin hedeflendiği çağdaş eğitim anlayışı, eğitim sistemini iyileştirme çalışmalarında egemen olursa, sistem yeniden yapılandırılacaktır. Böyle bir yaklaşım öğretimin, özüne ilişkin yeniden yapılanmanın esaslarını ortaya koyacak ve

öğrencilere potansiyellerini maksimum düzeyde geliştirebilme olanağı sunabilecektir (Özden, 2003; 7).

Bireysel farklılıklara dikkat çeken çoklu zeka kuramı uygulamaları öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmakta, kendilerini tanımalarını kendilerine güvenmelerini, yaratıcı düşüncelerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

İncelenen literatür, bireylerin farklı özelliklere sahip olduğunu ve farklı biçimlerde öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, tek bir etkinlikle işlenen ünitelerin, monotonluğa ve öğrencilerin dersten soğumasına yol açacağı ortaya çıkmıştır.

Çoklu zeka kuramına dayalı öğretimin yanı sıra bu araştırmada akademik başarı ve tutum konusu da ele alınacaktır. Yetenek ve tutumlarından daha düşük başarı gösteren öğrencilerin durumlarının saptanması ve buna çözüm getirilmesi, özellikle kalkınmakta olan ülkeler için son derece önemlidir.

Yurt dışında duyuşsal giriş özellikleri ile ilgili olarak yapılan pek çok araştırmada duyuşsal alanın öğrenmedeki önemi vurgulanmaktadır. Yurdumuzda bu konudaki eksiklikten yola çıkarak, bu araştırmada ikinci sınıf öğrencilerinin Hayat Bilgisi dersine ilişkin tutum ve başarıları ortaya konmaya çalışılacaktır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçların eğitimcilere, öğrencileri tanıma, çoklu zeka yöntemi ile eğitim durumu hazırlama, bu zengin öğrenme yaşantıları sonucunda tutum ve başarılarındaki farklılaşma konularında ışık kaynağı olacağı düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlılar

1-Çoklu zeka kuramı mevcut yetişekte uygulanabilir.

2-Kontrol altına alınamayan değişkenler her iki grubu aynı oranda etkilemiştir.

3-Uygulama sırasında kullanılan günlük planlar konusunda başvuru uzman kanıları yeterlidir.

4-Uygulama sırasında kullanılan ölçme araçları konusunda başvuru uzman kanıları yeterlidir.

1.7. Sınırlılıklar

1-Öğrencilerin derse ilişkin duyuşsal özelliklerden yalnızca tutum boyutunda olanlar ile sınırlıdır.

2-Uygulamanın yapıldığı Bolu ili Dörtdivan ilçesine bağlı Merkez Şehit Orhan Yalçın İlköğretim Okulu 2-A sınıfı ile kontrol grubu olarak belirlenen Cumhuriyet İlköğretim okulu 2-A sınıfı ile

3-İlköğretim 2. sınıf Hayat Bilgisi ‘İletişim’ ünitesi ile

4-Uygulamanın yapıldığı 9 Şubat 2005- 2 Mart 2005 tarihleri ile

5-Araştırmanın yapıldığı tarihte çoklu zeka kuramında sekiz zeka türü olması nedeniyle çalışma bu zeka türleri ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Başarı : Öğrencinin Hayat Bilgisi dersi iletişim ünitesindeki hedefler doğrultusunda performansındaki ilerlemedir.

Tutum : Öğrencinin Hayat Bilgisi dersine karşı bilişsel ve duygusal öğeleri bulunan ve davranışsal bir eğilim içeren kalıcı bir olgudur.

Zeka : Bireyin doğuştan sahip olduğu, kalıtımla kuşaktan kuşağa geçen ve merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim, öğrenme ve çevreden kaynaklanan etkenlerle biçimlenen bir bileşimdir.

Çoklu Zeka Kuramı : Öğrencilerin zekasının tek bir yapıdan oluşmadığı görüşünü savunarak, her öğrencinin birbirinden bağımsız sekiz zeka alanına da sahip olabileceği ve bütün bu zeka alanlarının geliştirilebileceğini içeren bir eğitim kuramıdır.

Hayat Bilgisi : İlköğretim okulu 1., 2. ve 3. sınıfların programında yer alan doğa ve toplumbilimleri alanlarına ilişkin, çağın gerektirdiği en temel bilgi, beceri, tutum, düşünce ve değerlerin seçilip, çocukları yaşama hazırlama işlevini üstlenen derstir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal yapısı ve ilgili araştırmalar (literatür) incelenmiştir. Kuramsal yapıyı öğretimde alternatif yöntemler, zeka, çoklu zeka kuramı ve tutum konuları oluşturmaktadır. İlgili araştırmalar da ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Geleneksel Eğitimden Alternatif Yöntemlere Yöneliş

Eğitimin en yaygın tanımı Ertürk tarafından “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak yapılmıştır (Ertürk, 1998:77).

Eğitim, bireyin tüm yaşamı boyunca sürmekte ve yaşam boyu edindiği tecrübelerin bütününe kapsamaktadır. Eğitim ile yaşantılar arasında organik bir bağ vardır. Aynı zamanda bu yaşantılar da birbiriyle bağlantılı olmalıdır. Oysa geleneksel eğitim denilen öğretmen ve okul merkezli eğitimde, öğrencilerin eğitiminde edindikleri birbirinden kopuk yaşantılar yığımdır.

Geleneksel eğitim sisteminde, öğretmen öğrencilere neyi, ne zaman ve nasıl yapacaklarını söyler. Öğrenciler de bu konuda öğretmene güvenirler ve dolayısıyla öğrenme sürecine karar alıcı rolde katılmazlar. Öğretmen öğrencilerin olumlu davranışlarını övmek yerine, yanlışlarını düzeltmeye çalışır. Sürekli olarak yanlışların söylenmesi, öğrencilerin kendilerine güven duygularını azaltır. Öğrenciler kendi hatalarını göremez ve bu hatalardan sonuç çıkaramazlar. Kendileri için düşünemezler. Öğrendikleri bilgileri günlük yaşamda uygulamaya koyamazlar (Ünver, 2003: 2).

Günümüzde, her ülke eğitim alanında karşılaştığı sorunlara etkili çözümler bulmak üzere kendi sistemini sorgulamakta ve nasıl bir yeniden yapılanmayla bu sorunları çözebileceğini tartışmaktadır. Özellikle okullarda gerçekleştirilen öğretim uygulamalarında karşılaşılan sorunlardan çoğunun geleneksel olarak nitelenen eğitimden kaynaklandığı gözlenmektedir. Geleneksel eğitim uygulamalarının temel özelliklerine bakıldığında bazı noktalar dikkati çekmektedir. Bunlar arasında, bilgi aktarmaya ağırlık veren öğretim anlayışı, ders kitaplarına aşırı bağımlılık, öğretmenin mutlak egemenliği, öğrencileri araştırmaya yöneltmeyip yalnızca dinleyen/izleyen konumunda tutarak zihinsel açıdan edilgenleştiren düzenlemeler, yaratıcı düşünmeye ya da kişisel görüşleri açıklamaya izin vermeyen sınıf iklimi, sunulan bilgileri anlamaya ve farklı yorumlar yapmaya olanak tanımayan öğretim yöntemleri ilk göze çarpanlardır.

Geleneksel eğitim uygulamalarının doğurduğu sorunların başında, öğretilen bilgilerin kalıcı olmaması, sınavlar için ezberlenip daha sonra hızla unutulması, bilgilerin çoğunun öğrencilerce eksik ya da yanlış anlaşılması ve öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri gelecek yaşamlarında etkin biçimde kullanamıyor olmaları gelmektedir. Geleneksel eğitim anlayışından kaynaklanan bu tür sorunlar eğitimcileri daha etkili, verimli ve çekici öğretim uygulamalarını geliştirmek üzere çalışmaya yöneltmiştir.

Eğitim, uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu bakımdan, yenileşme çabaların, kağıt üzerinde özenerek çizilmiş yapı değişiklikleriyle, yapılan konuşma ve tartışmalarla ve ya herkesin kendi tecrübe dağarcığından çıkararak en iyi niyetlerle ortaya attığı önerilerle gerçekleşeceği düşünülmemelidir. Eğitimde yenilenme, her şeyden çok, birey davranışlarının yenilenmesidir (Varış, 1988: 14).

İçinde yaşadığımız çağa bilgi çağı veya bilişim çağı gibi adlar verilmektedir. Günümüzde birçok alanda olduğu gibi okul eğitiminde de yeni boyutlar gelişmektedir.

Bilgi çağının okulu, topluma ve çevreye daha açık olmalı, daha çok bireyselliğe yer vermeli ve daha çok çeşitliliği barındırabilmelidir. Bilgi çağının eğitimi, toplumların birbirlerine kalın sınırlarla kapalı olduğu ve birbirleri arasında etkileşimin daha az olduğu dönemlerdeki gibi ağırlıklı olarak belirli değerleri aktaran ve önceki kuşakların yaptıklarını yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeteneği olan insanları yetiştirmeyi temel amaç edinmelidir. Dolayısıyla bilgi çağındaki eğitim ve öğretim etkinlikleri, bireylere her an değişen koşullara uyum sağlayacak şekilde donatılmalıdır (Enç, 2003: 281).

Dünya toplumları çeşitli alanlarda özellikle eğitim alanında hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır. Eğitim alanındaki bu değişim bireylere de yansımaktadır.

Bilgi toplumunda, insani değerler ve nitelikler olarak, bir örneklik yerine farklılık, çeşitlilik, kendine güven, kendini gerçekleştirme, yaratıcılık, katılımcılık, eşitlik, çok yönlü bakış açısı gibi hususlar öne çıkmaktadır. Postmodern eğitim tartışmalarında da standart program yerine insan, eğitimin merkezinde yer almakta, bireyin özgürlüğüne vurgu yapılmakta ve bireye seçme hakkı tanınmakta, eğitimde farklı beklentilerin karşılanması öne çıkmaktadır. Giderek kitlesel eğitimden bireyselleştirilmiş öğretime, katı programdan esnek programa, herkese aynı standart eğitimden, yeteneğe göre eğitime doğru bir dönüşümden söz edilmektedir (Şişman, 2003: 236).

Ayrıca bilgi toplumu, üstün niteliklere sahip insan gücü gerektirmektedir. Bu insan, bilgi yüklü insan olmaktan çok gerekli bilgiye gerekli olduğu anda ulaşabilen, bilgiyi sınıflayabilen, çözümleyebilen, bilgiden yararlanabilen, bilgiyi sorun çözmeye uygulayabilen ve yeni bilgiler üretebilen insan olacaktır. Bunun için de bilgi çağının insanı, öğrenmeyi bir yaşam biçimi olarak gören, sürekli öğrenme arzusu içinde olan insan olacaktır. Dolayısıyla öğrenme okulla ve okul programıyla sınırlı olmaktan çıkmakta, yaşamın bütün alanına kaymaktadır (Şişman, 2003: 229).

Bu hızlı değişim ve gelişimde öğrenmeyle ilgili olarak sürekli alternatif yöntemler geliştirilmektedir. Bu yöntemlerin içinde; yaşam boyu öğrenme,

işbirliğine dayalı (kubaşık) öğrenme, etkin öğrenme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, yapılandırılmış öğrenme, doğrudan öğretim ve çoklu zeka kuramını sayabiliriz. Bu yöntemlerin ortak noktası öğretimi bireyselleştirmeleridir. Aynı zamanda şu da bir gerçek ki, en son gelişme ve düşüncelerin daha önce düşünülmüş, gündeme getirilmeye çalışılmış eski düşüncelerin çağdaş bir yorumu ya da yeniden yapılandırılması olarak karşımıza çıktığı görüşü de yaygın kabul görmektedir.

2.2. Çoklu Zeka Kuramı

Öğrenme ve öğretim çalışmalarına etki eden bu yaklaşımlardan biri olan çoklu zeka kuramı bu çalışmada incelenmiştir. Bu kuramı açıklamadan önce zeka konusuna açıklık getirmekte yarar vardır.

2.2.1. Zeka

Yüzyıllardır bilim adamları ve filozoflar zeka, zekanın oluşumu çalışması, gelişimi, bölümleri ve ölçülmesi ile ilgili çeşitli araştırmalar yapmıştır. İnsanlar arasında öğrenme, akıl yürütme, problem çözme ve bunun gibi farklılıklar binlerce yıldır dikkat çekmektedir. Bireysel farklılıklar içinde en göze çarpan özellik olan zeka ile ilgili farklı kuram, ölçüm tekniği ve ölçme araçları geliştirilmiştir. Zekanın ne olduğu konusunda çeşitli görüşler vardır.

Wechsler (1958) zekayı, bireyin amaçlı davranma, akılcı düşünme ve çevresiyle etkilice baş etmek için kullandığı bütünsel kapasite; Glover ve Bruning (1990), bireyin öğrenme yeteneği, eğitimi alıcılığı, yeni durumlarla baş etme yeteneği, soyut düşünme, sözel ve matematiksel akıl yürütme; Woolfolk (1990) ise bireyin kalıtım ya da öğrenme ürünü zihinsel işlevleri; bilgiyi edinme, hatırlama, geri getirme ve problem çözme, dünyaya uyum sağlamada kullanma yeteneği ya da yetenekleri olarak tanımlamaktadır (Açıkgöz, 2003a: 35).

Zekayı, Storddad (1943) “Bireyin zor, karmaşık, soyut, ekonomik gayeye uygunluk, sosyal değeri olan ve orijinal nitelikler taşıyan zihinsel davranışları yapabilme ve bu koşullar altında bireyin enerjisini davranışlar üzerine toplayabilme ve heyecanlara karşı koyabilme yeteneği” olarak ele alınmıştır (Özgüven, 1999: 163).

Psikolog Jean Piaget ise, zekayı, üç önemli özelliği açısından tanımlamaktadır. Ona göre zeka; (1)Çevre ile etkileşim sonucunda, kişinin çevreye yaptığı uyumun özel bir halidir (2)Zihinsel yapı ile çevre arasındaki bir tür devingen (dinamik) denge halidir (3)Bir zihinsel eylemler dizgesidir. Eğitim, bu uyumu, dengeyi ve eylemleri arttırmalıdır. Eğitim, gerçeği zihinde yapılaşdırır. Çocuk araştırma ve deneyler yaparak, bu “zihinsel yapı” yı kurar. Ona göre, okul ya da zeka, deneyden çıkar. Piaget, bu yapıya “akıl yapıları” adını verir. Akıl yapıları geliştikçe çocuk bunları kullanır. Piaget bu görüşüyle zihin gelişiminde bir tür “olgunlaşma” yı kabul ediyor demektir (Binbaşoğlu, 1982: 103).

Zeka testlerinin yapımcılarından Fransız psikologu Alfred Binet’ in belirttiğine göre zekanın başlıca üç özelliği vardır: (1) Verilen bir yönergeyi (direktifi) anlamak ve bunu zihinde tutabilme yeteneği; (2) Bir duruma başarı ile uyum yapabilmesi ya da istenildiği gibi davranışta bulunabilme yeteneği; (3) Bireyin kendi kendini eleştirip yaptığı bir davranışın doğru olup olmadığını denetleyebilme yeteneğidir (Binbaşoğlu, 1982: 103).

William Stern (1912) zekayı, “Bireyin düşüncelerini, yeni durumlara bilinçli olarak uyum sağlaması ile ilgili genel bir yetenek” olarak tanımlamıştır. Zekanın ölçülmesi konusunda önemli katkıları olan Terman (1912) ise “soyut semboller üzerinde düşünebilme” yeteneğinin bireyler arasında zeka farklılıklarını ayırabilen en önemli faktör olduğunu ifade etmiştir (Özgüven, 1999: 162).

Geçmişten günümüze yapılan zeka tanımlarına bakıldığında bu tanımların bazı ortak noktaları olduğu göze çarpmaktadır. Bunlar; karşılaşılan yeni durum ve problemlerin çözümünde bilişsel becerilerini kullanma, sembol ve kavramları

kullanarak soyut düşünme becerisi, orijinal nitelikler taşıyan ürünler ortaya koyması ve öğrenme yeteneğidir.

Bununla birlikte zeka, çok yönlü bir kapasitedir, bir potansiyeldir veya bir yetidir. Ayrıca, zeka bireyin genetiksel kalıtımıyla olduğu kadar, bu bireyin ekolojik ve kültürel çevresiyle olan tecrübe ve deneyimleriyle de şekillenir (Saban, 2004: 1).

Zeka, canlıyı bilinçli davranışa yönelten bir güçtür. Böylece psikologlar zekanın ortaya koyduğu iş yahut yapıt ile tanınabileceği sonucunu çıkartır. Bu nedenle zeki olan kimsenin ortaya koyduğu iş ya da başarı, aynı zamanda zekanın da bir ölçütü sayılmaktadır (Binbaşıoğlu, 1982: 101).

Zeka bireyin zihinsel yeteneklerinin değişik yönleri sayısal olarak ölçülmek suretiyle değerlendirilmektedir. Gerçekte zekanın ne olduğu açık olarak bilinmemektedir. Zeka, ancak gözlenebilir. Zihinsel davranışlar halindeki özelliklere göre tarif edilebilir ve ölçülür. Bu aynen elektriği tanımlamada izlenen yol gibidir. Elektrik gözle görülen bir nitelik olmadığı halde bir enerji olarak kabul edilmekte kimyasal ve magnetik etkileri ısı, ışık, hareket ve enerji halinde gözlenebilen özellikleri ile sayısal olarak ölçülebilmektedir (Özgüven, 1999:162).

Yukarıdaki paragrafta belirtildiği gibi, zeka soyut bir kavramdır. Bireyin zekası konusunda karar vermek için ölçümlere ihtiyaç vardır. Zekayı ilk kez Galton (1822-1911) temel duyuların duyarlılığı ile ölçmeye çalışmıştır. Bu dönemde zeka, bilgileri yapısallaştırma ve kullanma anlamıyla kabul ediliyordu. Daha sonra bu yüzyılın başında Fransız hükümetinin, okuldan yararlanamayacak kadar durgun zekadaki çocukların yeterli zeka potansiyeli olduğu halde gerekli çabayı göstermedikleri için başarısız olan çocuklardan ayırt edebilmek için Binet ve Simon' dan zeka testi geliştirmeleri istenmiştir. Bunun üzerine ortaya çıkan zeka testi 1905'te Stanford Üniversitesi'nde, Terman tarafından adapte edildi. 1916'da Stanford- Binet testi olarak yayınlandı. Bundan sonra geliştirilen zeka testleri temelde Binet' in ölçeği türündedir ve onun gelişmiştir (Ülgen, 1997 :26).

Son yıllarda zeka testleri, öğrencileri damgalamada kullanıldığı ve haksız bir uygulama olduğu için eleştirilmektedir. Bu zeka testlerinde bireylerin kültürel farklılıkları göz ardı edilmektedir. Bunun yanında dilsel ve mantıksal kapasiteler zeka testlerinde en çok önemsenen özelliklerdir. Bu da bireysel farklılıkları yok saymaktadır.

Bilim adamları zekanın sadece nasıl ölçüldüğü ile ilgili değil, zekanın oluşumu, bölümleri, ne olduğu ile ilgili sorulara da cevap aramışlardır.

Zeka ile ilgili ilk akla gelenlerden biri de Spearman' dır. Spearman 1927' de zekayı iki faktör kuramı ile tanımlamıştır. Buna göre zeka, her türlü zihin etkinliğinde rol oynayan veya ihtiyaç duyulan zihinsel enerji olan genel faktörlerden (g faktörü) ve belirli bir zihin etkinliğinde rol oynayan veya ihtiyaç duyulan zihin gücü olan özel faktörlerden (s faktörü) oluşmuştur. Thorndike, Spearman' ın g faktörünü reddeder ve zekanın birbirinden ayrı faktörlerden meydana geldiğini belirtir. Buna göre faktörler birbirinden bağımsızdır., genel bir zeka yoktur; zeka değil, zekalar vardır. Bu faktörler 1)Kelime anlamı, 2)Aritmetik akıl yürütme, 3)Kavrama, 4)İlişkileri görsel algılamadır. Thorndike zekayı üçe ayırır: Soyut zeka, Sosyal zeka, Mekanik zekadır (Bümen, 2002 :2).

Zekayı ilk kez kuramsal düzeyde inceleyen psikolog ise Guilford' dur. Guilford' un geliştirdiği zeka testi, insanın bilişsel sisteminin yapısal bütünlüğü olduğu ve süreçlerle ilgili işlemlerin bireyden bireye farklılık gösterdiği görüşüne dayalıdır. Guilford' un bu modeline göre zekanın üç boyutu vardır. İçerik boyutu figürlerle, sembollerle, anlamlarla ve davranışlarla ilgili bölümlerden oluşur. Ürünler boyutu birimler, gruplar, ilişkiler, sistemler, değişik durumlarda formüle etme ve doğurgulardır. İşlem boyutu ise, biliş, bellek, ayrıştırıcı düşünme, bütünleştirici düşünme ve değerlendirme süreçlerinden oluşur (Ülgen, 1997: 27).

Zeka ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalardaki en son gelişme ve bu çalışmanın konusu çoklu zeka kuramıdır. Eğitim alanındaki yeni yönelimlerden biri olan çoklu zeka kuramını ve eğitimdeki yerini incelemekte fayda vardır.

2.2.2. Çoklu Zeka Kuramı Nedir?

Nöro- psikolog Prof. Howard Gardner, dahiler, öğrenme güçlüğü çekenler ve beyin hasarı geçirmiş kişiler üzerinde çalışmalar yaparak ve zeka konusunda bilinenleri inceleyerek Çoklu Zeka Kuramını geliştirmiştir (Açıkgöz, 2003: 283). Bu çalışmalar sonucu insan beyninin farklı bölümlerden oluştuğu ve her bir bölümün özel işlevlere sahip olduğu gerçeği ortaya çıktı. Beynin farklı yarımkürelerden oluştuğu gerçeğini içeren teori “Split- Brain Theory” IQ ya karşı olan ilk çalışmaydı. Beyin hasarlarından doğan zeka bozuklukları üzerinde elde edilen araştırma bulguları sonucunda, insanların beyinlerinin belli bir bölümü zarar gördüğünde bile, beynin kalan bölümü ile insanlar belli alanlarda performans gösterebiliyor ve yaşamlarına devam edebiliyorlardı (Yavuz, 2001:13). Bu da Gardner ’ın zekaya bakış açısını değiştirmesine neden olmuştur.

Gardner (1983, 1999) insan zekasının objektif bir şekilde ölçülebileceği tezini savunan geleneksel anlayışı eleştirerek, zekanın tek bir faktörle açıklanmayacak kadar çok sayıda yetenekleri içerdiğini ileri sürmektedir. Gardner, zekayı bir kişinin 1)Bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, 2)Gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi ve 3)Çözümüne kavuşturulması gereken yeni ya da karmaşık yapıları keşfetme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Saban, 2004: 5).

Bu tanıma göre zeka, bireylerin kişisel kararları olduğu kadar aynı zamanda potansiyeldir ve değerlere, fırsatlara bağlı olarak ortaya çıkar. Kültürel değerler zeka olarak ele alınan davranışları derinden etkiler. Bu tanım, zekayı insanların neler yaptığı ve hangi ürünleri yarattığı noktasına yerleştirir ki, bu yeni anlayış test yoluyla belirlenen geleneksel zeka anlayışından farklıdır (Bümen,2002: 5).

Zeka ile ilgili eski ve yeni anlayışların kısa bir karşılaştırması aşağıdaki tabloda verilmiştir (Saban, 2004: 4).

Tablo 1: Eski ve Yeni Zeka Anlayışlarının Karşılaştırılması

ZEKAYA İLİŞKİN ESKİ ANLAYIŞLAR	ZEKAYA İLİŞKİN YENİ ANLAYIŞLAR
1- Zeka, doğuştan kazanılır, sabittir ve bu nedenle de asla değiştirilemez.	1- Bir bireyin genetiksel olarak kalıtımla birlikte getirdiği zeka kapasitesi iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir.
2- Zeka, niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir.	2- Zeka, herhangi bir performansta, üründe veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.
3- Zeka, tekildir.	3- Zeka, çoğuldur ve çeşitli yollarla sergilenebilir.
4- Zeka, gerçek hayattan soyutlanarak (yani, belli zeka testleri ile) ölçülür.	4- Zeka, gerçek hayat durumlarından veya koşullarından soyutlanamaz.
5- Zeka, öğrencilerin belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır.	5- Zeka, öğrencilerin sahip oldukları gizil güçleri veya doğal potansiyelleri anlamak

Gardner zekaya ilişkin yeni anlayışlardan olan 'Çoklu Zeka Kuramı' nın temelinde biyolojik ve kültürel boyutların yer aldığını savunmaktadır. Nörobiyolojik araştırmalar öğrenmenin, hücreler arasında sinaptik değişimlerin bir sonucu olduğunu göstermektedir. Kùltürler de farklı zeka türlerine verdikleri değerle, zeka gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Fazla değer verilen zeka türleri de diğerlerinden daha çok ve hızlı gelişmektedir. Çünkü kabul gören ve değer verilen davranışlar motivasyonu arttırmakta ve bireyi bu davranışları zenginleştirmeye yöneltmektedir (Demirel, 2000:203).

Bununla birlikte Armstrong (1994) çoklu zeka kuramının dayandığı temel fikirleri şöyle özetlemektedir (Gürkan,2001:13) :

- 1- Her insan, çeşitli zeka alanlarının tümüne sahiptir. Ancak her insanda var olan bu alanlar değişik düzeylerde olabilmektedir.
- 2- Her insan, çeşitli zeka alanlarından her birini yeterli düzeyde geliştirebilir.
- 3- Çeşitli zeka alanları, genellikle bir arada ve karmaşık bir yapıda çalışırlar.
- 4- Bir insanın herhangi bir alanda zeki olmasının tek değil bir çok yolu vardır.

Gardner sekiz zeka gücünün var olduğunu savunmaktadır. Bu zekalar karmaşık bir yolla hep birlikte çalışır.

Bu zeka alanlarının belirlenmesinde, kuramla ilgili ilk çalışmalarda öncelikle, zeka olarak kabul edilecek aday kapasitelerinin mutlaka özerk ve bağımsız bir tabanda oluşturulmasına karar verilmiştir. Çünkü beyin araştırmalarına göre, dil kapasitesinin zarar görmesi durumunda diğer bilişsel fonksiyonlar bozulmamaktadır. Bu durumda dil kapasitesi diğerlerinden ayrı bir özellik göstermektedir. Buna göre temel biyolojik bölümlerin belirlenmesinde sekiz ölçüt kullanılarak zekalar özelleştirilmiştir. Yani psikometrik bir aracın sonuçlarına dayanmadan, beyin araştırmalarından, insan gelişiminden, evrimden ve kültürler arası karşılaştırmalardan yararlanarak “zeka” olarak düşünebilecek aday yetenekleri belirlenmek üzere sekiz ölçüt geliştirilmiştir. Bu ölçütler (Gardner, 1993: akt. Bümen, 2002:7):

- 1- Beyin hasarıyla potansiyel izolasyon/ nörolojik delil,
- 2- Evrimsel tarih ve evrimsel olasılık,
- 3- Tanımlanabilir çekirdek işlemler seti,
- 4- Bir sembol sistemine şifrelenmede hassasiyet,
- 5- Tanınabilir son aşama ve ayırıcı gelişimsel eğri,
- 6- Özel bir becerinin mevcudiyeti ile ayırt edilmiş bireylerin varlığı (üstün yetenekliler, dahiler, idiotlar),
- 7- Deneysel psikolojik görevlerle desteklenme,
- 8- Psikometrik bulgularla desteklenme,

Gardner ve arkadaşları çok sayıda yetenek içinden seçtiklerini, bu ölçütlerle karşılaştırarak akla uygun olanları seçmiş ve bunlar zeka olarak

tanımlanmıştır. Buna göre ölçütlerle uyum göstermeyen yetenekler elenmiştir. Gardner bu alanlara neden bir yetenek değil de bir zeka dediğini açıklarken, bu kapasitelere yetenek değil de zeka diyerek insanları sarsıp düşündürmek istediğini söylemiştir. Çünkü bugüne kadar aklımıza gelmeyen bazı şeyleri zeka olarak vurgulamak istemiştir. Bununla birlikte Gardner bu kapasitelere yetenek demenin yanlış olmadığını fakat bazılarını yetenek, bazılarını da zeka demenin hata olduğunu belirtmiştir. Bunu “Mozart’a çok yetenekli ama zeki değil demek büyük haksızlıktır” diyerek açıklamıştır (Armstrong, 1994: 3,4; Checkley, 1997: 12; akt.Bümen ,2002:7).

Bireylerde, belirtilen bu zekaların gelişimi de farklılıklar göstermektedir. Armstrong, zekaların gelişmesinde avantaj ya da dezavantaj yaratan çevresel etkenleri şöyle sıralamaktadır (Talu, 1999: 165):

1-Kaynaklara ulaşım sansı: Örneğin, aile çok fakirse keman, piyano gibi müzikal zekayı geliştirebilecek enstrümanlar olmadığından bu zekanın güçlenmesi zorlaşabilir.

2-Tarihsel- kültürel faktörler: Okulda matematik ve fene dayalı programlar varsa ve bunlar önemseniyorsa mantık- matematiksel zeka gelişir.

3-Coğrafi faktörler : Köyde yetişmiş bir çocuk, apartmanda büyümüş bir çocuğa oranla bedensel zekasını daha çok geliştirebilir.

4-Ailesel faktörler: Ressam olmak isteyen bir çocuğun ailesi, avukat olmasını istiyorsa dil zekası desteklenecektir.

5-Durumsal faktörler: Kalabalık bir ailede büyümüş ve kalabalık bir ailede yaşayan bireyler doğalarında sosyallik olmadıkça, kendilerini geliştirmek için daha az zamana sahip olurlar.

Çoklu zeka kuramında zeka çoğul olarak nitelendirilir. Kuşkusuz bu kuramı daha iyi anlayıp, eğitim çalışmalarında uygulayabilmek için bu zeka alanlarının özelliklerinin bilinmesinde gerekir.

2.2.3. Zeka Alanları ve Özellikleri

Dilsel/ Sözel Zeka: Değişik kültürlerle yaşayan insan dil kullanma becerisine sahiptir. Ancak kimileri dili sadece iletişim amacıyla kullanırken, kimileri birden çok dil ve iletişim becerileri gösterebilir. Dil zekası da iletişim aracı olarak dili etkili kullanma kapasitesini ifade etmektedir. Bu kapasite sözel (hikaye anlatan, konuşmacı, politikacı gibi) ya da yazım yeteneği (şair, oyun yazarı, editör gibi) şeklinde ortaya çıkabilir (Demirel, 2000. 203). Sözel –dilsel zeka, dili, başkalarını bir işi yapmak için ikna etmek, başkalarına belli bir konuda bilgi sunmak, başkalarına belli bir işin nasıl yapılacağını açıklamak veya bir dilbilimci gibi dilin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak gibi dil ile ilgili bütün faaliyetleri içerir. Sözel- dilsel zekasına sahip insanlar, kendi ana dilleri yanında başka bir dil de kendi düşünce ve duygularını etkili bir şekilde ifade etme kabiliyetine sahiptirler.

Sözel- dil zekası güçlü olan öğrencinin bazı özellikleri şunlardır (Saban, 2004:7):

- 1-Normal öğrencilerden daha iyi yazar.
- 2-Uzun hikayeler ve fıkralar anlatır.
- 3-İsimler, yerler ve tarih hakkında iyi bir hafızaya sahiptir.
- 4-Yaşına uygun kelimeleri doğru bir şekilde telaffuz eder.
- 5-Yaşına göre iyi bir kelime hazinesine sahiptir.
- 6-Başkaları ile yüksek düzeyde sözel iletişime girer.
- 7-Tekerlemeleri, anlamsız ritimleri ve kelime oyunlarını çok sever.
- 8-Kitap okumayı çok sever.
- 9-Öğrendiği yeni kelimeleri anlamlarına uygun olarak konuşma veya yazı dilinde kullanır.
- 10-Dinleyerek öğrenmeyi sever.

Mantıksal- Matematiksel Zeka: Günümüzde zekayı en çok açıklayan bilişsel yeteneklerden biridir. Bilimsel düşünme ya da tümevarım muhakeme ve tündengelim olarak adlandırdığımız düşünme biçimleri bu zekanın kapsamı içindedir (Küçükahmet, 2001: 34). Bireyin mantıksal düşünme, sayıları etkili kullanma, problemlere bilimsel çözümler üretme ve kavramlar arasındaki ilişki ya da örüntüleri ayırt etme, sınıflama, genelleme yapma, matematiksel bir formülle ifade etme, hesaplama, hipotez test etme, benzetmeler yapma gibi davranışlarını kapsar. Matematikçi, muhasebeci, istatistikçi ve bilgisayar programcıları bu zekası güçlü bireylere örnek verilebilir (Demirel, 2000: 203).

Mantıksal- matematiksel zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır (Saban, 2004: 8):

- 1-Olayların oluşumu ve işleyişi hakkında çok soru sorar.
- 2-Sayılarla çalışmayı ve hesaplama yapmayı çok sever.
- 3-Matematik dersini çok sever.
- 4-Mantıksal bulmacaları çözmeyi, satranç veya dama gibi çeşitli stratejik oyunları oynamayı çok sever.
- 5-Nesneleri kategorilere ayırmayı veya olayları belli bir mantıksal ilişki içinde düzenlemeyi çok sever.
- 6-Matematiksel hesaplama oyunlarını çok sever.
- 7-Bilgisayar oyunlarını ilginç bulur.
- 8-Fen bilgisi dersinde deney yapmayı ve yeni şeyler yapmayı denemeyi sever.
- 9-Yaşlıtlarına kıyasla soyut düşünebilme ve sebep- sonuç ilişkisi kurabilme kabiliyetleri çok iyi gelişmiştir.
- 10-Makinelerin nasıl çalıştığına dair çok soru sorar.

Görsel- Uzamsal Zeka: Uzamsal zekadaki yeteneğimiz üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü ne kadar hayal edebildiğimizle ilgilidir. Burada, nesneyi görmeden zihinde canlandırma ve ayrıntıları görebilme söz konusudur (Gardner uzamsal zekanın görme özrürlülerde de şekillendiğini vurgulamaktadır). Uzamsal zeka görsel düşünme ve şekil/ uzay özelliklerini şekil ve grafiklerle ifade etme,

Çizme, boyama ve Şekil verme gibi davranışları kapsar (Demirel, 2000: 203). Bu zekanın temel dayanak noktası, zihinsel imgeler yapma ve biçimler oluşturma yanında görme alanını tüm ayrıntıları ile algılayabilmektedir (Küçükahmet, 2001: 34). Avcı, izci, rehber, mimar, dekoratör, ressam ve tasarımcılar bu zekası güçlü bireylere örnek olarak düŐünülebilir.

Görsel- Uzamsal zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı zellikleri Şunlardır (Saban, 2004: 9):

1-Renklere karşı çok hassas ve duyarlıdır.

2-Haritalar, izelgeleri, diyagramları veya tabloları sadece düz metinden oluşan yazılı materyallere kıyasla daha kolay okur ve anlar.

3-Sanat içerikli etkinlikleri çok sever.

4-Arkadaşlarına oranla daha çok hayal kurar.

5-Yaşına göre yüksek düzeyde beceri gerektiren resimleri çizer.

6-Filmleri, slaytları ve benzeri diğerk görsel sunuları izlemeyi sever.

7-Yaşına göre ilginç üç boyutlu yapılar veya modeller oluşturur.

8-Okurken kelimelere oranla resimlerden daha çok öğrenir.

9-Varlıkların görsel imgelerini çok iyi ve net olarak hatırlar.

10-Okuma materyallerine sık sık karalamalar yapar.

Müziksel- Ritmik Zeka : Ritim ve ses örüntülerini tanıma ve kullanma, çevredeki seslere ve enstrüman seslerine duyarlı olma yeteneğik olarak tanımlanabilir. arpım tablosunu, ABC' yi hep belli bir ritimle öğrendiğimizi hatırlayacak olursak, müzik ve ritmin insan beyni üzerindeki etkisi her çeşit zekayı bilinçli olarak ayaklandırmada, oldukça büyüktür (Küçükahmet, 2001: 34).

Bu zeka, duyguların aktarımında mziğik bir araç olarak kullanan insanların sahip olduğuk müzikal güce işaret eder. Bu zekaları güçlü bireyler genellikle müzisyenlik, koro solistliğik, orkestra Őefliğik gibi işlerle uğraŐırlar (Demirel, 2000: 204).

Lazear (2000), müziksel zekayla ilgili olarak önemli bir nüansa dikkat çekmektedir. Ona göre, çevredeki seslerden anlam çıkarma, konuşulan kişinin ses tonundan ruh durumunu kestirme, arabanın motor sesinden problem olduğunu anlama gibi davranışlarda müzikal zeka dendiğinde akla gelmeyen ama onun önemli bir parçası olan yetilerdir. Bu zeka aslında bireylerin doğmadan önce gelişmeyen başlayan ilk zekasıdır. Çünkü sesler anne karnındayken duyulmaya başlanır (Bümen, 2002 :13).

Müziksel- ritmik zekası güçlü olan bir öğrencinin özellikleri şunlardır (Saban, 2004: 10):

- 1-Şarkıların melodilerini çok iyi hatırlar
- 2-Güzel şarkı söyleyebilme sesine ve yeteneğine sahiptir.
- 3-Bir müzik aletini çok iyi çalar ya da çalmayı çok ister.
- 4-Müzik dersini çok sever.
- 5-Konuşurken veya hareket ederken elleri ve ayakları ile ritim tutar.
- 6-Farkında olmadan kendi kendine mırıldanır.
- 7-Ders çalışırken farkında olmadan masaya vurarak ritim tutar.
- 8-Çevresindeki seslere karşı aşırı duyarlı ve hassastır.
- 9-Bir şarkı duyduğunda farkında olmadan ona eşlik eder.
- 10-Ders çalışırken veya bir şey öğrenirken müzik dinlemekten çok hoşlanır.

Bedensel- Kinestetik Zeka: Bireyin vücudunu ve hareketlerini kullanım biçimini ifade eder. Bedensel zekası yüksek bireyler sportif hareketleri, düzenli (ritmik) oyunları kolayca uygulayabilir (Demirel, 2002: 204). Kinestetik zeka, problem çözme, değerli bir ürün meydana getirmek için vücudun ya da vücut kaslarının kullanımındaki yeteneğe işaret eder. Bu zekanın, objeleri becerili bir biçimde tutma vücut hareketlerini kontrol etmede etkili bir rolü vardır. Farklı form ve bileşenleri gözlenebilir. Becerili dansçılar, atletler, operatörler ve enstrüman çalanlar kinestetik yeterliliğin örneklerini oluştururlar. Kinestetik yeteneğin merkezi beyinde motor alandadır (Ülgen, 1997: 29).

Bedensel- Kinestetik zekası güçlü olan öğrencinin bazı özellikleri şunlardır (Saban, 2004: 12):

- 1-Bir veya birden fazla sportif faaliyette başarılıdırlar.
- 2-Bir yerde uzun süre kalındığında hareket etmeye ve kımıldamaya başlar.
- 3-Başkalarının jest, mimik ve yüz ifadelerini kolaylıkla taklit eder.
- 4-Gördüğü bir nesneyi dokunarak inceleme ve analiz etme eğilimindedir.
- 5-Koşmayı, sıçramayı ve benzeri fiziksel hareketler yapmayı çok sever.
- 6-El becerisi gerektiren etkinliklerde çok başarılıdır.
- 7-Kendi veya meramını anlatmada kendine özgü dinamik bir yolu vardır.
- 8-Çamurla oynamayı, yontmayı ve diğer devinimsel nitelikteki etkinliklere katılmayı sever.
- 9-Bir şeyi parçalarına ayırmayı ve onları tekrar birleştirmeyi çok sever.
- 10- Bir şeyi en iyi yaparak ve yaşayarak öğrenir.

Sosyal (Kişilerarası) Zeka: Bu zeka türüne sahip insanlar karşısındaki bireylerin huy, mizaç ve yöntemlerini hemen fark ederler. İnsan ilişkileriyle ilgili kazanılan bilgi; bireye, diğer insanların açık ya da gizli olarak istek ve eğilimlerini bilme; bu bilgilere dayanarak, farklı bireylerden oluşan bir grubu etkileme ve istenilen doğrultuda davranmalarını sağlama olanağı verir. Politikacılar, liderler, psikologlar, öğretmenler, aktörler, turizmciler bu zeka türünü iyi kullanan insanlardır.

Sosyal zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır (Saban, 2004: 13):

- 1-Arkadaşları ya da akranlarıyla sosyalleşmeyi çok sever.
- 2-Grup içerisinde doğal bir lider görünümündedir.
- 3-Problemi olan arkadaşlarına her zaman yardım eder.
- 4-Dışarıda iken kendi başının çaresine bakabilir.
- 5-Başkaları ile birlikte ders çalışmayı ve oyun oynamayı çok sever.
- 6-En az iki ya da üç yakın arkadaşı vardır ve onları sık sık arar.
- 7-Başkaları daima onunla birlikte olmak ister.
- 8-Başkalarına selam verir, hatırlarını sorar ve önemser.
- 9-Empati yeteneği çok iyi gelişmiştir.

10-Bir şeyi başkalarıyla işbirliği yaparak, onlarla paylaşarak ve onlara öğreterek öğrenmeyi sever.

İçsel (Bireysel) Zeka: Bu zeka bireyin kendini duyma ve anlamasıyla ilgili bilişsel yeteneğini ifade eder. Kim olduğumuzu, hangi duygularımızı neden hissettiğimizi düşünmemiz bu zekamızla ilgilidir. Bu zekası yüksek bireyler kendini tanıma, güvenme, disiplinli olma, hedeflerini belirleme ve kişisel problemlerini çözme becerisini gösterirler (Demirel, 2000: 204). Bu zeka, filozoflarda, psikiyatristlerde, ruhani liderlerde, bilişsel örüntü araştırmacılarında gözlemlenebilir.

İçsel zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır (Saban, 2004: 14):

- 1-Bağımsız olma eğilimindedir.
- 2-Kendisinin zayıf ve güçlü yanları hakkında gerçekçi bir görüşe sahiptir.
- 3-Yalnız oynamaya veya ders çalışmaya bırakıldığında daha başarılıdır.
- 4-Hakkında çok fazla bahsetmediği en az bir ilgisi veya hobisi vardır.
- 5-Hayattaki amacının ne olduğuna ilişkin iyi bir anlayışa sahiptir.
- 6-Duygularını, hislerini ve düşüncelerini açık ve net bir şekilde dile getirir.
- 7-Hayattaki başarılarından ve başarısızlıklarından ders almasını bilir.
- 8-Kendisine güveni yüksektir.
- 9-Yaptığı işin bilincindedir.
- 10-Kendisine saygısı yüksektir.

Doğa (Doğacı) Zekası: Gardner 1980'lerin başlarında yedi tür zeka tanımlamasına karşın 1996 yılında doğa zekası olarak adlandırılan sekizinci zekayı eklemiştir. Bu zeka ile bir kişinin bir biyolog yaklaşımıyla hayvanlar ve bitkiler gibi yaşayan canlıları tanıma, onları belli karakteristik özelliklerine bağlı olarak sınıflandırma ve diğerlerinden ayırt etme kabiliyeti veya bir jeolog yaklaşımıyla dünya doğasını bulutlar, kayalar veya depremler gibi çeşitli karakteristiklerine karşı aşırı ilgili ve duyarlı olması kastedilmektedir. Doğa zekası güçlü bireyler, sağlıklı bir çevre oluşturma bilincine sahiptirler ve çevrelerindeki doğal kaynaklara, hayvanlara ve bitkilere karşı çok meraklıdırlar. Nitekim, Gardner (1995) doğa zekası gelişmiş bir

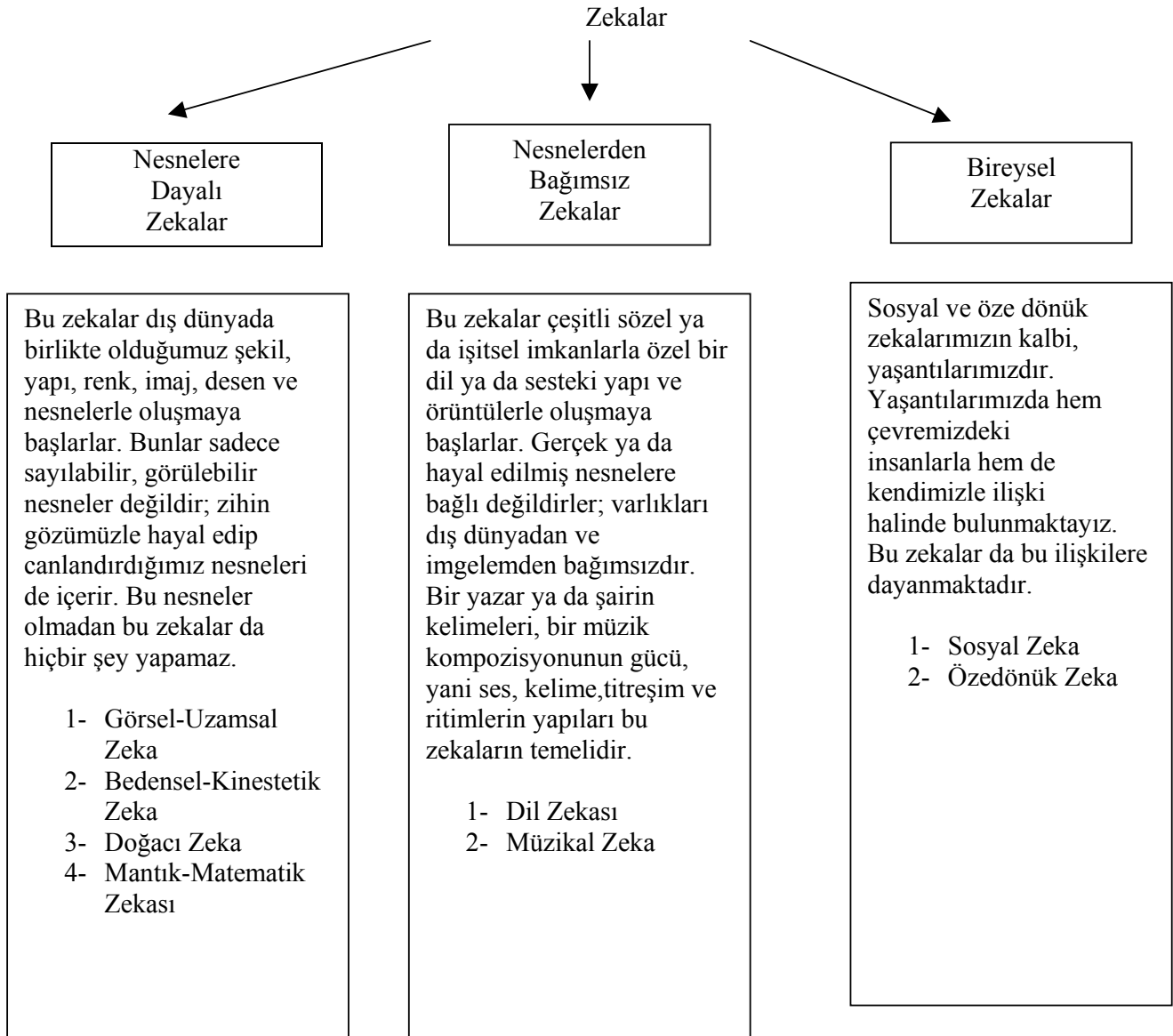
kişiyi doğal kaynaklara ve sağlıklı bir çevreye yoğun ilgisi olan, flora ve faunayı tanıyan, canlı ve cansız varlıkların ayırımını doğal dünyada yapabilen ve bu alandaki yeteneklerini üretken olarak kullanabilen bir birey olarak tanımlamaktadır (Saban, 2004: 15). Bu zeka ziraat mühendisi, çiçekçi, zoolog, bahçıvan, biyolog, jeolog, veteriner, çevre bilimci, peyzaj mimarı, astronomda gözlemlenebilir.

Doğal zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır (Saban, 2004: 15):

- 1-Doğaya, hayvanat bahçelerine veya tarihsel müzelere olan gezileri çok sever.
- 2-Doğa olaylarına karşı çok hassas ve duyarlıdır.
- 3-Sınıftaki çiçekleri sular ve onların bakımını üstlenir.
- 4-Ekolojik çevreyi, doğayı, bitkileri veya hayvanları içeren konuları işlerken çok meraklanır.
- 5-Sınıfta hayvan hakları veya çevreyi koruma ile ilgili ateşli konuşmalar yapar.
- 6-Kuş beslemek, kelebek ve böcek koleksiyonu oluşturmak gibi doğa ile ilgili projelere katılmayı çok sever.
- 7-Doğa ve canlıları içeren konularda çok başarılıdır.
- 8-Toprakla oynamayı ve bitki yetiştirmeyi çok sever.
- 9-Mevsimlere ve iklim olaylarına karşı çok ilgilidir.
- 10-Çevre bilinci çok iyi gelişmiştir.

Gardner kendisine yöneltilen “zeka olarak adlandırmayı düşünebileceğimiz başka yetenek var mı?” sorusunu; insanın varoluşuyla ilgili en temel soruları sorma eğilimini anlatan “varoluşçu zeka olabilir” şeklinde yanıtlamaktadır. Ancak varoluşçu zekayı onaylayamayışının nedenini de “varlığına dair sinir sisteminde yeterli kanıtları bulamayışı” olarak açıklamıştır. Bu da zekanın kriterlerinden biridir (Tarman, 2000: 11).

Lazear (2000: 18, 29, 35), çoklu zeka kuramında önerilen zekaları farklı bir biçimde gruplayarak, üç ana başlık altında toplamaktadır. Bu sınıflama şekil 1 de verilmiştir (Bümen, 2002: 20).

Şekil 1
Zeka Türleri

2.2.4. Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zeka Kuramı

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç yoluyla davranışında değişiklik meydana getiren birey öğrenmektedir. Öğrenme, davranış değişmesinin belli bir türüdür. Öğrenme, yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişmesi olarak tanımlanmaktadır. Öğretme ise, herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama veya sağlama faaliyetidir (Ertürk ,1998: 77-83).

Öğretim, toplumun eğitim amaçlarını gerçekleştirmede, özellikle bilgi ve beceriler yoluyla eğitimin temel ve önemli bir bölümünü oluşturur. Öğretim, bir anlamda eğitime giden bir araçtır ve dar anlamda öğretim, bir eğitimidir diyebiliriz. Yalnız, eğitim daha geniş, öğretimi içine alan bir kavram ve öğretimin amaçlandığı bilgi ve becerileri kazandırmayı aşan bir etkinliktir (Kemertaş, 2001: 13).

Hızla gelişen dünyada, eğitim ve öğretim alanına bakış açısında değişimler ve yeni yaklaşımlar göze çarpmaktadır. Özellikle bireysel öğretim yaklaşımlarının gündemde olduğu bugünlerde çoklu zeka kuramının eğitimdeki önemi üzerinde durmakta yarar vardır.

Gardner, çoklu zeka hareketinin eğitime ne getireceği ile ilgili soruya, bu kuramın bir eğitim hedefi olmadığı; zeka alanlarının hedefe ulaşmada güçlü bir araç olduğu şeklinde cevap vermektedir. Bu anlamda kuram bir öğrenme aracı olarak nasıl kullanılabilir? Bu sorunu cevabını verebilmek için öncelikle farklı öğrenme yollarına sahip olduğumuz fikrini kabul etmek gerekir. Başka bir deyişle her insanın kendine özgü bir öğrenme yolu vardır. Bu durumda, insanların kendilerine en yakın gelen, en çok zevk aldıkları ve ilgi duydukları zeka alanlarını birer araç olarak kullanıp, onlara farklı alanları tanıma ve öğrenme için kapılar açılabilir (Bümen 2002: 21). Örneğin müziksel zekası güçlü bir öğrencinin müzik zekası, hayat bilgisi dersindeki bilgilerini şiir ve şarkı dördlükler haline dönüştürmeleri istendiğinde, bu işi zevkle yapacaklar ve kendi hazırladıkları şarkının sözleri olan bilgileri de unutmayacaklar.

Çoklu zeka kuramı öncesinde, çoğunlukla sağ beynin gelişimi üzerinde durulmamakta, okul sıralarında okuma, yazma, matematik, mantık gibi alanlarda başarılı öğrenciler ödüllendirilmekte, sanat, resim, müzik gibi alanlar yeterince desteklenmemektedir. Standart zeka testleri de bu yönde ölçümler yapmaktadır. Howard Gardner 1983’de ortaya koyduğu kuramla, zekanın toplumlar ve eğitim üzerinde yıllardır sürüp giden etkisini yani sadece dil ve matematiksel zekasını hesaba katan klasik zeka testi ve zeka tanımlamasını tarihe karıştırmıştır. Gardner, zekanı iki değil, sekiz yönü olduğunu savunmuştur. Böylece sadece matematikte ve dilde başarılı olanların değil, müzikte, sporda, dansa, iletişimde, doğada, resimde kendini gösterenlerin ve kendini iyi tanıyanların da zeki olduğunu ortaya çıkarmıştır (Demirel, 2003 :127).

Çoklu zeka anlayışının kabul edilmesinin eğitime en önemli katkısı, insanları sadece sözel ve sayısal yeteneklerine göre sınıflamak ve sıralamaktan kurtarıp herkesin sahip olduğu yeteneklerin keşfedilmeye başlanmasıdır. Zekanın tanımlanmasındaki bu farklılıklar, insan beyni üzerinde yapılan araştırma bulguları ile birleştirildiğinde, her insanda bazı yeteneklerin geliştirilebileceği düşüncesinin yaygınlaştırılmasına da yol açmıştır. İnsan beyninde vücuttaki diğer kaslar gibi “işledikçe ısıldadığı”nın kabul edilmesi, uygun eğitim ile birçok yeteneğin geliştirilmesinin yolunu açmaktadır (Özden, 2003: 123).

Çoklu zeka kuramına dayalı öğretimde öğretmen ve öğrenciler olumlu ve yüksek beklentilere sahiptir. Öğretmen sınıftaki her öğrencinin farklı yollarla da olsa başarılı olacağını, öğrenebileceğini bilir. Öğrenci aynı konuyu farklı ve kendine en uygun yolla öğrenebileceğini, başarılı olabileceğini, gerektiğinde “zeki” bir birey olarak adlandırılacağını bilir.

Kuramın eğitim sürecine etkisi düşünüldüğünde, öğretmen ve öğrenciler için doğurguları şöyle sıralanabilir (Bümen, 2002: 22).

1-Her birimiz sekiz (ya da daha fazla) “zekamızı” (öğrenme stili) kullanıyoruz.

2-Bütün zekalar eşit derecede değer görmelidir.

3-Bütün zekalar öğretilabilir, geliştirilebilir ve güçlendirilebilir.

4-Okullar sadece dil ve mantık/matematik zekası üzerinde odaklaşmamalıdır.

5-Herkes farklı nedenlerle, farklı oranlarda, farklı şekillerde öğrenir.

6-Gelişmiş ve güçlü zekalar zayıf olanlardan daha çabuk fark edilir.

7-Gelişmiş bir zeka türü farklı biçimlerde ortaya çıkabilir.

8-Değerlendirme “Ne kadar zekisin?” şeklinde değil “Zekaların nasıl ?” şeklinde olmalıdır.

Gardner (1999)’a göre, öğrencileri olduğu kadar velileri ve öğretmenleri de mutlu edecek bir okul, çocuklar arasında farklılıkları ciddiye alan, bu farklılıklar hakkındaki bilgileri çocuklarla ve aileleriyle paylaşan, çocukların kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu aşamalı olarak üstlenmelerini sağlayan, bilinmeye değer konuları, her çocuğa bu konularda uzmanlaşmak, öğrendiklerini ve anladıklarını diğer çocuklara ve kendisine göstermek yolunda azami fırsat yaratacak şekilde sunan bir okuldur. Ancak çoklu zeka kuramı hiçbir şekilde bir eğitim reçetesi değildir ve bu kuram öğrenci gelişimini izleme, yeteneklerin özel eğitimi, disiplinler arası ders programları, günlük ders dağılımı, ders yılının uzunluğu ya da eğitimin başka hassas konularında bir görüş içermemektedir. Gardner, değişik zeka türlerine seslenecek şekilde eğitim ortamının çeşitlendirilmesini savunmuş, fakat bütün konuların ya da kavramların, bütün zeka türlerine hitap edecek şekilde öğretilmesi için çaba gösterilmesine karşı çıkmıştır. Gardner’ ın, çoklu zeka kuramının okullarda kullanılması için önerdiği üç olumlu strateji şöyledir (Yılmaz, 2002 :20):

1-Arzulanan yeteneklerin geliştirilmesi: Okulların amacı öğretimin yanı sıra eğitim vermek olduğuna göre, okullar toplumun değer verdiği yetenekleri ve becerileri geliştirmekle yükümlüdür. Eğer toplum ressam, heykeltıraş, müzisyen yetiştirmektense doktor, mühendis, mimar yetiştirmeye önem verecek ve bu konuda

yetişmiş bireylere ihtiyaç varsa okullarda matematiksel ve sözel zeka önem kazanacaktır.

2-Bir kavrama, bir ders konusu ya da bir bilim dalına değişik yöntemlerle yaklaşmak: Bir konuya bir dizi perspektif yaklaşıldığında üç sonuç elde edilir. Birincisi, bütün çocuklar aynı yöntemle öğrenmediğinden daha çok çocuğa ulaşılmış olur. İkincisi, öğrenciler öğretmenin bilgiyi farklı yollarla açıklayabildiklerini gördüklerinde, uzman olmanın ne demek olduğunu anlar ve kendilerinin de belli bir konuyu birden fazla yolla açıklayabileceklerini görmüş olurlar. Sonuncusu da, anlamada birden fazla yolla ifade edilebileceği için çoğulcu bir yaklaşım öğrencilerin yeni anladıklarını diğerleri için anlaşılabilir yöntemlerle ifade edebilme olanağı sağlar.

3-Eğitimin bireyselleştirilmesi: Çoklu zeka kuramının özünde “Herkes aynı değildir ve aynı şekilde öğrenemez” sloganı bulunur. Öğretim, tek tip bir yaklaşımla yapılıyorsa küçük bir azınlığa hitap eder. Aynı ders programı uygulanıyor olsa bile, tüm öğrencilere aynı şekilde öğretmek ve aynı şekilde değerlendirmek zorunluluğu yoktur. Öğretmen öğrencileri konusunda ne kadar bilgiye sahipse o kadar verimli bir eğitim yapabilir.

Zeka alanlarını dikkate alan bir eğitim gerçekleştirebilmek için birey merkezli bir yaklaşım gerekmektedir. Birey merkezli bir eğitimde bireylerin farklı zihinsel nitelikleri dikkate alınmalıdır. Sınıf ortamında öğretmenlerin öğrencilerin zeka alanlarını tespit etmeleri önemlidir.

Her bireyin sekiz zeka alanını da oldukça yüksek bir düzeyde geliştirebilme kapasitesine sahip olmasına rağmen, çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren belli zeka alanlarına daha çok eğilimli olurlar. Okula başlama yaşına eriştiklerinde büyük olasılıkla eğilimli oldukları bu zeka alanları ile aynı doğrultuda olan öğrenme yollarını da geliştirmiş olurlar. Burada öğretmenler açısından önemli olan husus, daha okuldaki ilk günlerden itibaren öğrencilerin çok iyi gelişmiş zeka alanlarını

tanımlamak ve onların okludaki öğrenmelerini tercih ettikleri bu zeka alanları yoluyla gerçekleştirmelerine yardım etmektir.

Öğrencilerin çoklu zeka alanlarının belirlenmesinde kullanılan yöntemler: 1- Öğrencileri gözlemlemek (öğretmenin sınıfta yaptığı kişisel gözlemlerde öğrencilerin olumsuz davranışları ve okuldaki boş zamanları nasıl harcadıkları gözlemlenir. Bununla birlikte gözlem formları da kullanılabilir.), 2- Belge toplamak (öğrencilerin çoklu zeka alanlarına ait veriler, fotoğraflar, çalışma örnekleri, ses ve video kasetleri ve bunlara benzer diğer yollarla elde edilerek belgelendirilebilir), 3- Okul kayıtlarını incelemek (öğrencilerin belli derslerdeki not değerleri, anasınıfı öğretmenin öğrenci hakkında tuttuğu kayıtlar), 4- Diğer öğretmenlerle iletişime girmek, 5- Velilerle görüşmek, 6- Öğrencilere sormak (Saban, 2004: 34-45).

Öğrencilerin zeka alanlarının belirlenmesinden sonra, çoklu zekaya göre öğretimin düzenlenmesinde dikkate alınması gereken dört aşamanın bilinmesi daha etkin öğretim için gereklidir. Küçükahmet (2001)'e göre bu dört aşama şunlardır (Küçükahmet, 2001: 35):

1-Zekanın Ayaklandırılması: Zekaların her biri beş duyumuzla ilgilidir. Genellikle, her bir zekayı, koklama, görme, işitime, tatma, dokunma, konuşma, iletişim, sezgi, iç görü gibi duysal girdileri esas alan değişik araştırma ve etkinliklerle faaliyete geçirebiliriz. Hangi zeka ile öğretime başlanacaksa, bu zekaya ilişkin olarak, dersin başında öğretmenin kasıtlı olarak yaptığı beyin jimnastiği çalışmaları bu aşamayı oluşturur.

2-Zekayı Güçlendirmek: Ayaklandırılmış ya da etkin hale getirilmiş olan zekanın genleştirilmesi ve beslenmesini kapsar. Aynı diğer becerilerimizde olduğu gibi ayaklandırılmış ve etkin hale getirilmiş zekayı düzenli olarak kullandığımızda gelişir ve güçlenir.

3-Zekayı Öğretimde Kullanmak: Bu aşamada verilmekte olan bir dersin özel muhtevasının öğrencilerin sahip olduğu farklı zekalara uygun olarak

düzenlenmiş farklı bilgiye ulaşma yolları ile nasıl öğretileceğinin öğrenilmesi gerekmektedir.

4-Zekanın Transferi: Geliştirilmiş olan bu zekaların günlük yaşamda ya da okul dışındaki gerçek dünyadaki problemleri çözmeye uyarlanması son aşamayı oluşturmaktadır. Bu aşamanın amacı zekaları bilişsel, duyuşsal ve duygusal yaşantıların bir parçası haline getirmektedir.

Kendini çok iyi tanıyan, kendine güvenen, tartışabilen, soru sormaya çekinmeyen, karar verebilen, hak ve sorumlulukları bilen, aktif, araştıran, bilgiyi keşfedip o bilgiyi özümseyen, ürün ortaya koyan, yeni öğrendiklerini diğer öğrendikleri ile bütünleştirebilen, problem çözebilen, empati kurabilen bireyler yetiştirebilmek istiyorsak, tek tip zekaya hitap eden tek tip öğrenme şekliyle çocukları bir kalıp içine sokmaktan vazgeçilmelidir.

Öğretmenler öğrencilerin bireysel özelliklerini iyi analiz edebilir ve öğrenme öğretme süreçlerini buna göre planlar ve düzenlerse öğrenciler çok yönlü olarak gelişir. Belirli davranışları öğrenciye kazandırmak için gerekli uyarıcıların düzenlenip işe koşulması olarak tanımlanan eğitim durumlarının çoklu zeka kuramındaki yerini bilmekte yarar vardır.

2.2.5. Çoklu Zeka Kuramında Eğitim Durumu

Öğrenmenin başarıyla sonuçlanmasında eğitim durumunun önemi büyüktür. Ertürk (1998) eğitim durumunu “Belli bir zaman süreci içinde bireyi etkileme gücünde olan dış şartlar” olarak tanımlamıştır (Ertürk, 1998: 85). Öğrencilerde istenilen davranışların gelişebilmesi için yaşantılarının etkili bir biçimde düzenlenmesi gereklidir. Belirlenen davranışları kazandırmak için düzenlenen eğitim durumları öğrencinin ihtiyaçlarını giderici olmalı, onu tatmin etmelidir. Öğrenci geçirdiği eğitimsel yaşantıdan haz duymalıdır (Demirel, 2000: 135).

Gardner çoklu zeka kuramını geliştirirken eğitime değişik açılardan bakmaktadır. Öğrencilerin öğrenme yaşantılarından maksimum düzeyde yararlanmaları sağlamaya çalışılır. Program açısından baktığımızda ne öğreteceğiniz, nasıl öğreteceğiniz, bireyin hangi zekalarını geliştirmek gerekir soruları doğrultusunda harekete edilir. Öğrencilerin çoklu zekalarını dikkate alan eğitim durumları, öğretim materyalleri kullanılarak farklı zekalara ulaşmaya çalışılır. Değerlendirme olarak baktığımızda ise performansın değerlendirilmesi söz konusudur (Yılmaz, 2002: 22).

Çoklu zeka kuramına dayalı olarak ders planı hazırlanırken aşağıdaki kurallara uyulmalıdır (Demirel, 2003: 128):

1-Özel hedef ya da konunun belirlenmesi: Bu aşamada yıllık ya da bireysel öğretim planlarında olduğu gibi eğitim programı için hedef belirleme söz konusudur. Hedefin açık, anlaşılır ve net olması gerekir.

2-Anahtar çoklu zeka sorularının sorulması: Hedefi gerçekleştirmek üzere zeka türlerinin nasıl kullanılabileceğini belirlemek için her tür zekayı içeren sorular sorulur.

3-Olasılıkların düşünülmesi: Hedefe ulaşmada her bir zeka ile ilgili olarak neler yapılabileceği düşünülerek sınıfta hangi yöntem, teknik ve öğretim materyallerinin kullanılabileceği tasarlanır.

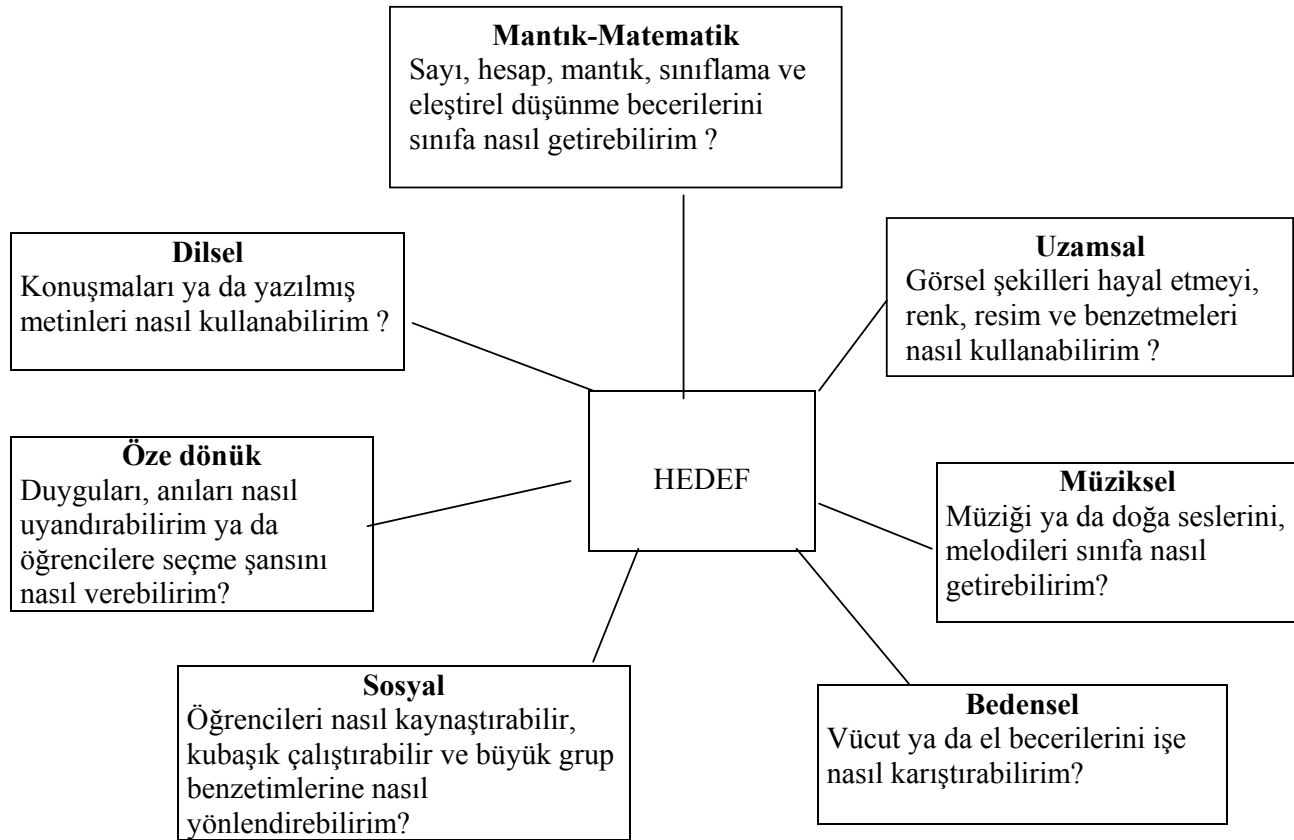
4-Beyin fırtınası: Çok boyutlu zeka planlama sayfaları kullanılarak her bir zeka için kullanılabilecek öğretim yaklaşımları, beyin fırtınası kuralınca akla gelen her şey yazılarak listelenir. Her zeka için 20-30 fikir bulunmaya çalışılır. Öğretmenlerin yapacağı grup çalışmaları daha güdüleyici olabilir.

5-Uygun etkinliklerin seçilmesi: Planlama sayfası tamamlandığında eğitim hedefine uygun yaklaşımlar daire içine alınarak seçilir.

6-Aşamalı- sıralı ders planının hazırlanması: Seçilen yaklaşımlar kullanılarak hedef ile ilgili ders planı düzenlenir. Planlama bir iki haftalık da yapılabilir.

7- Planlamanın uygulanması: Gerekli materyaller hazırlandıktan sonra plan uygulanır. Uygulama sırasında olabilecek değişikliklere göre gerekli düzeltmeler yapılabilir.

Çoklu zeka planlama soruları şekil 2 de verilmiştir (Bümen,2001: 23).

Şekil 2
Çoklu Zeka Planlama Soruları

Bireysel farklılıkların temel alındığı eğitim durumlarında, farklı bireylerin farklı yollarla öğretimi anlayışı da esastır. Öğretmenin tek bir yöntem veya teknik ile etkili bir öğretim yaparak bütün öğrencilere ulaşması beklenemez.

Zekaların temel özellikleri belirlenmiş, belli bir zekada gelişme gösteren bireylerin hangi tür öğrenme etkinliklerinden zevk alabileceği ya da hangi tür etkinliklerle daha kolay öğrenebileceği tartışılmıştır. Bu amaçla pek çok liste ya da menü hazırlanmıştır (Campbell, Campbell and Dickinson, 1996: 2223; Armstrong, 1994: 51-57; Arnold, 1999: 1-74). Bu etkinlikler Bümen (2002) tarafından birleştirilerek özetlenmiş ve bu çalışmada tablo 2 'de verilmiştir (Bümen, 2002: 33-38).

Tablo 2: Öğretim Sürecinde Kullanılabilecek Zeka Teknikleri

Dil Zekası	Mantık-Matematik Zekası	Bedensel Zeka	Müziksel Zeka
❖ Verilen bilgileri betimleme ❖ Araştırma projeleri hazırlama ve rapor hazırlama ❖ Şiir, masal, efsane, hikaye, kısa oyun veya makale yazma ❖ Günlük yazma ❖ Sözlük kullanma ❖ Kavramlar dizisini kullanma ❖ Kelime bankası oluşturma ❖ Bulmaca hazırlama ❖ Kelime ailesini(kökenini) bulma ❖ Yüksek sesle okuma ❖ Sınıf sekreteri olma ❖ Röportaj yapma ❖ Tartışma yaratma ❖ Mektup yazma ❖ Slogan yaratma ❖ Bülten, kitapçık ya da sözlük yazma ❖ Talk-show radyo(veya tv programı) yapma ❖ Konuyla ilgili sunu yapma ❖ Konu ile bir hikayeyi, romanı, şiiri ilişkilendirme	❖ Fikir üretmek için beyin fırtınası yaparak, üretilen fikirleri sıralama ❖ Matrisler ya da çizelgeler hazırlama ❖ Sınıflama yapma ❖ Zaman çizelgesi hazırlama ❖ Seçenek ve adımların gösterildiği tablo geliştirme ❖ Problemi, harita ya da akış şeması haline getirme ❖ Etkinlik planı hazırlama ❖ Örgütlenme şeması hazırlama ❖ Problemin adımlarını şekil çizerek gösterme ❖ Yapı kurma ve açıkça ifade edilmiş hedefler belirleme ❖ Anahtar kelimeleri belirleme ❖ Önemli önemsiz bilgileri ayırt etme ❖ 5 N 1 K sorularını sorma (ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden, kim) ❖ Öğrenilenleri matematiksel bir formüle dönüştürme ❖ Konuyla ilgili bir strateji oyunu kurma ❖ Karşılaştırma yapma ❖ Konuyu açıklamak için analogi oluşturma ❖ Şifre tasarlama	❖ Göstererek yaptırma ❖ Heykel yapma ❖ Koreografi hazırlama ❖ Sanat projesi hazırlama ❖ Kesip yapıştırma ❖ Dansetme ❖ Pantomim ya da taklit yapma ❖ Drama yapma ❖ Gezi yapma ❖ Beden dilini kullanma ❖ Harfleri vücut ile gösterme ❖ Tıraş köpüğü ile yazı yazma ❖ Okunan bir şeyi canlandırma ❖ Konuyu açıklayıcı harekete zinciri yaratma ❖ Tahta ve yer oyunları yaratma ❖ Görev ya da bulmaca kartları yapma	❖ Dinlenen müziğin yarattığı duyguları ifade etme ❖ Tekerlemeler söyleme ❖ Ritim yaratma ❖ Konuyla ilişkili ya da konuya benzer temada şarkı bulma ❖ Konuyla ilgili müzik dinleme ❖ Okurken ya da yazarken tempo tutma ❖ Yazarken yada çizerken şarkı, doğa sesleri dinleme ❖ Kitap kaseti dinleme ❖ Kelimeleri, kavramları ya da formülleri ritimlere yerleştirme ❖ Notaları sesli okuma ❖ Dil kuralları ve müzik kurallarını ilişkilendirme ❖ Şarkı söyleme ❖ Kafiye bulma ❖ Sesli okuduklarını teybe kaydedip dinleme ❖ Fonda müzik dinleme ❖ Konuyu müzik eşliğinde sunma ❖ Müzik aleti yapma ve kullanma

Görsel-Uzamsal Zeka	Doğa Zekası	Sosyal Zeka	Özedönük Zeka
❖ Karikatür çizme ❖ Hikaye ya da notları renklerle kodlama ❖ Fikirleri tablo haline getirme ❖ Yap-boz hazırlama ❖ Hikaye panosu hazırlama ❖ Konuşulan ya da okunan şeyin resmini yapma ❖ Yazmayı seven bir arkadaşı ile resim kitabı hazırlama ❖ Hikayenin resmini çizme ❖ Konuyla ilişkili veya konuyu açıklayan resimler bulma ❖ Farklı renklerle yazıların altını çizme ❖ Zihin haritası veya kavram haritası yapma ❖ Hikayedeki olayları sıralayan zaman çizelgesi ya da grafikleri çizme ❖ Harita, tablo ve şekli inceleme ❖ Kamerayla kayıt yapma ❖ Video hazırlama ❖ Kelimenin kökünü ya da ailesini bulma ❖ Resimlerden yaralanarak tahminde bulunma ❖ Benzer kelimeleri kartlara yazarak(want-went) benzerlik ve farklılıklarını hatırlama ❖ Çevrede, kelime ve sayılara benzeyen şekiller bulma ❖ Slayt(saydam) hazırlama ❖ Fotoğraf albümü yapma	❖ Yakın çevre ile öğrenilenler arasında ilişki kurma ❖ Taş, yaprak vb. biriktirme ❖ Öğrenilen yeni bilgilerle doğal nesneler arasında ilişki kurma ❖ Öğrenilen bilgilerle ağaçlar, nehirler veya okyanuslar arasında ilişki kurma ❖ Doğada zaman geçirme ❖ Doğal zenginliklere geziler düzenleme ❖ Deneyler hazırlama ❖ Harfleri hayvan ya da bitkilere benzetme(z: zebra) ❖ Harflerin okunuşunu hayvan seslerine benzetme ❖ Hava durumun takip etme ❖ Belgesel izleme ❖ Konuyu öğrenen kişinin bir kuş, bir balık ya da volkan olduğunu hayal ederek empati kurma ❖ Doğal sesleri dinleme ❖ Bitki yetiştirme ❖ Konuyla ilgili doğa fotoğrafları bulma	❖ Öğrendiğini drama ile gösterme ❖ Başkalarıyla beyin fırtınası yapma ❖ Tartışma ❖ Başkalarının yaşantılarından ders alma ❖ Dinleme ❖ Yardım derneklerine üye olma ❖ Grup çalışmalarına katılma ❖ Rol yapma ❖ Birine bir şeyler öğretme ❖ Kayıt aracı kullanma ❖ Mektup yazma ❖ İnsanları betimleme ❖ Kitap kulübüne üye olma ❖ Karakterin davranışlarını tahmin etme ❖ Okuduklarını anlatma ❖ Aldığı notları arkadaşlarınıninkiyle karşılaştırma ❖ Sınıf mitingi düzenleme ❖ Toplantı düzenleme ❖ Yanındaki kişiyle birbirine konuyu özetleme, tartışma ❖ Grupla birlikte ödev yapma ❖ Tahta oyunları oynama	❖ Senaryo yazma ❖ Tek başına beyin fırtınası yapma ❖ Günlük tutma ❖ Fonda klasik müzik ya da doğa sesleri dinleme ❖ Araştırma ❖ Teori üretme ❖ Sınıf etkinlikleri ve öğrenilen bilgileri özetleyerek ne anlama geldiğini açıklama ❖ Soru üretme ❖ Kişisel sözlük geliştirme ❖ Öğretme yolları geliştirme ❖ Okumanın amacını belirleme ❖ “Neden” sorusunu sorma ❖ Kişisel steno geliştirme ❖ Gün veya dönem içinde kendini değerlendirme ❖ Kendini düzeltmek için imla kılavuzu ve sözlük kullanma ❖ Kişisel bir “neden- sonuç” ya da “etki- tepki” şeması hazırlama ❖ Bilinenler ile bilinmeyenleri ayırt etme ❖ Konuyu başarıyla tamamlamak için gerekli nitelikleri belirleme ve bunların ne derecede mevcut olduğunu açıklama ❖ Konuyla ilgili hisleri /düşünceleri yazma ❖ Ödev ve proje konusu seçme

2.2.6. Çoklu Zeka Kuramı ve Program Geliştirme

Campbell, çoklu zeka kuramının sınıf uygulamaları konusunda pek çok çalışma yapıldığını ancak bunların içinde en doğrusunun belirlenemeyeceğini; öğretmenin sınıf ortamına, hedeflerine ve topluma bakarak uygun yöntemleri seçmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bazı eğitimciler zeka alanlarını, üniteye başlamada çeşitli başlangıç noktaları sayacak öğretimsel süreçlerde kullanmayı; bazıları anaokulundan itibaren her öğrencinin güçlü ya da baskın olan zeka alanını belirlemeyi savunmaktadır. Bu okullar programlarını sanat tabanlı öğretime ,farklı yaşlarda öğrencilerden oluşan sınıflara, ekip öğretime, disiplinler arası programlara dönüştürmektedir. Kuramı program geliştirme süreci ile bütünleştirme çabaları da bu amaçlara hizmet etmektedir. Campbell, çoklu zekaların program geliştirme uygulamalarına ilişkin çalışmaları beş başlık altında özetlemektedir (Talu, 1999: 164-172):

1-Çoklu Zekaya Dayalı Ders Tasarımı: Ders tasarımında bazı öğretmenler, zeka alanlarının konuyu öğretirken başlangıç noktası olarak görmekte ve örneğin cebir ve geometriyi bedensel zekayı kullanarak öğretmektedir. Böylece kalem kağıt ile öğrenemeyen öğrenciler model kurarak ve formülleri canlandırarak daha kolay öğrenmektedir. Bazı öğretmenler derslerinde tüm zeka alanlarını bütünleştirerek öğretim yapmayı daha uygun bulmaktadır. Bazıları ise öğrencilerine o konuyu nasıl öğrenmek istediklerini sorarak zeka alanını kendilerinin seçmesini istemektedir. Bu uygulamada ilk hafta öğrencilere ödevlerini müzikal olarak ifade etmeleri söylenmekte ve yaptıkları çalışmalar sınıfta tartışılmakta, kullanılmaktadır. İkinci hafta farklı bir zeka alanı kullanmaları istenerek sekizinci hafta sonunda öğretmen öğrencilere favorileri olan ödev stratejisini sormaktadır. Bu yolla tüm öğrenciler güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve birbirleriyle paylaşmaktadır.

2-Disiplinler Arası Programlar: Öğrencilerin zeka alanlarını ortaya çıkarmak ve bundan eğitimde yararlanmak amacıyla tüm disiplinlerden yararlanmak oldukça yararlı bulunmaktadır. Bu amaçla çekirdek programlama yaklaşımı

önerilmektedir. Öğrenciler zeka alanlarına uygun olarak ilgi duydukları konulardaki dersleri seçmektedirler. Bu yaklaşım farklı disiplinlerden uzman getirerek öğrencilere danışmanlık yaptırma, öğrenme istasyonları kurma ya da yeni dersler ekleme gibi etkinliklerle uygulanmaktadır.

3-Öğrenci Projeleri: Bazı eğitimciler, zeka alanlarını eğitimle bütünleştirmek amacıyla, öğrencilerin araştırabilecekleri sorular sormayı öğrenmelerini ve projeler yürütmelerini önermektedir. Böylece öğrenciler konuyla ilgili kaynakları taramakta, sınıflandırmakta, yorumlamakta ve tartışmaktadır.

4-Çıracılık: Gardner, ilk ve orta dereceli okulların bireyselleştirilmiş programlarla çıracılık fırsatları sunularak yürütülmesini savunmaktadır. Burada bir öğrenci üç farklı çıracılık grubuna dahil olmakta; örneğin birinde sanat ya da zanaat formunda, ikincisinde akademik alanda ve üçüncüsünde dans ve spor gibi fiziksel alanda çıracılık eğitimi almaktadır. Daha sonra öğrencilerin istek ve başarılarına göre seçim yapmaları sağlanmaktadır. Çıracılık programları, okul yetişliğinin bir parçası ya da program dışı bir fırsat şeklinde planlanabilir.

5-Değerlendirme : Gardner, IQ ve SAT gibi testlerin yetenek ya da potansiyel performansın bir kısmını ölçtüğünü ve böyle bir değerlendirmenin okulları tek düze bir hale getirdiğini savunmaktadır. Eğitimde önemli olan öğrencilerin ne kadar yapabildiklerinin belirlenmesi değil, güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bireyler ölçme sonrası puanlarını almalı, kaçınıcı sırada olduklarına bakmalı ve kendileri hakkında sonuca varmalıdır. Öğrenciler güçlü ve zayıf yönlerini bilirlerse, hem kendilerini daha iyi tanırlar, hem de gelecekleri hakkında karar vermeye başlarlar. Bu nedenle değerlendirme öncelikle öğrencilere yardım amacı gütmelidir. Kurama göre her zeka psikolojik bir süreç gösterdiğinden bu süreçlerin zeka tabanlı bir yöntemle değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca ölçümler bireyleri sosyal çevreden soyutlamadan yapılmalı, eski yaşantılara hiç uygun olamayan durumlar seçilmemeli, kişiye fark ettirilmeden gözlem yapılmalıdır. Bununla birlikte, öğrenciler konu alanı ya da materyal tipi hakkında hiçbir bilgi ve deneyime sahip olmadıklarında anlamlı bir zeka değerlendirmesi gerçekleşmemektedir. Örneğin,

bedensel zeka değerlendirilmesinde daha önce ritme uygun bedensel hareket yapmamış öğrenciler şaşkın ve mahcupken, bale kursu almış öğrenciler rahatça dans etmişlerdir. Ayrıca değerlendirmede kullanılan ölçme araçları ve materyallerin bir yaş grubu, cinsiyet ya da kültürel özelliğe uygun olabileceği, diğerlerinde geçerli olmayabileceği de göz önünde tutulmalıdır.

Çoklu zeka kuramına göre, çocukların proje ve kurs çalışmalarından neler öğrendiği boşluk doldurma ya da kısa cevaplı testler yerine, öğrencinin yüksek düzeyde düşünme becerilerini ortaya koyacağı, öğrendiğini genelledebileceği, kapsamla yaşantılarını ilişkilendirebileceği ve bilgilerini yeni durumlarda kullanabileceği durumlar yaratılarak değerlendirilmelidir. Bağımsız projeler, sınıf gazete ve dergileri, öğrencilere yaratıcı görevler vermek tercih edilebilecek değerlendirme yöntemlerindendir. Ayrıca öğretmenler her öğrenci için bir “zeka profili” çıkarmalıdır. Bu profil sayesinde öğrencilerin nasıl değerlendirileceği belirlenmiş olur.

Çoklu zeka kuramıyla ilgili olarak yukarıda açıklanan uygulamaların dışında, sınıfta her bir zeka ile ilgili öğrenme merkezi oluşturulabilir. Bu çalışmalar da, içinde kelime oyunları, pek çok kitap, sözlük ve görsel materyaller buluna Dil Merkezince hazırlanmıştır. Buna benzer olarak Mantık/ Matematik Merkezinde deney araçları, legolar, dış takımları ve matematik- fenle ilgili araç- gereçler; Müzik Merkezinde teyp, kaset, CD’ ler, org, nota kağıtları, basit enstrümanlar; Bedensel Merkezde öğrencilerin müzikle hareket edebilecekleri bir ortamda kuklalar, dramalar için kostümler; sesiz bir köşede Özedönük Merkezde öğrencilerin dış ortamdan soyutlanarak yalnız çalışabilmeleri için kulaklıklar; Sosyal Merkezde satranç gibi oyunlar, birlikte oynanabilecek el yapımı oyuncaklar; Uzamsal Merkezde çok renkli kağıt ve kartonlar, boyalar, yapıştırıcı, makas, renkli tebeşir, kil, pamuk, boncuk gibi malzemeler bulunmaktadır. Böylece merkezlerin hazırlanması zaman ve maddi olanaklar gerektirmektedir. Fakat bu merkezlerde kullanılan malzemeler çok pahalı ve bulunmaz değildir. Pek çoğu sınıf ortamında kullanılan ve aile işbirliği ile de elde edilebilecek materyallerdir (Bümen, 2002: 73).

1988'den beri New City Okulu'nda Çoklu Zeka Kuramını uygulayan Hoerr, bu kuramla birlikte, öğretim programlarının, değerlendirme süreçlerinin, veli- okul ilişkilerinin ve öğretmen işbirliğinin değiştiğini vurgulamaktadır. Bu etkiler şöyle özetlenebilir (Hoerr, 2000:12-17; akt. Bümen, 2001:34):

-Program Geliştirme Süreçlerindeki Etkisi: Çoklu Zeka Kuramı ile birlikte derslerde tüm zekalar kullanılmaya başlanmıştır. Öğrenciler şiir açıklamada resim, müzik ve dans figürlerini kullanmaya başlamışlar; karşılaştırma yaparken Venn şemaları çizmişlerdir. Düzenli olarak çalışmalarını değerlendirmişler, yaptıkları hataları kaydetmişler, nasıl öğreneceklerini düşünmeye başlamışlardır.

-Değerlendirme Süreçlerindeki Etkisi: Öğrencilerin bir konuyu anlayıp anlamadıklarının sadece dil becerilerinin kullanılmasıyla ölçülmesi yetersizdir. Kuramın uygulanmasıyla değerlendirme süreçlerinde projeler, gösteriler, sunular ve gelişim dosyaları kullanılmaya başlanmıştır. Projelerin geliştirilmesinde öğrenciler grup çalışmaları yaparak sosyal ve özgedönük zekalarını da geliştirmişlerdir. Her yıl sonunda bir “Gelişim Dosyası Gecesi” düzenlenerek çalışmalar veliler ile birlikte tekrar değerlendirilmiştir.

-Veli Okul İlişkisine Etkisi: Kuramın uygulanmasıyla veli iletişimi hızla artmıştır. Veliler her hafta okulda yapılan çalışmalar hakkında bilgilerin, yapılacak etkinliklerin yer aldığı mektuplar gönderilmiştir. Ayrıca veliler öğrencilerin öğrendiklerinin sergilendiği her gösteri ve sunuya davet edilmişlerdir.

-Öğretmen İşbirliği Etkisi: Kuram okuldaki tüm öğretmenlerin kendi zeka profillerini öğrenmelerini sağlamış, daha da önemlisi herkesin farklı biçimlerde öğretim yaptığını ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlardan hareketle, öğretim ekipleri oluşturulmuş ve tüm zekalar öğretimde kullanılmaya başlanmıştır. Böylece her öğretmen işbirliği içine girmiştir. Hatta üretilen fikirler, ders planları ve ürünler iki kitapta toplanıp yayınlanmıştır.

Çoklu zeka kuramının eğitim ve öğretimde kullanımı, sınıflarda farklı öğrenme tekniklerinin hazırlanmasıyla her öğrenciye eşit öğrenme fırsatı verilir. Böylece öğrenme güçlükleri yerine öğrenme farklılıklarından bahsedilebilir. Öğretim faaliyetlerinin çeşitlenmesi, ölçme değerlendirme faaliyetlerinin çeşitlenmesini gerektirir. Çoklu zeka kuramında ölçme değerlendirme sürecinin bilinmesi, yapılan çalışmaların sonucu farklı bir açıdan görmeyi sağlayacaktır.

2.2.7. Çoklu Zeka Kuramında Ölçme ve Değerlendirme

İnsan zekası ile ilgili bir takım disiplinler, zekanın tek bir kağıt kalem testi ile ölçülemeyeceğini, zekanın çok yönlü ve çok bileşenli bir olgu olduğunu ortaya koymuştur. Bu noktada eğitimin amaçları ve yöntemlerinin de gözden geçirilmesinin gerekliliği önem kazanmıştır (Tarman, 1999: 94).

Gardner (1993) değerlendirmeyi, bireyin yetenekleri ve potansiyeli ile ilgili bilgi edinmek, bireye yararlı dönütler sağlamak ve çevresindekiler yararlı veriler vermek olarak tanımlamaktadır. Bu nedenler klasik testlerden çok, öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirme çalışmalarının içinde sürekli yer aldığı bir yaklaşımı savunur (Bümen, 2002: 87). Öğretmen, öğrenci ve velilerin de katıldığı bu tür ölçme-değerlendirmeye ilişkin teknikler tablo 3’de verilmiştir (Campbell, 1996: 300: akt. Demirel, 2000: 209).

Tablo 3 : Çoklu Zeka Kuramında Değerlendirme Teknikleri

Öğretmen Değerlendirmesi	Öğrenci Değerlendirmesi	Veli Değerlendirmesi
Gelişim Dosyaları	Gelişim Dosyaları	Gelişim Dosyaları
Yaşanmış Olay Raporları	Yaşadığı Olayları Vaka Raporlarını Değerlendirme	Sınıfta Yapılan Gözlemler
Görüşmeler	Kendini Yansıtıcı Değerlendirmeler	Çocukla Hedef Saptama
Belirli Ölçütlerle Çoklu Ortamı Değerlendirme	Kendi ya da Yaşantılarından Birinin Projesini Değerlendirme	Projelerin Video Bantlarını İzleme
Öğrenciyi İzlerken Zekalarına İlişkin Not Tutma	İlgi Envanterleri	Formal ve İnfomal Düzenlenen Konferansları İzleme
Kontrol Listeleri	Yaşıtlarını Değerlendirme	Sınıfta ve Okulda Yapılan Toplantılara Katılma
Öğretmenin Hazırladığı Testler	Öğretmenin Değerlendirilmesi	Programın Gözden Geçirilmesi
Basılı Testler	Kendini Yansıtan Değerlendirme	Telefon Görüşmeleri
Sömestr Sonlarında Alınan Karneler	Dersin Değerlendirilmesi	Yazılı öneriler / Görüşler

(Campbell, 1996: 300: akt. Demirel, 2000: 209)

Okullarda öğrencilerin sadece sözel ve sayısal alanlarda değil, diğer bütün alanlardaki zekalarını geliştirecek çeşitli öğrenme yaşantıları bulunmalıdır. Öğretimi farklı yollarla yapıp, değerlendirmeyi tek bir yolla yapmak adaletsizlik olur.

Gardner (1991) standart ölçme araçlarının kavramayı ölçmekten uzak olduğuna inanmaktadır. Buna örnek olarak, sınavlarda başarısız olan ancak gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunları başarıyla çözen insanları örnek göstermektedir ve değerlendirme yöntemlerinin değişmesini önermektedir (Açıkgöz, 2003b: 295).

Yapılan çalışmalar sonucunda çoklu zeka kuramına dayalı değerlendirmenin otantik bir değerlendirme anlayışını temel alması düşünülmüştür. Çünkü otantik değerlendirme, öğrenci öğrenmesi hakkında çoktan- seçmeli ve doğru- yanlış türündeki testlere oranla çok daha gerçekçi bilgiler sunmaktadır. Ancak, otantik değerlendirme durumsaldır; yani, öğrencilerin gerçek hayat uygulamalarına yakın durumlardaki performanslarına ilişkin bilgiler elde edilmesini sağlar. Bu otantik değerlendirmelere örnek olarak; vaka kayıtları, öğrenciye ait örnek çalışmaların konulduğu dosyalar, ses kasetleri, video bantları, fotoğraflar, öğrenci günlükleri, öğrencinin kendi kayıtları, sosyogramlar, basılı testler, standart terslerin informal kullanımı, öğrenci ile yapılan görüşmeler, ölçüt dayanaklı değerlendirmeler, kontrol listeleri, sınıf haritaları ve takvim kayıtları verilebilir (Saban, 2004: 97).

Öğrencilerin çok boyutlu zeka projeleri ve etkinlikleri ile iç içe olmaları çok boyutlu zeka dosyalarının sınama aşamasında işe koşulmasını gerekli kılmaktadır. Aşağıdaki liste farklı zeka biçimlerine göre, dosyalara konulabilecek belgeler için örnekler yer almaktadır (Demirel, 2003 :136).

Sözel /Dilbilimsel Zeka

Yazmadan önce alınan notlar, yazma projelerinin müsvetteleri (ilk çalışma kağıtları), teşhir edilen en iyi yazma çalışmaları, buluş yöntemini kullanırken öğrencilerin yaptıkları betimlemeler, tartışma ve problem çözme sürecine ilişkin ses bantları, final raporları, öğrencilerin dramalar da ortaya koydukları yorumlar, okuma becerilerine ilişkin kontrol listeleri, öğrencilerin okuma ve öykü anlatımlarının kaydedildiği ses bantları, sözcük oyunlarının çözümleri.

Mantıksal /Matematiksel Zeka

Matematik becerilerinin kontrol listeleri, teşhir edilen matematik problemlerinin çözümleri, hesaplama ve problem çözme süreçlerine ilişkin müsveddeler, fen laboratuvarındaki deneylerin sonuç raporları, bilim fuarına katılan projelere ait resimler ve ödüller, Piaget' e göre değerlendirme malzemeleri, mantık bulmacalarını çözülmüş örnekleri, yaratılan ya da öğrenilen bilgisayar programları.

Görsel/ Uzamsal Zeka

Proje fotoğrafları, üç boyutlu modeller, diyagramlar, akış şemaları, düşünmeye ilişkin kavram ve bilgi haritaları, kolajların, çizimlerin ve görsel boyamaların fotoğrafları ya da örnekler, projelerin video bantları, görsel bulmacaların çözüm örnekleri.

Bedensel / Kinestetik Zeka

Gösterilerin ve projelerin video bantları, düşünme sürecine ilişkin yapılan işlemlerin video kayıtları, projelerin gerçekleştirilme sürecinde çekilen fotoğraflar.

Müzikal /Ritmik Zeka

Müzikal edinimlerin, bestelerin ve kolajların ses bantları, edinimlerin ya da bestelerin puanlamaları, öğrenci tarafından yazılan raplerin, şarkıların sözleri vb.

Sosyal /Bireylerarası Zeka

Bireylere yazılan ve bireylerden gelen mektuplar, grup raporları, akranlardan, uzmanlardan ve öğretmenlerden alınan yazılı dönütler, öğretmen-öğrenci konferans raporları, veli öğretmen- öğrenci konferans raporları, akran grup raporları, işbirliğine dayalı öğrenme projelerinin fotoğrafları, video bantları ya da metinleri, toplu hizmet projelerinin sertifikaları ya da fotoğrafları vb.

Özedönük /Bireysel Zeka

Gazete yazıları, kendi kendini değerlendirmeye ilişkin yazılar, kontrol listeleri, çizimler ve etkinlikler, kendini yansıtırma alıştırmaları, anketler, amaçlara ve planlara yönelik görüşme dökümleri, ilgili envanterler, okul dışı etkinlikler ve hobiler, öğrencinin tuttuğu gelişim çizelgeleri, öğrencinin kendi ürettiği işe ilişkin kendini yansıtan notları

Yukarıda zeka biçimlerine göre listelenen dokümanlar çok boyutlu zeka dosyasını oluşturmaktadır. Bu dosyalar öğretmen, diğer öğretmenler, öğrencinin kendisi, akranlar ve veli tarafından değerlendirilir. Değerlendirme anlayışı ve ölçme araçları kuramsal alanda kendi içinde tutarlı görünse de uygulama alanında pek çok problem doğurmaktadır. Kuramın değerlendirme anlayışı öğretmenlerin mevcut bilgilerinin çok ötesinde yeni bilgi ve beceriler edinilmesini gerektirmektedir. Kurama dayalı değerlendirme anlayışını uygulayacak öğretmenler, özgün (otantik) değerlendirme, nitel araştırma teknikleri ve zaman yöntemi konusunda kendilerini yetiştirmek zorundadır. Çünkü gözlem, görüşme, gelişim dosyası değerlendirme ya da dokümantasyon gibi ölçmeler, öğretmenlerin uygulamaya alışkın oldukları yazılı yoklama ya da çoktan seçmeli test hazırlamalarından çok farklıdır. Bu ölçmelerin her biri tek başına bir yeterlilik ya da beceri ister. Bir de etkili zaman yönetimini gerektirir. Çünkü planlama, gözden geçirme, öğrencilerle düzenli olarak yapılan görüşmeler ek zaman ihtiyacı doğurmaktadır. Bunun yanı sıra öğretim materyalleri hazırlamada olduğu kadar, bu yeni ölçme araçlarının (kontrol listesi, gözlem formu vb.) hazırlanması da belli bir beceri ve zaman gerektirir. Ayrıca bu araçların ne zaman, hangi hedefe yönelik olarak nasıl kullanılacağı da bir eğitim işidir. Bu nedenle öğretmenlerin olduğu kadar öğrenci ve velilerin de bu konuda bilgilendirilmeye ve yetiştirilmeye ihtiyacı vardır (Bümen, 2002: 100).

Bu tür ölçmelerin kullanımındaki güçlüklerden diğeri de güvenilirlikle ilgilidir. Gözlem, görüşme, gelişim dosyası değerlendirilmesi ve dokümantasyon gibi ölçmeler farklı öğeler ve amaçlar içerdiğinden puanlamada problemler ortaya çıkmaktadır. Standardizasyon eksikliği ile yeterlik yorumlamada öznellik sıkıntıları

da diğer problemlerdendir. Ölçmelerdeki görüş ve önerilerde bulunan çeşitlilik, standardizasyonu engellemektedir. Ayrıca hangi biçimde olursa olsun, bu ölçümler öznelidir. Bu problemler Likert tipi derecelendirme ölçeklerle aşılmaya çalışılmaktadır (Bümen, 2002: 101).

Buraya kadar yapılan açıklamalarda, 1983 yılında Howard Gardner tarafından insana ve eğitime farklı bir bakış açısı olarak getirilen çoklu zeka kuramı üzerinde durulmuştur. Zeka testlerine, zekayı dar bir tanıma sığdırmaya, insanlar tek kalıba sokmaya karşı gelen bu kuram eğitim dünyasına yeni ufuklar açmıştır. Artık insanların neler yaptığından çok neler yapabileceği düşünölmeye başlanmıştır. Eğitim ortamları zenginleştirilmiş ve her öğrenciye başarı hissi tattırılmıştır.

Çok yönlü yetişen çocukların kendilerine olan güvenlerinin arttığı, okula ve öğrenmeye karşı daha ılımlı bir tutum ve davranış geliştirdikleri, daha da başarılı oldukları gözlenmiştir.

Eğitimde başarı hedeflendiğine ve başarıya önem verildiğine göre başarının eğitimdeki yerinin bilinmesi de önemlidir.

2.3. Başarı

Başarı, bireyin eğitim hedefleri doğrultusunda performansındaki ilerlemedir. Bir çok eğitim sisteminde akademik başarı, alınan yüksek puanlarla ölçölür.

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen birçok etmen vardır. Bu etmenlerin bazıları öğrencilerin bireysel özelliklerinden, bazıları eğitim sisteminden, bazıları da toplumsal özellik ve koşullardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, öğrencilerin sahip oldukları bilişsel, duyuşsal, devinişsel özellikler, geçmiş öğrenme yaşantıları, derslerine ilgi, merak ve isteği, iyi bir fiziksel ve psikolojik ortam, verimli çalışma alışkanlığının bulunması, güdülenme, sosyal, kültürel ve ekonomik

koşullar, çevre ve benzeri daha bir çok etmen öğrenci başarısını etkileyebilmektedir (Sünbül ve diğerleri, 2004:1574).

Öğrenmedeki başarı, bu faktörlerin bir sonucudur. Her öğrenci ve sınıf topluluğunun, hangi derslerde ne düzeyde başarılı olduğu, bu başarının belirli zaman kesitleri içinde nasıl değiştiği belirlenerek nedenleri araştırılarak bulunan sonuçlara göre belirli önlemlerin alınması öğrenmedeki başarı düzeyini yükseltecektir (Ercan, 2000: 95).

Bir dersteki başarı ya da başarısızlık sonuçta öğrencinin bu derse karşı nasıl bir duyguya sahip olduğunu, derse karşı istek duyup duymadığını belirtir.

Öğrencinin öğrenmeye ilişkin duyuşsal giriş özellikleri, okuldaki başarısını ve daha sonra karşılaşacağı öğretim durumları karşısındaki tutumunu etkiler. Bir dersteki başarı ve başarısızlık, öğrencinin o derse karşı olduğu duygunun niteliğini değiştirebilir (Fidan, 1996: 102).

Öğrencilerin duyuşsal giriş özelliklerini olumlu yönde değiştirmenin en uygun yolu, onların okul türü öğrenmelerde başarılı olmalarını sağlamaktır. Öğrenciye, karşılaştığı öğrenme durumlarının üstesinden gelebildiği izleniminin verilmesi; onun bu tür öğrenmelere ilgisini arttırmak veya bu tip öğrenmeler karşısındaki tutumunu olumlu yönde değiştirmek amacıyla okul koşullarında yararlanılabilecek en uygun yol olmaktadır.

Özçelik de, öğrencinin bir ders ile ilgili tutumunun olumlu yönde değiştirilmesinin onun gerçek başarılarla dolu bir özgeçmişe sahip kılınması ile mümkün olduğunu savunur. Ona göre bunun yolu, öğrenciyi başarısız kılan engelleri ortadan kaldırmaktır. Örneğin; bilişsel giriş davranışlarında eksikler varsa bunları tamamlamak, öğretim hizmeti onun ihtiyaçlarını tam karşılamıyorsa karşılanmasını sağlamak, kısacası onu daha iyi öğrenir hale getirmek gerekir (Özçelik, 1992:114).

Bireyin bilişsel giriş davranışları ile birlikte duyuşsal giriş özelliklerinin de başarıyı yordayıcı güce sahip olması; özellikle eğitim alanında hedef alınan bazı davranışların tutumlarla ilgili olması; öğrencilerin okula, derslere, arkadaşlarına ve öğretmenlerine, okul içi ve dışı etkinliklere yönelik tutumlarının başarılarını etkilemesi; eğitim uygulamalarında, belirtilen durumlara yönelik tutumların ölçülmesini ve özellikle de tutumların ne gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu belirlemeyi gerekli ve zorunlu kılmaktadır (Turgut, 1977:57).

Bu nedenle çalışmanın ikinci alt probleminde tutum konusuna yer verilmiştir. Tutum konusunun eğitimdeki önemini daha iyi açıklamak için her boyutunun incelenmesinde yarar vardır.

2.4. Tutum

2.4.1. Tutum Nedir?

Bireyin sosyal bir birim olarak kabul edilmesi, birçok faktörün daha net ve geniş olarak tanınmasından sonra mümkün olabilmektedir. Sosyal yaşamda insanları etkileyen pek çok faktör mevcuttur. İnsanların bir çok davranışı, bu faktörlerle olan ilişkilerin algılanması ve değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. İnsanlar birbirleriyle çelişen veya uyumlu olan sayısızca düşüncenin etkisi altındadır. Buna rağmen bireyler, sosyal ilişkilerini belirli bir düşünce kalıbı içinde oluştururlar. Kısaca insanlar canlı, cansız, soyut ya da somut nesnelerle olan ilişkilerini düşünsel bir bütünlük çerçevesinde gerçekleştirirler. İşte bu düşünsel bütünlük sosyal psikolojide tutum olarak adlandırılır (Güney, 2000: 297).

Eğitim çalışmalarında insanın tutum ve tavırlarının nasıl oluştuğunu, hangi şartlar altında ne gibi tavırların ortaya çıkacağını çok iyi bilmek gerekir. Davranışlarla tutumlar arasındaki bu bağ, insanoğlunu tutumların ne olduğu nasıl oluştuğu, davranışlar üzerindeki etkileri gibi konularda araştırma yapmaya itmiştir.

Bilimsel olarak incelemesi 19 yy.' da başlayan tutum kavramının sosyal bilimlerdeki pek çok kavram gibi ne olduğuyla ilgili tam bir görüş birliği oluşmamıştır. Bunun sonucu, tutumun geleneksel tanımlarından her biri tutumun ne olduğuna ilişkin az da olsa farklı bir kavramlaştırma içermekte ya da tutumun farklı yönünü vurgulamaktadır. Tutumun farklı boyutlarını görebilmek ve bir tutum kavramı oluşturabilmek için bu tanımları gözden geçirmekte yarar vardır.

Smith (1968)'in tanımına göre tutum “Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir” (Kağıtçıbaşı, 2004:102).

Tutum, bir kimsenin herhangi bir olay, eşya veya insan grubuna karşı olumlu ya da olumsuz davranış gösterme eğilimidir (Turgut,1997: 155). Freedman'a göre tutum, olumlu ya da olumsuz değerlendirme ya da duyguları da içeren, bütünü merkezi bir konu ya da nesneyle ilgili bir düşünce, inanç ve bilgiler toplamı olarak düşünülür. Bu bilgi ve duygu toplamı belirli bir davranışa yol açmak eğilimindedir (Dönmez, 2003: 340). Ülgen ise, tutum öğrenmeyle baz alınan, bireyin davranışlarına yön veren, karar verme sürecinde yanlılığa neden olan olgu olarak tanımlamaktadır (Ülgen, 1999: 27).

Tutum tanımlarından biri de Özgüven'e aittir. Özgüven tutumu, “Bireylerin eşya, kişi, grup, fikir veya kurumları kabul ya da reddetmeye olan bir çeşit hazır oluş hali ya da eğilimidir” şeklinde tanımlanmıştır (Özgüven, 1999: 27). Güney'e göre ise tutum, insanın kendine veya çevresindeki canlı, cansız, soyut-somut her şeye karşı deneyim ve bilgilerine dayanarak organize ettiği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir bütünlük içindeki bir tepki ön eğilimidir (Güney, 2000: 299).Oktay'da bir devamlılık, istikrar ve tutarlılık gösteren tepkilere ve benzer durumlarda belli biçimde davranma eğilimlerine tutum demiştir (Oktay, 1996: 161).

En genel anlamıyla tutum, sosyal psikolojinin sosyolojiden ve psikolojiden ayırt edilebilmesini sağlayan bir terimdir. Tutumlar psikolojik bir düşünsel oluşum

içinde ve toplumsal değer, norm ve ilişkilerin etkisiyle oluşurlar. Bu yüzden tutum kavramı, hem psikolojik, hem de sosyolojik bir açıklayıcılığa sahiptir (Tolan, 1991: 259).

Yapılan bu tanımların ortak noktaları, bir kimsenin bir konu, bir nesne veya bir psikolojik obje ile ilgili duygu, düşünce ve inançları doğrultusunda benzer durumlarda, belli biçimlerde davranmasıdır.

Tutum kavramı geniş bir alanı kapsamasına karşın, her türlü davranış tutumsal bir içeriğe sahip değildir. Örneğin, acıkan bir bebeğin annesinin memesini görünce emmeye başlaması tutumsal bir davranış değildir. Tutumların ortak özelliği, organize düşünce yapılarını içermesidir. Tutumları diğer düşünce yapılarından ve bunların oluşturduğu davranışlardan ayıran temel kriterler şunlardır (Güney, 2000: 300):

1-Tutumlar doğuştan değil, sonradan kazanılır. Başka bir deyişle, bütün düşünsel etkinlikler gibi tutumların oluşması da öğrenme süreci sonucunda gerçekleşen bir etkinliktir.

2-Tutumlar geçici düşünsel durumlar değildir. Çünkü tutumlar oluştuktan sonra az ya da çok belirli bir süre devam eder. Bunun nedeni tutumların oluşması ve gelişmesinin derece derece oluşmasıdır.

3-Tutumlar, insan ile nesneler arasındaki ilişkilere bir kararlılık ve düzenlilik kazandırır. Tutumlar, öğrenme sonucunda oluştuklarından, insanın çevresini algılamasına, yargılamasına ve kullanmasına yönelik ilişkileri de düzenler.

4-İnsan nesne ilişkisinde, genellikle tutumlar vasıtasıyla belirlene bir etkilenme-yanlılık durumu ortaya çıkmaktadır. Gerçekten bir insan herhangi bir tutum oluşturduğunda artık tutum nesnesini objektif olarak değerlendiremez. Ya tutumun nesnesine karşı ya da ondan yana olur.

5-Tutumların oluşması ya da şekillenmesi için birbirleriyle karşılaştırılabilir birçok unsurun bir arada oluşması gereklidir. İnsanın bir nesneye karşı olumlu ya da olumsuz bir eğilim sergileyebilmesi o nesnenin diğer nesnelerle karşılaştırılmasından sonra mümkün olabilmektedir.

6- Bireysel tutumların oluşması ile ilgili temel ilkeler toplumsal veya grupsal tutumların oluşmasına da uygulanabilir. Tutumların oluşumundaki sistem her iki tutum biçiminde de aynıdır.

Tutum bir bireye aittir ve onun bir nesneye ilişkin düşünceye duygu ve davranışlarına bir bütünlük, bir tutarlılık verir. Tutum gözle görülmeyen bireysel bir yaşıttır. Bireyin davranışlarına bakarak bir nesneye ilişkin tutumu hakkında bir fikir sahibi oluruz (Arıcı ve diğerleri, 1992: 294).

Öğrenci tutumlarının tespit edilmesi eğitim alanında ilerlemek için gereklidir. Eğitim içinde öğrencilerin derse karşı olumlu tutum göstermelerinin sağlanması, dersin amaçlarına ulaşmak açısından önemlidir. Bu kavramın tam olarak anlaşılması için tutumu oluşturan bileşenlerin incelenmesi gereklidir.

2.4.2. Tutum Bileşenleri

Tutumlar, deneyimler ve edinilen bilgilerin örgütlenmesiyle oluşmaktadır. Örgütlenme belli değerlendirme süreçlerine bağlı olduğuna göre, söz konusu deneyim ve bilgiler biçim değiştirdiğinde tutum da değişmektedir. Tutumların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır ve bu ögeler arasında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır (Tavşancıl, 2002: 72). Bu bileşenler birbirinden bağımsız değildir. Karşılıklı olarak birbirlerini etkiler, birbirlerinden etkilenirler ve çoğu kez aralarında bir tutarlılık bulunur (Arıcı ve diğerleri, 1992:294).

Tutumlar davranışları belirleyen eğilimlerdir. Bu nedenle tutumun üç bileşeninden söz edilebilir. Bu bileşenlerin ve özelliklerinin bilinmesi tutum konusuna açıklık getirmek için önemlidir.

Tutumlar bilişsel bileşenler, tutum objeleri (uyarıcıları) ile ilgili gerçeklere dayanan bilgi ve inançlardan oluşmaktadır. Bunlar çevredeki tutum objeleri hakkında bireylerin edindikleri bilgileri temsil etmektedir. Tutum objesi hakkındaki bilgiler ne kadar gerçeklere dayanıyorsa onunla ilgili tutumlar o kadar kalıcı olur. Tutum objesi ile ilgili bilgi değiştiğinde tutum da değişir (Tavşancıl, 2002: 73).

Duygusal bileşen, bireyin tutum nesnesine ilişkin duygu ve değerlendirmelerinden oluşur. Duygusal bileşen, bireyin tutuma konu olan somut-soyut, canlı-cansız olan şeylere karşı heyecanlarını ifade etmektedir. Tutum nesnesi hoş gidebilir veya gitmeyebilir, sevilir veya sevilmez gibi yargılar da tutumun duygusal bileşenini oluşturur. Duygusal bileşen, tutuma devamlılık verir, tutumu şekillendirir ve tutumu itici yapar. Duygusal bileşen, kişinin tutum objesine karşı gözlenebilen duygularıdır. Ayrıca duygusal bileşen kişiden kişiye değişen ve gerçeklerle açıklanmayan, sevme ya da sevmeme yönünü oluşturan duygusal bir durumdur (Güney, 2000: 302).

Tutumların üçüncü bileşeni davranışsal bileşendir. Bir tutum genellikle bireyi tutum nesnesine ilişkin davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Bir nesneye ilişkin olumlu tutumu olan bir birey, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, yardım etmeye eğilimli olacaktır. Bir nesneye ilişkin tutumu olumsuz olan bir birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir. Bazı durumlarda tutumun davranışa yansımaması yeni tutumun davranışsal bileşen diğerinin sıfır olması mümkündür (Arıcı ve diğ., 1992: 295).

Tutum bileşenleri ile ilgili verilecek örnekle konunun daha iyi anlaşılacağı düşünülmüştür. Bu örnekte: Ahmet kadınların çalışması konusunda tutucu bir tutuma sahiptir. Bilişsel bileşenle ilgili olarak; Ahmet, kadınların çalışmasının

çocuklarını ihmal etmelerine, aile huzursuzluğuna vb. sonuçlarına yol açacağını düşünebilir. Tutumun duyuşsal bileşeninde, Ahmet karısının çalışmasını düşündüğü zaman rahatsız olabilir, sinirlenebilir, bunu istemeyebilir. Davranışsal bileşen olarak, Ahmet'in çalışmak isteyen karısıyla kavga etmesini, arkadaşlarına eşlerini çalıştırmamayı öğütme eğilimlerini görebiliriz (Kağıtçıbaşı, 2004: 104).

Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlerden oluşan tutum, derse karşı ilgi ve sevginin oluşturulması açısından da önem taşımaktadır.

Genellikle, olumlu tutumlar söz konusu derste başarılı olmak, dersin konularına ilgi duyma, konuların önemini görebilmek vb. sonucunda oluşur. O derste başarısız olmak, o dersin öğretmeninden ceza görmek veya acı verici bir yaşantı geçirmek vb. de olumsuz tutum oluşturur. Olumlu tutumlar öğrenmeyi kolaylaştırır; olumsuz tutumlar ise öğrenmeye ket vurur. Bu nedenle, öğrenme faaliyetlerine rehberlik edilecek durumlarda, derslere ilişkin tutumların ölçülüp değerlendirilmesi gerekli olur (Turgut, 1997:155).

Öğrenme faaliyetlerinde önemli bir yere sahip olan tutumun, bireyin davranışları ile tutarlı olup olmadığının bilinmesi gereklidir. Çünkü bu sorunun amacı, tutumları bilmenin davranışları ne kadar kestirebileceğinin cevabını vermek içindir. Bu bakımdan tutum ve davranış arasındaki ilişki incelenmelidir.

2.4.3. Tutum ve Davranış

Tutumun ne olduğu ve hangi öğelerden oluştuğunu inceledikten sonra tutumun davranışlar üzerindeki etkisi, tutum- davranış arasındaki ilişki ortaya konulmalıdır.

Tutumlar, doğrudan gözlemlenemeyen değişkenlerdir. Tutumları ancak sözlü ifadeler veya davranışlar sayesinde tespit etmek mümkündür. Tutum, insanın sabit bir davranışının karşılığı olan bir kavram değildir. Önceleri tutumların, insanların davranışlarını belirlediği kabul ediliyordu. Yani tutumlarla davranışlar

arasında önemli derecede bir tutarlılığın olduğuna inanılıyordu. Tutumların her zaman davranışa yansıyacağı düşüncesi daha çok kabul görüyordu. Ancak yapılan bazı araştırmalar bu varsayıma ilişkin kuşkuları gündeme getirmiştir. Bir bireyin belirli bir nesneye ilişkin tutumu her zaman bu nesneye ilişkin davranışlarına akseder mi? ya da bir nesneye ne şekilde davranacağını her zaman doğru bir biçimde tahmin etmemize olanak sağlar mı (Güney, 2000: 308)?

Bu soruların hem kurumsal hem de uygulama açısından önemi büyüktür. Çünkü eğer cevap olumlu ise, o zaman tutum hakkında bilgi sahibi olmakla bireylerin davranışlarını önceden tahmin etme olasılığı ortaya çıkıyor demektir ki, bu da sosyal bilimlerin uygulama için önemini çok arttırır. Aynı zamanda tutumların ölçülmesinin değeri ortaya çıkmış olur (Kağıtçıbaşı, 2004: 107).

Tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi inceleyen, bu konuda bugün klasik kabul edilen ilk araştırma La Piere adında bir sosyolog tarafından 1934’de Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılmıştır. O dönemde ABD’de Uzak Doğululara ve özellikle Çinlilere karşı yaygın bir önyargılı ırk ayrımı vardı. La Piere, genç bir Çinli karı kocayla 66 otel, motele ve 184 lokantaya gitti ve her gittikleri yerde kabul edildiler, kendilerine servis yapıldı. Sadece üçüncü sınıf bir motele kabul edilmediler. Bu ilk deneyden altı ay sonra La Piere bütün bu gittikleri yerlere mektup yazarak rezervasyon yapmak istediğini, Çinli müşterilerin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Mektupların ancak yarısına cevap geldi. Bu cevap yazan yerlerin %92’si Çinlilerin kabul edilemeyeceğini bildirdi.%8’i kesin bir cevap vermedi, sadece %1 kadarı olumlu cevap verdi. Bu araştırma ile daha önce gösterilen olumlu davranış ile sonra belirtilen olumsuz tutum arasında bir çelişki ortaya çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2004: 107).

Bu konuda yapılan araştırmalara bakarak tutum ile davranış arasında hiçbir ilişki yoktur şeklinde yorum yapılamaz. Günlük yaşamda insanların tutumlarına uygun davrandıklarını gösteren sayısız örnek vardır. Ayrıca tutum ile davranış arasında bir ilişki bulunduğunu gösteren araştırmalar da vardır.

Tutumun insan davranışını etkilediği inkar edilemez bir gerçektir. Ancak tutum ile davranış arasında her zaman bir ilişki kurulamaz. Yani bilinen bir tutum her insanda ve her ortamda aynı davranışın gerçekleşmesine neden olmayabilir. İnsanların tutumlarının davranışa dönüşüp dönüşmemesini etkileyen faktörler şunlardır (Güney, 200: 309):

1-Tutumun Kuvvet Derecesi: Kuvvet derecesi yüksek olan bir tutumun davranışa dönüşme ihtimali, kuvvet derecesi düşük olan bir tutuma göre çok fazladır.

2-Çevresel Faktörler: İnsanların davranışları hem tutumun hem de çevrenin etkisi altındadır. Eğer çevresel faktörlerin etkisi kuvvetli ise, tutumun davranışa dönüşme ihtimali azalır. Dolayısıyla tutum ve davranış arasında aynı yönde ilişki de zayıflar.

3-Davranışın Sonuçlarına İlişkin Beklentiler: İnsanlarının tutumlarının davranışa dönüşüp dönüşmeyeceğini belirleyen faktörlerden biri de gerçekleşen davranışın doğuracağı sonuçlara ilişkin beklentileridir. Örneğin, Ali'ye karşı olumsuz tutumu olan Ahmet, Ali'den beklentisi varsa ona karşı olumsuz tutumunu davranışa dönüştürmez. Eğer beklentisi yoksa olumsuz tutumunu kolaylıkla davranışa dönüştürür. Davranışın doğuracağı sonuçlara ilişkin beklenti ve ortamsal koşulları tutumun kuvvet derecesinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Eğer tutumun kuvvet derecesi çok yüksek ise, beklenti ve ortamsal koşullara bakmaksızın insanlar tutumlarını davranışa dönüştürebilirler.

Tutumlar insan davranışlarının en önemli tayin edicilerinden biridir. Bu bakımdan tutumların oluşumu ve değişiminin nedenlerinin bilinmesi bir çok alanda olduğu gibi eğitim alanında istenen bir durumdur.

2.4.4. Tutumun Oluşması ve Değişmesi

Tutumlar öğrenme yoluyla sonradan kazanılırlar. İnsanlar sosyalleşme süreciyle beraber tutum sahibi olurlar. İnsanların bu süreç içinde nelere, nasıl ve ne tür tutumlar oluşturacağını belirleyen faktörler bulunmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır:

1-Zihinsel ve Bilgisel Faktörler

Bir tutumun zihinsel yönü, insanın tutum konusu olan nesneye karşı inançlarıdır. Birey bazı kaynaklardan tutuma konu olan nesne hakkında bilgi alır ve aldıkları bu bilgileri kendi zihinsel yapısındaki mevcut bilgiler ile birleştirir ve bir inanç sistemi oluşturur. Bu inançlar insanların tutum nesnesine karşı olumlu-olumsuz, iyi-kötü şeklinde yargıların oluşumuna neden olurlar. Zihinsel faktörler, insanların nesneler hakkındaki tutumlarının kesinliğini ve karalılığını belirler (Güney, 2000:312).

2-Ana-Baba Faktörü

Tutumların oluşması ve şekillenmesinde rol oynayan önemli bir faktör ana-babadır. Özellikle doğumdan ilkökul çağına kadar geçen dönemde çocuk ana-babasını kendisine çeşitli konularda bilgi verecek, kendisini ödüllendirecek veya cezalandıracak tek otorite kaynağı olarak görmektedir. Bu dönemde ana-baba, çocuğa nelere ilişkin ve ne türde tutumlar geliştireceğini tayin eden tek faktör olarak belirlenmektedir. Okul öncesi çağıdaki çocuklarla yapılan araştırmalar, bu yaştaki çocukların çeşitli olay ve nesnelere ilişkin tutumlarının hemen hemen ana-babaların tutumlarıyla aynı olduğunu ortaya koymaktadır (Arıcı ve diğerleri, 1992:298).

3-Akranlar Faktörü

İlerleyen yaşla birlikte çocuğun sosyal çevresi de genişlemekte ve yavaş yavaş ana-baba dışındaki etkenler de tutumların oluşmasında rol oynamaya başlamaktadır. Yapılan birçok araştırma arkadaş grubu üyelerinin çeşitli konulara ilişkin tutumları arasında önemli benzerlikler olduğunu göstermektedir. Bu benzerlik özellikle ergenlik çağının başlamasından itibaren daha göze çarpıcı hale

gelir. Böylece arkadaşların tutumlar üzerindeki etkisinin en üst düzeye ergenlik çağında ulaştığı tespit edilmiştir (Arıcı ve diğerleri, 1992:299).

4-Kitle İletişim Araçları Faktörü

Değişik nesnelere ilişkin tutumlarımızın oluşmasında, şekillenmesinde ve değişmesinde rol oynayan bir diğer faktör kitle iletişim araçlarıdır. Bunlar arasında gazete, radyo ve tv gibi araçlar önemli bir yer tutar. Reklamlar, haberler, haber programları, yazı dizileri bazen o zamana kadar varlığından dahi haberdar olmadığımız nesnelere karşı olumlu ya da olumsuz tutumlar geliştirmemize veya mevcut tutumlarımızın değişmesine neden olabilir (Arıcı ve diğerleri, 1992:299).

5-Fizyolojik Faktörler

Yaşlanma, hastalık, belli ilaç ve cerrahi müdahaleler bireylerin tutum sisteminin oluşumu ve değişmesini sağlayan fizyolojik koşullardan bazılarıdır. Yapılan bazı araştırmalar, insanların her yaş dönemindeki tutumlarında önemli değişimler ve gelişmeler olduğunu göstermektedir. Bazı hastalıkların insanların tutumlarını etkilediği gözlenmiştir. Örneğin, tüberküloz hastalığının optimistik tutumlar, sara hastalığının ise, hayata küskünlük ve güvensizlik yarattığının düşünülmesi gibi (Güney, 2000: 312).

6-Tutum Nesnesiyle Gerçekleşen Yaşantılar

Tutumlarımızın bir kısmı da tutum nesneleriyle olan kişisel yaşantılarımız sonucunda gelişir. Örneğin, bir ulusun bireyleriyle olumlu ya da olumsuz yaşantıları olan bir birey, bu yaşantıları sonucunda bu ulusa karşı olumlu veya olumsuz bir tutum geliştirebilir (Arıcı ve diğerleri, 1992: 299).

7-Sosyal Sınıf Faktörü

Sosyal sınıfın tutum oluşumunda etkisi özellikle sosyalleşme süreci aşamasında daha fazladır. İnsanlar içinde yaşadıkları sosyal sınıfın değer yargılarını benimserler ve bu doğrultuda nesnelere, düşüncelere ve olaylara karşı tutum geliştirirler (Güney, 2000: 314).

8-Bireysel Özellikler Faktörü

Davranış bilimciler, tutumlar ile insanların kişilik özellikleri arasında yakın bir ilişki olduğuna inanmaktadır. Hatta bu ilişkinin karşılıklı olduğunu kabul ederler. Yani hem tutumlar insanların kişilik yapısını yansıtırlar hem de insanların kişilik yapısı ne tür tutumlar oluşturacaklarını belirler. Örneğin, içe dönük kişiler, daha çok ikna edilmeye yatkındırlar ve sosyal baskıdan kolayca etkilenirler, dışa dönük kişiler ise, bunun tersi özelliktedirler (Güney, 2000:314).

9-Grup Üyeliği Faktörü

Toplumsal yaşam içinde birçok sosyal grup mevcuttur. Bu gruplardan özellikle arkadaş ve danışma gruplarının oluşmasında etkili olan unsur, tutum ve değer yargılarının benzerliğidir. Aynı gruba üye olmanın temelinde, fikir açısından anlaşma ve karşılıklı hoşlanma mevcuttur. İnsanlar benzer tutumlara sahip olanlarla dostluk kurarlar. Üyesi olmak istedikleri grubunsa tutumlarını benimserler. Grubun benimsemediği tutumlarını da değiştirirler (Güney, 2000: 315).

Tutumlar daha önce de belirtildiği gibi doğuştan gelmezler, öğrenme yoluyla sonradan kazanılırlar. Diğer öğrenilmiş özelliklerimiz gibi tutumlarımızın da değişmesi mümkündür.

Tutum değişmesi konusunda ilk sistematik çalışmalar yapan Cari Hovland ve arkadaşları, tutum değişmesinde etkili olabilecek üç faktör belirtmişlerdir. Bunlar bilgi kaynağı, mesaj ve hedeftir. Bilgi kaynağı tutum değişmesine yol açmak için verilen bilginin kim tarafından verildiğine; mesaj, bu bilginin nasıl verildiğine; hedef ise bu bilginin yönetildiği, yani tutumu değiştirilmesi amaçlanan kişi veya kişilere hedef eder. Hovland ve arkadaşları en etkin bir biçimde tutum değişikliği meydana getirebilmek için bilgi kaynağının, mesajın ve hedefin ne gibi özelliklere sahip olmaları gerektiği konusu üzerinde durmuşlardır (Arıcı ve diğerleri, 1992: 300).

Bununla birlikte Morgan (1995)'e göre, bir bireyin tutumlarının büyük kısmı, 12 ile 30 yaş arasındaki dönemde son şeklini almakta ve daha sonra çok az

değişmektedir. Tutumların kristalleştiği bu süre, kritik dönem olarak adlandırılmaktadır. Kritik dönem boyunca, tutumların oluşmasında üç ana etken rol oynamaktadır. Bunlar; akranlar, kitle haberleşme araçları ve diğer kaynaklardan edinilen bilgi ve eğitimidir. Bu dönemde, ergenlik devresi (12-20 yaş arası) ve ilk yetişkinlik devresi (21-30yaş arası) olmak üzere iki devreye ayrılabilir. Ergenlik devresinde tutumlar şekillenmekte, ilk yetişkinlik devresinde ise giderek kristalleşmektedir. Bir ergenin tutumları henüz kuvvetle benimsenmemiş, değişebilen tutumlardır (Karakaş, 1995: 375- 386).

Tutum konusuna bu kadar önem verilmesinin nedeni; bireyin çevresine uyumunu kolaylaştıran bir sistem oluşturmalarının yanı sıra, davranışlarını da yönlendirici bir güce sahip olmasından da kaynaklanır. Bu kadar önemli bir konuda araştırmacılar pek çok araştırma yapıp farklı kuramlar geliştirip tutum değişimini de ele almışlardır. Bu kuramları açıklamakta fayda vardır.

2.4.5. Tutum Değişim Kuramları

Tutumları araştırmanın önemli bir nedeni, bireyin gelecekteki davranışının tahmin edilebilme beklentisidir. Tutumları değiştirmede eğitim, önemli bir araç olduğundan, öğretmenlerin gerek kendi derslerine, gerekse sosyal yaşamdaki diğer olgulara yönelik öğrencilerinin tutumlarının ne olduğunu, nasıl geliştiğini bilmeleri önemlidir.

Tutumların değişimini açıklayan kuramlar derse karşı olumsuz tutumların olumlu hale gelmesinde yön gösterebilecektir. Bu kuramlar; Öğrenme Kuramları, Sosyal Yargı Kuramı, Tutarlılık Kuramları, İşlevsel Kuramlar olarak dörde ayrılmıştır.

1- Öğrenme Kuramları: 1940'lerden itibaren iletişim ve propaganda olayı laboratuvar deneyi yöntemiyle incelenmiştir. Bu araştırmalarda ilk defa öğrenme kuramlarının genel bir şekilde tutum değişimine uygulandığı görülmektedir. Bu çalışmalarda belirli bir öğrenme kuramını ispatlama ya da

çürütme gibi çabalar yoktur. Bunun yerine, genellikle davranışçılık ekolü etkisinde uyaran- tepki süreci, tutum değişimini incelemek için elverişli bir çerçeve olarak ele alınmış ve öğrenme kavramları kullanılmıştır. Bu gibi araştırmalar, öğrenme ilkelerine göre tutum geliştirme ve değiştirmenin mümkün olduğunu göstermiştir. Uyaran, tepki, pekiştirici, genelleme vb. gibi öğrenme kavramları özellikle etkileyici iletişimle tutum değişimi konusunda başarı ile uygulanmıştır (Kağıtçıbaşı, 2004: 147).

2- Sosyal Yargı Kuramı: Bir şeyi sevmek, sevmemek, hoşlanmak veya hoşlanmamak o şey hakkında bir yargı sahibi olmayı gerektirmektedir. Sosyal yargı kuramına göre, kuvvetle bağlanılan bir tutumun kendinden farklı görüşleri red alanı kabul alanından daha geniştir. Bir başka ifadeyle, kontrast mekanizmasını kullanarak o görüşleri kendi görüşünden daha da farklı görüp reddetme olasılığı daha fazladır. Buna karşılık, fazla kuvvetle bağlanılmamış olan tutumların farklı görüşleri kabul alanı red alanından daha geniştir. Burada da benzetme mekanizmasını kullanarak o görüşleri kendi görüşüne gerçekte olduğundan daha benzer görüp, kabul etme olasılığı artmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2004: 148).

3- Tutarlılık Kuramı: 1960'lerden itibaren en çok araştırmaya yol açan tutum değişimi kuramsal çerçevesi tutarlılıktır. Tutumlar tutarlılığa yönelmektedir. Bu tutarlılık hem tutum öğeleri arasında, hem de tutumlar arasında söz konusudur. Hatta, genellikle insan düşünüşün ve davranışın tutarsızlıktan kaçıp tutarlı olmaya yöneldiği söylenebilmektedir. Örneğin, insan birini severse ona iyi özellikler atfeder ve onun hakkında söylenen kötü sözlere direnç gösteriri davranışla tutumlar arasında da genellikle tutarlılık söz konusudur.

Başlıca tutarlılık kuramları Heider'in "denge" kuramı, Rosenberg ve Abelson'un "Bilişsel Dengeleme" kuramı, Festinger'in "Bilişsel Çelişki" kuramıdır (Kağıtçıbaşı, 2004: 149-170).

4- İşlevsel Kuramlar: Bu yaklaşımı, ilk olarak Smith, Bruner ve White (1956) "Kişinin tutumları ne işe yarar ?" sorusuyla belirlemişlerdir. Bu kurama

göre, kişi bir tutumu belirli bir gerekçeyle geliştirir, yani tutum onun bir gereksinimini karşılar. Dolayısıyla bu gereksinme ortadan kalkarsa, tutuma da gerek kalmaz ya da yeni bir gereksinme söz konusu olursa, tutuma da aynı doğrultuda bir değişme görülür (Kağıtçıbaşı, 2004: 172).

Tutum değişim kuramlarının dışında, insanların tutumlarının nasıl ölçülmesi gerektiği de araştırılmıştır. Tutumların ölçülmesi ve bireylerin tutum konusuna yönelik sahip oldukları tutum düzeylerinin belirlenmesi, belirlenen konu hakkında kişinin duyuşsal boyut üzerindeki konumunun tespitinde gereklidir.

Tutumlar insan davranışının en önemli tayin edicilerinden biridir. Bu bakımdan tutumların ölçülmesi ve bireylerin tutum konusuna yönelik sahip oldukları tutum düzeylerinin belirlenmesi, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da istenen bir durumdur (Nartgün, 2003: 139).

2.4.6. Tutumun Ölçülmesi

Davranış biçimlerinde ölçmeye ve araştırmalara konu olan ve bu neden ile gereğince ölçülmesi gereken psikolojik değişkenlerden biri de tutumdur. Tutumların ölçülebilmesi, tanımlanabilmesine bağlıdır. Tutum, belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 1996: 1).

İnsanlar bazı hallerde doğruyu, inandıklarını söylemekten de kaçınabilir. Bu bireyin “subjectif yaşantısı” ile “dışa açık” yaşantısındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Fakat bireylerin davranışlarının bireylerin kendilerine özgü tutumlarından kaynaklandığı kanısı çok yaygındır. Tutumların ölçülmesi bu temele dayanmaktadır (Özgüven, 1999: 353).

Tutumlara ilişkin bilgi toplamada birbirinden farklı birçok yöntem kullanılır. Davranışın gözlenmesi, soru listeleri, tamamlanmamış cümlelerle hikayeler, resimlerin düzenlenmesi, resimlere bakarak hikayeler anlatma gibi çeşitli

yöntemlerle yanlış seçme tekniği, içerik analizi gibi çeşitli tekniklerden yararlanılmaktadır. Bunların yanında yaygın olarak kullanılan araçlar bireyin çeşitli yönlerini ölçen tutum ölçekleridir.

Tutum ölçekleri soyut olan birçok değişkenlerin nitel özelliklerini çeşitli sınıflarla ifade etmek ve bunları sayısal değerlerle dile getirmeyi gerektirmektedir. Tutumlara ilişkin değişkenlerin derecelendirilerek ifade edilmesi, bu dereceler göre bireylerin birbirleriyle karşılaştırılmalarına da olanak sağlar. Değişkenlerin nitelikleri yönünden derecelendirilmesi bireyler arasındaki farkları gösterirken, sayısal olarak ifade edilmeleri niteliksel farkların ayrıntılarını ortaya koymaya olanak vermektedir. Derecelendirme ölçekleri bir özelliğe ilişkin çeşitli sınıfları veya grupları sayısal bir sıralamaya dönüştürerek, sürekli bir ölçeğe dönüştürme olanağı vermektedir (Özgüven, 199: 355).

Selçuk (2000), tutum ölçeklerinin kullanılış amaçlarını; 1- Bireylerin belirli bir nesne ya da duruma yönelik tutumlarının belirlenmesinde, 2-Bireylerin uyum sorunlarının teşhisinde diğer testlerle birlikte, 3-Bireylerin tutumlarının oluşmasında etkili olan sosyal, psikolojik ve fiziksel ortamların tanınmasında, 4-Toplumda yer alan çeşitli grupların özelliklerinin ve değer yargılarının incelenmesinde, şeklinde belirtilmiştir (Selçuk, 2000: 71).

Tutumların ölçülmesinde kullanılan ölçek ve ölçülen özellik ile ilgili bazı temel sayıtlılar vardır. Bu ölçekler ile elde edilen ölçme sonuçlarının, bu sayıtlılar karşılanabildiği ölçüde geçerli olacağı söylenebilir. Bu sayıtlılar süreklilik, tek boyutluluk ve doğrusallıktır (Tavşancıl, 2002: 107).

Süreklilik: Psikolojik ölçekler ile ölçülen özelliğin, sürekli değişken olduğu kabul edilmektedir.

Tek Boyutluluk: Bu sayıtlı, psikolojik bir ölçek ile ölçülen bir özelliğin diğer özelliklerden bağımsız olarak tek başına tanımlanabileceği ve ölçülebileceği anlamına gelmektedir.

Doğrusallık: Bir psikolojik ölçekle ölçülen psikolojik özelliğin tek bir boyutla ilgili ölçülerinin ağırlık, uzunluk gibi fiziksel bir özelliğin ölçüleri gibi bir doğru üzerinde gösterilebileceği kabul edilmektedir (Tezbaşaran, 1996: 3-4).

Bir tutum doğrudan ölçülemez, ancak dolaylı olarak davranış yoluyla ölçülebilir. Bu ölçmede genellikle kullanılan davranış, sorulara cevap vermek ya da fikir belirtmek şeklinde beliren sözel davranıştır (Kağıtçıbaşı, 2004: 134).

Bu amaçla sosyal psikologlar çeşitli tutum ölçme teknikleri geliştirmişlerdir. Bunlardan en yaygın kullanılanları; Bogardus' un "Sosyal Mesafe Ölçeği", Thurstone' un "Eşit Görünen Aralıklar Yöntemi", Likert' in "Dereceleme Toplamlarıyla Ölçekleme" ve Guttman' ın "Birikimli Ölçme Tekniği" dir.

İlk tutum ölçme tekniklerinden biri Bogardus (1925) tarafından geliştirilen "Sosyal Mesafe Ölçeği" dir. Ölçek, bir sosyal grubun toplumdaki benimsenme derecesini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekteki maddeler etnik bir gruba yönelik olarak çok yakın bir ilişkiyi gösteren ifadelerden sosyal ilişkiden kaçınmaya kadar giden farklı duygusal tonda, pozitiften negatife doğru sıralanmış ifadelerden oluşmaktadır. Sosyal Mesafe Ölçeği, bir kişi, grup ya da nesneye beslenen "uzaklık duygusuyla" bunlara karşı olan "olumlu ya da olumsuz tutum" arasında bir bağlantı olduğu varsayımına dayanmaktadır (Özgüven, 1999: 358).

Bogardus'un ölçeğinin ardından L.L.Thurstone' un "Eşit Görünen Aralıklar Yöntemi" ortaya konmuştur. Eşit görünen aralıklar yönteminde, çok sayıda tutum cümlesi birbirinden eşit aralıklı farklılıklar gösteren on bir gruba ayrılır. Hakemler bir tutum nesnesi hakkındaki cümlelerin ne derece olumlu ya da olumsuz olduğuna karar verirler. Bunu yaparken çok sayıdaki tutum kartları on bir kümeye ayrılır ve tutumların her biri bu kümelerden birine yerleştirilir. Sonuçta hakemlerin yargılarının ortalamaları alınır ve ölçek değeri ortaya çıkar. Hakemler bu işlemi yaparken kendi görüşlerini belirtmezler. Hakemler tarafından üzerinde görüş birliği ortaya çıkmayan cümleler ölçeğe sokulmaz. Çünkü bunlar ölçülecek

tutumu belirgin bir şekilde yansıtmıyor demektir. İşte bu tür cümlelerden arıtılmış bir ölçek oluşturulduktan sonra bu ölçek deneklere uygulanmaya hazır demektir (Selçuk, 2000: 71).

Daha sonraları geliştirilen R. Likert'in "Dereceleme Toplamlarıyla Ölçekleme" tekniği kullanılmıştır. Likert ölçeği, tutumları ölçmek için kullanılan en kolay ve direkt yöntemdir. Likert (1932) ölçek kurmak için gereken dört işlemi şöyle sıralamıştır (Kağıtçıbaşı, 2004: 136):

1. Belli bir tutumla ilişkili olduğu tahmin edilen çok sayıda tutum cümlesi bir araya toplanır.
2. Bu maddeler bir denek grubuna verilir. Deneklerin bu cümlelere beş kategori üzerinden tepki vermeleri istenir: "Fikrime çok uygun", "Fikrime uygun", "Kararsızım", "Fikrime aykırı", "Fikrime çok aykırı"
3. Her denek için toplam puan hesaplanır yukarıdaki beş kategori sırasıyla 5,4,3,2,1 puan ağırlığı olmak üzere, her kişinin bütün ölçek maddelerine verdiği cevaplar toplanarak toplam bir puan elde edilir.
4. En ayırıcı maddeleri seçebilmek için madde analizi yapılır. Madde analizi, her madde için, o madde üzerinden grubun aldığı puanları, grubun bütün ölçek maddeleri üzerinden aldığı toplam puanlarla korelasyonudur. Madde analizinde, tüm ölçek puanlarıyla yüksek korelasyon gösteren maddelere tutulur, diğerleri atılır. Likert ölçekleme tekniğinde en önemli nokta tek boyutluluktur, yani bütün maddelerin aynı tutumu ölçmeleri gerekir. Madde analizi de işte bunu sağlamak için gereklidir. Tüm ölçek puanlarıyla yüksek korelasyon gösteren maddeler, tüm ölçeğin ölçtüğü şeyi ölçüyor, yani tüm ölçek boyutuna giriyor demektir. Likert ölçeği ile Thurstone ölçeği arasındaki esas fark da bu madde analizidir. Likert ölçeklerinde yarısı olumlu yarısı olumsuz yönde yazılmış cümlelerden oluşan "dengeli" ölçekler kullanılır. Bu dengeleme tekniği ile "evet" deme eğiliminin etkisi ortadan kalkar (Kağıtçıbaşı, 2004: 134-138).

Tutum ölçeklerinde son olarak ele alınan ölçek, Guttman'ın “Birikimli Ölçme Tekniği” dir. Guttman ölçeklerinde de Likert ölçeklerinde olduğu gibi denekler çok sayıda maddeye tepkilerini belirttiler. Guttman için temel iki sorun tek boyutluluk ve üretilebilirliktir. Tek boyutluluk bir ölçeğin bütün maddelerinin aynı tutum boyutunu ölçmesidir. Üretilebilirlik ise, tek boyutluluğun mantıksal boyutu olarak değerlendirilebilir. Yani, bir kimsenin bir ölçekten aldığı toplam puan bilinirse ölçekteki her bir maddeye ne şekilde cevap verdiği tahmin edilebilir, bir başka deyişle maddelere verilen cevaplar üretilebilir. Guttman tekniğinin amacı, birkaç tutum cümlesinin bir tek tutumu ölçüp ölçmediğini saptamaktır (Kağıtçıbaşı, 2004: 138).

Ölçme aracının temel işlevi bireyin ölçülen özelliği bakımından duyuşsal boyutunu belirleyip, buna göre yapılan çalışmaya yön vermektir. Bu araştırmada öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine karşı tutumlarını ölçmek için Likert tipi ölçek geliştirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin gelişim aşamaları yöntem bölümünde açıklanmıştır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Çoklu Zeka Kuramı ile ilgili farklı araştırmacılar tarafından yapılmış çalışmalara bu bölümde yer verilmiştir.

2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de yapılan çalışmaların başında Coşkunönüllü’ nün (1998) Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Yüksek Lisans Tezi olarak yaptığı çalışma gelir. Bu çalışmada Çoklu Zeka Kuramı’nın 5.sınıf öğrencilerinin matematik erişisine ve matematiğe yönelik tutumlarına etkisi ile bu kuram ile matematik dersi işleyen öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerini incelemiştir. Araştırma TED Ankara Koleji Vakfı İlköğretim Okulunda, 1997-1998 eğitim-öğretim döneminde 3 hafta sürmüştür.

Kontrol grubunda geleneksel yöntemle ders işlenirken, deney grubuna Çoklu Zeka Kuramı ile hazırlanan ders planları uygulanmıştır. Matematik başarı testi, matematik tutum ölçeği, deney grubu öğretmen öğrencileri ile görüşmeler yapılarak veriler toplanılmıştır. Sonuçta çoklu zeka kuramının 5.sınıf öğrencilerinin matematik erişimine anlamlı etkisi bulunurken, matematiğe yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin Çoklu Zeka Kuramı ile hazırlanmış matematik derslerinden büyük zevk aldıkları belirtilmiştir. Deney grubunun sınıf öğretmeni, Çoklu Zeka Kuramı ile işlenen derslerin, öğrencilerin dikkatini her zamankinden daha çok çektiğini, eğlendiklerini, istekli ve ilgili olduklarını açıklamıştır.

Başka bir çalışmada, Tarman (1999) “Program Geliştirme Sürecinde Çoklu Zeka Kuramının Yeri” adlı araştırmasında, Çoklu Zeka Kuramı’nın tanıtılması ve bir eğitim programının temel öğeleri olan hedefler, içerik, eğitim ve sınav durumlarında bu kuramdan nasıl yararlanılabileceğinin ve kuramın her düzeyindeki program tasarımında nasıl işe koşulabileceğinin saptanması amaçlanmıştır. ‘Sıfır Projesi’ olarak da adlandırılan Çoklu Zeka Kuramı’nın okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde farklı uygulamaları vardır. Bu çalışmada kavramın ve zeka türlerinin tanıtılmasının yanı sıra bu uygulamalardan da kapsamlı bir şekilde söz edilmiş ve çeşitli örnekler verilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalar için görüşme yöntemine başvurulmuştur. Herhangi bir evren ve örneklem saptaması yapılmadığı gibi bir istatistiksel teknik de kullanılmıştır. Sonuç olarak ülkemizde Çoklu Zeka Kuramı’nın program geliştirme sürecindeki yerinin tarama modeliyle incelendiği bu çalışmada, öğretimin her aşamasında yapılacak projelerin, uzun soluklu ve değişik disiplinlerdeki deneysel araştırmaların izlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yılmaz (2002) “İlköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Vatan ve Millet Ünitesinde Çoklu Zeka Kuramına Göre Geliştirilen Eğitim Durumunun Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi ve Öğrenci Görüşleri” adlı çalışmada çoklu zeka türlerini içeren bir eğitim durumunun düzenlenerek, buna uygun ders işlenmesi, derse ilişkin öğrenci görüşlerinin alınması ve işlenen dersin öğrencilerin akademik

başarılarına etkisinin olup olmamasının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada, nitel ve nicel model birlikte kullanılmıştır. Çoklu Zeka Kuramı'na göre hazırlanan ve uygulanan eğitim durumuna ilişkin öğrenci görüşlerinin alınması amacıyla görüşme yapılmış, eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarısına etkisinin olup olmadığı nicel veri toplama ve analiz tekniklerinden yararlanılarak çözümlenmiştir. Araştırma, 2001-2002 öğretim yılı, İstanbul ili, İstek Özel Kaşgarlı Mahmut İlköğretim kısmına devam eden 5-A sınıfındaki 16 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak çoklu zeka testi, görüşme formu ve öntest-sontest kullanılmıştır. Araştırmada her öğrencide farklı zekaların baskın olduğu, öğrencilerin hoşlanarak hatırladıkları etkinliklerin, materyallerin, sahip oldukları baskın zekaları ile paralellik gösterdiği, öğrencilerin bu yöntemi diğer derslerde de kullanılmasını istediği, öğrencilere uygulanan öntest ve sontest sonucunda anlamlı bir fark olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Başbay (2000) “Çoklu Zeka Kuramı'na Göre Eğitim Programları ve Sınıf İçi Etkinliklerin İncelenmesi” konulu çalışmasında sınıf öğretmenliği programı ve ilköğretim ilk kademe programı ve bu programlar kapsamındaki derslerin sınıf içi sürelerinde yer verilen etkinliklerin Çoklu Zeka Kuramı'nın özelliklerini yansıtırıcı bir yapıya sahip olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmada betimsel yöntem, doküman inceleme, gözlem ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda; sınıf öğretmenliği programı kapsamında yer alan derslerin ağırlıklı olarak sözel ve matematiksel-mantıksal zeka üzerinde yoğunlaştığı, uzamsal, müziksel ve bedensel-kinestetik zeka boyutunda ele alınan derslerin seçmeli dersler kapsamında olduğu belirtilmiştir. İlköğretim birinci kademe programının Çoklu Zeka Kuramı'nı yansıtırıcı bir yapıya sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Temur (2001) yaptığı çalışmada Çoklu Zeka Kuramı'na göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin öğrencilerin matematik başarılarına öğrenilen bilgilerin kalıcılığına etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında, ilköğretim 4.sınıf dersi matematik konuları içerisinde ‘zaman ölçüleri’ konusu ele alınmıştır. Araştırma özel bir ilköğretim okulunda 4.sınıflar üzerinde yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; çoklu zeka kuramına dayalı olarak ilköğretim okulu 4.

sınıf öğrencilerine ‘zaman ölçüleri’ ile ilgili davranışların kazanılması matematik erişisi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu ortaya çıkmış fakat geleneksel yöntem ile yapılan öğretimde anlamlı bir değişiklik görülmemiştir. Öğrencilerin erişisi puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur. Çoklu Zeka Kuramı’na dayalı olarak yapılan öğretim çalışmalarında öğrencilerin aktif olarak derse katıldıkları, ilgi düzeylerinin arttığı, kendi yeteneklerinin farkına vardığı gözlenmiştir. Öğrencilerin kalıcılık testi puanları ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur.

Obuz (2001), yaptığı çalışmada Çoklu Zeka Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde öğrenme sürecine etkisinin ne olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma 2000-2001 Bahar döneminde Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi İlköğretim Okulu’ndaki 3/B sınıflarında ‘Çevremizdeki Canlılar’ ile ‘Dünya ve Uzay’ ünitelerinde uygulanmıştır. Yapılan bu çalışmada, öğretmen ve öğrenci görüşlerine yer verilerek nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Öğrenci başarılarındaki farklılaşmanın ortaya konması amacıyla da ‘Denk Olmayan Kontrol Gruplu Öntest-Sontest Deseni’ kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Çoklu Zeka Kuramına göre hazırlanmış ders planı kapsamında yürütülen uygulama sürecinde öğrencilerin derse etkin katılımın olduğu; kullanılan farklı yöntem ve materyallere karşı ilgi gösterdikleri, süreç içerisinde bireysel ve grup olarak yapılan etkinliklerden etkilendikleri görülmüştür. Bunun yanında ‘Çevremizdeki Canlılar’ ünitesindeki deney grubu öğrencileri kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı olmuş, fakat ‘Dünya ve Uzay’ ünitesindeki çevresel bazı faktörlerden dolayı deney ve kontrol gruplarının başarıları arasında bir farklılaşma olmamıştır.

Seber (2001) de yaptığı çalışmada, Çoklu Zeka Kuramı’na dayanarak, çoklu zeka alanlarında; bireylere ait farklılıkların ortaya konulmasında, bireylerin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesine yardımcı olacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu üst, orta ve alt sosyo-ekonomik özellikleri yansıttığı düşünülen üç farklı okuldan toplam 380 öğrenci ve 13 öğretmen oluşturmuştur. Çoklu Zeka Kuramı’na göre hazırlanmış değişik ölçeklerden yararlanılarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşü

alınarak şekillendirilen ölçek yardımıyla veriler toplanmış, geçerlik ve güvenirlik analizleri SPSS programında yapılmıştır. Araştırmada, ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarında ilgi ve yetenekleri konusunda kendilerini değerlendirebilecekleri, yeterli geçerliğe ve güvenirliğe sahip bir ölçme aracı geliştirildiği sonucuna varılmıştır.

Bümen (2001), ‘Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi’ dersinin ‘Demokrasi ve İnsan Hakları’ ünitelerinin öğretiminde, gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramının uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun erişleri, derse yönelik tutumları ve öğrenmelerindeki kalıcılık arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını ortaya koymuştur. Araştırma öntest- sontest kontrol gruplu deneme modelinde bir çalışmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak eriş testleri ile tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında, gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramının uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun bilgi düzeyi erişleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, kavrama ve uygulama düzeyi erişleri ile toplam erişleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Grupların derse yönelik tutumları açısından gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramının uygulandığı deney grubunun son tutum ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunduğunda, gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramı uygulamaları öğrencilerin tutumları açısından daha etkili olmuştur denilebilir. Bu araştırmada, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinin gözden geçirme stratejisi ile desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramı uygulamalarının, bilişsel öğrenmelerle ilgili davranışları geliştirmenin yanı sıra duyuşsal özellikleri kazandırmada da etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Özdemir (2002), “Çoklu Zeka Kuramı tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin ‘canlılar çeşitlidir’ ünitesini anlamaları üzerine etkisi” adlı çalışmasında, 4. sınıf öğrencilerinin fen dersindeki başarılarına, fen dersine ilişkin tutumlarına ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığına etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Ayrıca bu araştırmada eğitim sonrasında öğrencilerin kullandıkları zeka türlerinde farklılık olup olmadığına da bakılmıştır. Öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinde desenlenmiş olan araştırma, dört hafta süre ile bir ünite kapsamında

gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Fen Bilgisi Başarı Testi, Fen Tutum ölçeği ve Teele Çoklu Zeka envarteri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çoklu zeka kuramının 4. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersindeki akademik başarıları ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığı üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanında Fen bilgisi dersine ilişkin tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya konmuştur. Ayrıca bu araştırmada, Çoklu Zeka Yöntemleri kullanılarak eğitim verilen öğrencilerin eğitim sonrasında kullandıkları zeka türlerinde de değişiklik gözlemlendiği belirtilmiştir.

Akkan (2002); yaptığı doktora çalışmasında, Öğretmenlik Mesleğine Giriş dersinin öğretimde Çok Boyutlu Zeka Kuramı etkinlikleri ile destekli öğretimin erişiyeye, kalıcılığa ve tutuma etkisi incelenmiş ve öğrencilerin bu tür etkinlik hakkında görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, Öğretmenlik Mesleğine Giriş dersinde Çok Boyutlu Zeka Kuramı etkinlikleriyle destekli öğretim uygulanan grup ile kontrol grubunun erişiyeye, kalıcılık, tutum puanları düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

İflazoğlu (2003) ‘Çoklu Zeka Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi’ adlı çalışmasında, ilköğretim 5.sınıf Fen Bilgisi Dersinin ‘Isı ve Isının Maddedeki Yolculuğu’ ile ‘Hareket ve Kuvvet’ ünitelerinin öğretimde çoklu zeka kuramı destekli kubaşık öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, öğrenme düzeylerine ve fen bilgisi dersine ilişkin tutumlarına etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. 2002-2003 öğretim yılının bahar yarıyılında Adana ili Seyhan ilçesinde yapılan araştırma iki resmi ilköğretim okulunda yapılmıştır. Araştırmada iki deney ve üç kontrol grubunda bulunan toplam 187 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma 9 hafta sürmüştür. Birinci deney grubunda çoklu zeka destekli kubaşık öğrenme yöntemi, ikinci deney grubu kubaşık öğrenme tekniklerinden ikili denetim tekniği kontrol gruplarında ise tüm sınıf öğretimine dayalı geleneksel öğretmen merkezli yöntemle göre hazırlanan ders planları doğrultusunda işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ‘Fen Bilgisi Başarı Testi’ ve ‘Fen Bilgisi Tutum Ölçeği’ öntest- sönest olarak verilmiştir.

Araştırmanın başında öğrencilerin çoklu zeka alanlarına yönelik tercihlerini belirlemek için “Çoklu Zeka Alanları Tercih Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada başarı testi ve tutum ölçeği’nde elde edilen veriler üzerinde istatistiksel teknik olarak kovaryans analizi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır. Araştırmanın sonucunda başarı testinden elde edilen toplam puanlar ile ilgili düzeyi ve kavrama düzeyi puanları açısından deney grupları arasındaki anlamlı bir fark bulunmazken, deney grupları ile 2. 3. kontrol grubu arasında deney grupları lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Ayrıca deney grupları ile araştırmacının girdiği 1. kontrol grubu arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Başarı testi uygulama düzeyi puanları açısından her iki deney grubu arasında anlamlı fark bulunmazken, 1. deney grubu ile bütün kontrol grupları arasında, 2. deney grubu ile 2. ve 3. kontrol grubu arasında deney grupları lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Fen bilgisine ilişkin tutum ölçeğinde elde edilen bulgulara bakıldığında, fen bilgisine ilişkin olumlu tutum açısından deney grupları ile sadece 2. kontrol grubu arasında deney grupları lehine anlamlı farklar bulunurken diğer kontrol grupları ile anlamlı farklar elde edilmemiştir. Fen bilgisine ilişkin olumsuz tutum puanları açısından ise deney ve kontrol grupları arasında anlamlı farklar bulunmamıştır.

Hoşsoy (2004)’de yaptığı araştırmada; İlkokuma yazma hazırlık programında önerilen etkinlikler ve 1.sınıf öğretmenlerinin düzenledikleri sınıf içi etkinlikleri Çoklu Zeka Kuramında yer alan sekiz zeka alanına göre incelemeye çalışmıştır. Yapılan çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada gözlem, görüşme ve doküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Gözlem, Bolu merkez ilkokullarının birinin, 1.sınıfında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 16 tane birinci sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Hazırlık programında yer alan etkinlikler alanın uzmanları ile birlikte taranmış ve tüm veriler matriks oluşturularak tek bir tablo halinde toplanmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; ilkokuma yazma hazırlık programında önerilen etkinlikler ile 1.sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde düzenledikleri etkinlikler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin program ile tutarlı

hareket ettiği görölmüştür. Öğretmenlerin sınıf içi düzenledikleri etkinlikler ile uzman kanısı ile saptanmış hazırlık programında yapılabilecek etkinlikler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin sekiz zeka alanını geliştirici etkinliklere yetersiz ölçüde yer verdiği sonucuna varılmıştır.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında da Çoklu Zeka Kuramını yansıtırıcı çalışmalar mevcuttur. Bruce Campbell (1990), ilkokul 3.sınıf öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırmasında, sınıfta her bir zeka ile ilgili öğrenme merkezleri oluşturmuştur. Öğretim programı tematik ve disiplinler arası yaklaşımla hazırlanmış ve öğrenciler bu programa göre öğrenme merkezlerinde çalışmışlardır. Öğretim yılı boyunca (1989-1990) öğrenci davranışları, tutumları ve geleneksel öğretimde pek yeri olmayan beceriler (müzik, hareket, saat, işbirliği vb.) incelenmiştir. Veriler, günlük kayıtlar, yıl içinde 18 kez uygulanan sınıf iklimi anketi ve 9 kez uygulana öğrenme merkezleri değerlendirme ölçeği ile toplanmıştır. Bu veriler haftalık gözlemlerle birleştirilerek analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin bütün becerilerinde ve tutumlarında olumlu bir gelişme elde edilmiştir. Ancak Campell ilginç olarak Çoklu Zeka Kuramına dayalı öğretimin, öğrencilerden çok öğretmenleri etkilediğini belirtmektedir. Kuramla sürdürölen öğretim yılının sonunda, öğretmenler öğrencilere daha farklı açılardan bakarak daha gözlemci bir yargıya sahip olmuşlar, test puanlarından çok öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerine odaklanmışlar, plan yaparken etkinliklerin sayı ve türlerini arttırmışlar, daha yaratıcı hale gelmişler, şarkı bestelemeye, resim yapmaya, dans etmeye başlamışlardır. Kısacası Campell bir yıl süren Çoklu Zeka Kuramına dayalı öğretimin en az öğrenciler kadar öğretmenleri de etkilediğini belirtmekte, öğrenciler üzerindeki etkilerinin uzun vadeli araştırmalarla (en az 5 yıl) incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Greenhawk (1997), Çoklu Zeka Kuramı doğrultusunda yapılan eğitimin eyalet çapında yapılan testlerdeki başarıya etkisi konulu çalışmasında, Maryland ilköğretim okulunun Çoklu Zeka Kuramı ile tanışması ve öğrencilerin eyalet testlerindeki performanslarını incelemiştir. Bu okulda Çoklu Zeka Kuramının

uygulanmasının sebepleri; 1. öğrencilere kendilerini ve diğerlerini anlamada yardımcı olmak, 2. öğrencilere güçlü ve zayıf oldukları alanları göstermek ve öğrenme sırasında bunu nasıl kullanacakları konusunda onlara rehberlik etmek, öğrencilerde güven duygusunu geliştirmek, 4. birden çok duyu organının kullanımını sağlayarak öğrencilerde kalıcı öğrenmelerin oluşmasına yardımcı olmak ve 5. içeriklerin ve temel kavramların üst düzeyde öğrenilmesine yardımcı olmak.

Çalışmayla öğrencilere Çoklu Zeka Kuramının öğretilmesi ile başlanmış, onlara liderlik yapılarak değerlendirmeler yapmalarına, kendi zekalarını anket ve diğer etkinlikler yoluyla test etmelerine yardımcı olunmuş, daha sonra da sınıf etkinlikleri sürecinde hangi zekaları kullandıkları sınıf öğretmenleri tarafından gözlenmiştir. Bu durum öğrencilerin motivasyonunu arttırmıştır. Öğrencilerin zamanla kendi öğrenme stratejilerini geliştirdikleri gözlenmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda bir yıl içinde öğrencilerin okul başarıları %20 artmış, öğrenciler bilgileri daha doğru hatırlamaya, problem çözmede daha güvenle kullanmaya ve grup çalışmalarında daha başarılı olmaya başlamışlardır. Geleneksel kağıt kalem testlerini yanıtlarken de çok farklı stratejilere yer verdikleri görülmüştür. Sınavlardan nefret eden öğrenciler, sınavdaki bilgilerin diğerleriyle paylaşımı için kullanılan bir araç olduğunu söylemişlerdir.

Başka bir araştırmasında Cambell, B. (1998), yirmi yedi öğrenciden oluşan üçüncü sınıf öğrencilerine yedi zekayı öğretmek için bir program geliştirmiştir. Zekaları bir araya getirmek için tasarlanan programa konulara, öğrenme merkezleri ve disiplinler arası yaklaşım dahil edilmiştir. Her biri Gardner'ın ortaya koyduğu yedi zekadan birini temsil eden yedi öğrenme merkezi kurulmuş ve sınıf ortamı bu merkezlere uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Öğrenciler bir okul gününün yaklaşık olarak 2-2,5 saatini bu öğrenme merkezlerinde geçirmişler ve üç ya da dörder kişilik gruplar halinde her bir merkezde yaklaşık yirmi dakika kalarak tüm merkezleri dolaşmışlardır. Bu yedi merkezde işlenen konunun öğretimine yardımcı olacak etkinlikler bulunmaktadır.

Örneğin, dünya gezegeninin işlendiği bir ünite de bu yedi merkezde, öğrencilerin dünyanın yapısını anlamalarına yardımcı olmak için çeşitli etkinlikler düzenlemişlerdir. Yapım merkezinde; dünyanın çekirdeğini, örtüsünü ve kabuğunu temsil etmek için üç renkli çamur/kilden dünyanın üç tabakalı bir temsilini yapmışlar ve daha sonra yaptıkları dünyayı ortadan ikiye ayırarak katmanların görünmesini sağlamışlar, matematik merkezinde; her bir grup çevre, çap ve konsantrik daireler gibi geometrik kavramlarla çalışmışlardır, okuma merkezinde; bir grup okul çocuğunu alıp dünya içerisinde bir keşfe götüren ‘Büyülü Okul Servisi’ adlı hikayeyi okumuşlar, müzik merkezinde; bir dinleme/heceleme faaliyeti olarak dünya, kabuk, örtü ve çekirdek gibi kelimeleri hecelerken müzik dinlemişler, sanat merkezinde; çeşitli renklerde ve boyutlarda iç içe geçebilen daireler keserek bunları çeşitli tabakaları belirleyecek şekilde yapıştırmışlar, birlikte çalışma merkezinde; dünyanın gerçekleri konusunda bir sayfalık bilgi okuyarak, soruları beraberce cevapladıkları bir ortak öğrenme etkinliğine katılmışlar ve bireysel çalışma merkezinde; de ‘Dünyanın merkezine doğru bir yolculuğa çıktığınızda yanınıza neler alırdınız?’ konusu ile ilgili bir kompozisyon yazmışlardır.

Viens (1999) sınıf ortamında yaptığı çalışmada Çoklu Zeka Kuramını öğrencilerin emsalsiz kombinasyonları üzerine kurulan ve genel olarak farklı zekaları kapsayan sınıf içinde yaşanabilecek deneyimleri düşünmek için bir çerçevedir şeklinde açıklamıştır. Çoklu Zeka Kuramına dayalı programların üç amaca yönelik olduğunu belirtmiştir: a)Değişik zeka seviyelerindeki öğrenciler için fırsat yaratır (keşfetme), b)Öğrencilere güçlü oldukları alanlarda fırsat verir (yetenekleri geliştirme), c)Öğrencilerin eğitim programlarındaki entelektüel yönlerini vurgulayarak daha bireyselleşmiş eğitim yaratma.

Bu yaklaşım öğrencilerin zekalar arasında deneyim kazanmasını sağlar. Anlama ve öğrenme becerileri için aktiviteler arasında seçenek sağlar. Tanıtıcı strateji yayınlattırmak informal olarak öğrencilerin zekalarının gelişen eğitim aktivitelerine göre değerlendirilmesi öğrencilere kendilerinin öğrenmelerini göstererek güçlü yanlarını kullanmaları için değerlendirme olanakları geliştirir.

Böylece öğrenciler güçlü yönlerini sınıfta uygulama olanağı bulurlar (Akt. Obuz, 2001: 59).

David Armstrong (2000), problem çözme ve zihinsel süreçleri harekete geçirme becerilerinin kullanılması, bireylerin kendilerine özgü bireysel potansiyellerinin, yaratıcılıklarının ve duyarlılıklarının geliştirilebilmesi için, öğrencilerin gereksinimlerinin ve yeteneklerinin belirtilmesi gerekliliği üzerinde durmaktadır. Armstrong, bu belirlemeyi yapabilmek için Çoklu Zeka Kuramı'ndan yararlanarak bir envanter geliştirmiştir. Envanter, yedi zeka alanını ve bu alanlardaki yaşam deneyimlerinden oluşan onar maddeyi içermektedir (Akt. Seber, 2001: 49).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grupları, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümü üzerinde durulmuştur.

3. 1. Araştırma Modeli

Hayat Bilgisi dersinde, çoklu zeka kuramına dayalı öğretim sonunda öğrenci tutum ve başarılarının ortaya konulması amacı ile bu araştırmada deney deseni olarak öntest- sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır.

Öntest – sontest kontrol gruplu desen, yaygın kullanılan karışık bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemten önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçülürler. Öntest- sontest kontrol gruplu desen, bir ilişkili desendir. Çünkü, aynı kişiler bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülürler. Bununla birlikte, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle de bu desen ilişkisizdir. Bundan dolayı öntest – sontest kontrol gruplu desen bir karışık desendir (Howitt, 1997: akt. Büyüköztürk, 2001; 21).

Öntest- sontest kontrol gruplu desen, deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesi ile ilgili olarak araştırmacıya yüksek bir istatistiksel güç sağlar (Büyüköztürk, 2001; 26).

Öntest- sontest kontrol gruplu desenin simgesel görünümü aşağıdaki gibidir.

		Öntest		Sontest
G _D	R	O ₁	X	O ₃
G _K	R	O ₂		O ₄

G_D : Deney grubu

G_K : Kontrol grubu

R : Deneklerin gruba yansız atandığı

$O_1 - O_3$: Deney grubunun öntest- sontest ölçümleri

$O_2 - O_4$: Kontrol grubunun öntest- sontest ölçümleri

X : Deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni göstermektedir (Büyüköztürk, 2001; 23).

3. 2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2004-2005 öğretim yılında Bolu ilinde bulunan ikinci sınıflar oluşturmaktadır. Fakat deneysel desen kullanılan çalışmalarda elde edilen sonuçların evrene uygulanması mümkün değildir. Alınan sonuçlar uygulamanın yapıldığı Bolu ili Dörtdivan ilçesindeki iki ilköğretim okulundaki 43 öğrenci için yorumlanmıştır.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla iki tür ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlardan biri 2. sınıf Hayat Bilgisi dersi “İletişim” ünitesine ilişkin araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi, diğeri öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine karşı tutumlarını ölçmek amacı ile uzman denetiminde geliştirilen tutum ölçeğidir (Ek 3, Ek 6).

3. 3. 1. Hayat Bilgisi Başarı Testi

Araştırmanın kapsamını oluşturan ünitenin bilişsel alan hedef ve davranışları, Milli Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu hedef ve davranışların araştırmacı tarafından geliştirilmesiyle oluşturulmuş ve program geliştirme uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Eleştiri, görüş ve öneriler ışığında gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Testin kapsam geçerliğinin sağlanmasında her bir davranış için üçer adet üç seçenekli çoktan seçmeli soru oluşturulmuştur. Hazırlanan test maddeleri alan uzmanları tarafından soru kökü, seçenekler iyi bir ölçme aracında bulunması gerekli nitelikler göz önünde bulundurularak gözden geçirilmiş, gerekli seçme ve düzeltme çalışmaları yapılarak başarı testinin 84 maddelik ön deneme formu oluşturulmuştur.

Bu ön deneme formları 12 Ocak 2005 tarihinde Bolu ili Dörtdivan ilçesine bağlı Merkez Çavuşlar İlköğretim Okulu ve 75. Yıl Doğancılar İlköğretim Okulu 2 ve 3. sınıfta okuyan 74 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar madde analizi programında (Iteman) madde analizi ve test analizine tabi tutulmuş, test istatistiklikleri (aritmetik ortalama, standart sapma, madde ayrıcalık gücü, madde güçlük indeksi ve güvenirlik katsayısı) hesaplanmış ve gerekli görülen madde seçme ve düzeltme işlemleri yapılmıştır.

Genellikle, ayrıcalığı .20 ile .30 arasında olan maddeler kullanılabilir, ayrıcalığı .30 ile .40 arası olan maddeler iyi, .40'ın üzerinde olan maddelere de ayrıcalık bakımından çok iyi maddeler denir. Ayrıcalığı .20'den düşük olan maddeler geliştirilebilirse o zaman kullanılması, ayrıcalığı eksi işaretli olan maddelerin hiç kullanılmaması önerilmektedir (Özçelik, 1991; 331).

Deneme formundaki maddelerin güçlük ve ayrıcalık indeksleri hesaplanmıştır. Ayrıcalık indeksi .30 ve üstü olan maddeler tercih edilmiştir. Ayrıcalık indeksi .20'nin altında olan maddeler uzman görüşleri ışığında geliştirilmiştir. Ek 2'de "İletişim" ünitesi başarı testini oluşturan maddelerin madde analiz sonuçları yer almaktadır. Ek 2'de ardı ardına verilen üç madde aynı davranış ölçen soruları göstermektedir. Bu sorular içinde madde ayrıcalık gücü ve madde güçlükleri yüksek olanlar seçilmiştir.

"İletişim" ünitesi için hazırlanan denemelik formda bulunan 84 madde ek 1'de verilmiştir. Madde analizi yapılan deneme formundan 28 madde ayrıcalık gücü indeksleri ve madde güçlük indeksleri dikkate alarak seçilmiştir. Oluşturulan başarı

testi ek 3’de verilmiştir. Oluşturulan bu teste ait test istatistikleri ($\bar{X}$, SS, KR-20 vb.) tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 : “İletişim” Ünitesi Başarı Testi Test Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	SS	Ortanca	Ranj	KR-20
74	13.45	5.66	12.00	22	.82

Tablo 4 incelendiğinde geliştirilen testin ortalaması 39.60, standart sapması 10.16 olarak belirlenmiştir. “İletişim” ünitesi için geliştirilen bu başarı testinin KR-20 güvenirliği .82 bulunmuştur. Ayrıca tablo incelendiğinde, ortalama ve ortancanın birbirine yakın olması (38.00- 39.60) nedeniyle testin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu bulgular temelinde başarı testinin bu çalışmada kullanılacak bir güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

3. 3. 2. Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği

Çalışmanın bu aşamasında, ilköğretim ikinci sınıf öğrencileri için Hayat Bilgisi tutum ölçeği geliştirilmeye çalışılmıştır. Tutum, bireye atfedilen ve onun bir nesneye ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarını organize eden bir eğilimdir (Arıcı, 1992:294). Bu tanım çerçevesinde, gözlenmesi istenilen tepkilerin uyacağı düşünülen durumların tasarlanmasına ve ifade edilmesine çalışılmıştır.

Tutum ölçeği hazırlanırken, önce bu konuda hazırlanan bir çok ölçek incelenmiş, daha sonra tutum nesnesiyle ilgili olan veya ilgili olacağı düşünülen tutum önermeleri deneklerin kolayca anlayabilecekleri şekilde oluşturulmuştur. 52 soruluk ilk taslak tutum ölçeği elde edilmiştir.

Ölçme aracındaki sorular gözden geçirilerek uygun uzunlukta, net ve açık anlamlı, sade anlatımlı ve dilbilgisi bakımından doğru düzenlenmiş olmasına dikkat edilmiştir. Soruların olgusal ifadeler içermemelerine, çift olumsuz ifade bulundurmamalarına özen gösterilmiştir. Program geliştirme, ölçme değerlendirme

uzmanları, iki ve üçüncü sınıflarda öğretmenlik yapmış olan öğretmenlerin ve tez danışmanın görüşleri alınarak taslak tutum ölçeği 22 maddeye düşürülmüştür. 22 maddelik ön deneme Hayat Bilgisi dersi tutum ölçeği ek 4’de verilmiştir.

Tutum Ölçeği ön deneme formu Bolu ili Dörtdivan ilçesine bağlı Merkez Çavuşlar İlköğretim Okulu ve 75.Yıl Doğancılar İlköğretim Okulu’ n da okumakta olan iki ve üçüncü sınıf öğrencisi olan 74 öğrenciye uygulanmıştır. Toplanan veriler ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak için SPSS bilgisayar programında analiz edilmiştir. Tutum ölçeği ön deneme uygulamasından elde edilen madde istatistikleri Ek 5’te verilmiştir. Deneme uygulaması sonucunda madde analizine bağlı olarak seçilen 10 maddeden hareketle, tutum ölçeğinin nihai formu oluşturulmuş oluşturulan nihai form ek 6’da verilmiştir. Nihai formun Cronbach α güvenirlik katsayısı ise 0.82 olarak hesaplanmıştır.

Hayat Bilgisi dersine ilişkin olarak geliştirilen tutum ölçeği “Likert tipi” bir tutum ölçeği olup, puanlama 5’li kategori üzerinden yapılmıştır. Bunlar ; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” olarak cevap kağıdında belirtilmiştir. Öğrenciler, kendilerine en uygun seçeneği işaretleyerek cevap vermişlerdir. Ölçeğin puanlamasında yukarıdaki sıra izlenmek koşulu ile olumlu cümleler için; 5,4,3,2,1 ; olumsuz cümleler için ; 1,2,3,4,5 puanlama sistemi kullanılmıştır. Öğrencilerin toplam puanı işaretlediği seçeneklerin değerlerinin toplamıdır. Bu puanlama sistemiyle tutum ölçeğinden öğrenciler en çok 50, en düşük 10 puan alır. Bu noktadan hareketle düşük puan alan öğrencilerin olumsuz, yüksek puan alan öğrencilerin olumlu tutum sergilediği söylenebilir.

3. 3. 3. Eğitim Durumunun Hazırlanması ve Uygulanmasına İlişkin Çalışmalar

Çoklu zeka kuramının uygulandığı eğitim durumunun hazırlanması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Eğitim durumlarının hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu hedef ve davranışlar, program geliştirme uzmanları gözetiminde geliştirilmiştir. Bilişsel alan hedef ve davranışları yanında araştırmacının tutum boyutu için de duyuşsal alanda hedef ve davranışlar oluşturulmuştur.

Eğitim durumlarının her bir ders için günlük plan özelliğinde olmasına dikkat edilmiştir. Ünitenin içerdiği ders sayısı kadar eğitim durumu planlanmıştır. Eğitim durumlarında Sönmez 'in (1999) önerdiği sistematik kullanılmıştır. Buna göre hazırlanan her ders planında; biçimsel bölüm (ünitenin adı, konu, süre, araç-gereç, hedef ve davranışlar, strateji yöntem ve teknik), giriş bölümü (dikkat çekme, güdüleme, gözden geçirme, derse geçiş), gelişme bölümü (etkinlikler), kapanış ve değerlendirme bölümlerine yer verilmiştir.

Araştırmacı ve uygulamanın yapıldığı sınıfın öğretmeni tarafından konular tek tek incelenmiştir. Beyin fırtınası ve kaynaklardan elde edilen bilgiler ile zeka tiplerine uygun yöntem, strateji ve teknikler belirlenmiştir. Daha sonra bulunan strateji, yöntem ve tekniklere uygun araç gereçler belirlenmiş ve bu araçlar araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Geliştirilen eğitim durumlarının amaca uygun olup olmadığı, program geliştirme uzmanları ve tez danışmanı tarafından denetlenmiştir. Bu kontrollerden sonra gerekli düzeltmeler yapılarak eğitim durumları uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Eğitim durumları, bazı materyaller ve bazı öğrenci ürünleri ek 7' te verilmiştir.

Her uygulamadan bir gün önce uygulamayı yapacak öğretmenle araştırmacı, eğitim durumunu detaylı bir şekilde konuşmuş, araç ve gereçler ders için hazır hale getirilmiştir. Sınıfın doğal halini bozmamak için araştırmacı gözlemci olarak katılmamıştır. Öğrencilerin ve öğretmenin doğallığı ve davranışlarını kısıtlayacağı düşünüldükçe video kamera ve ses kayıt cihazı kullanılmamıştır.

Uygulama üç hafta 16 ders saati boyunca sürmüştür. Hayat Bilgisi dersi haftada beş saattir. Uygulamaya başlamadan bir gün önce öntest başarı ve tutum ölçeği, ünite bittikten bir hafta sonra sontest ve tutum ölçeği sınıf öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

3.3.4. Deneysel İşlemler

Araştırmada yer alan Denel işlemler aşağıdaki gibidir.

1. Deneysel işlemten önce araştırmacı tarafından uzman denetiminde geliştirilen ders planları, çalışma yaprakları, başarı ve tutum ölçeklerinin son halleri gözden geçirilmiştir.
2. Deney ve kontrol grubunda, öğrenci mevcutları ve başarı durumları dikkate alınmıştır.
3. Üniteye başlamadan önce tüm gruplara hazırlanan öntestler uygulanmıştır. Öğretim her iki grupta da sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmüştür. Deney ve kontrol grubu öğretmenleri ile araştırma konusunda görüşülmüştür. Yapılan araştırma hakkında bilgi verilmiştir.
4. Araştırmacı tarafından program geliştirme uzmanları ve deney grubunun sınıf öğretmenin fikirleri alınarak geliştirilen “İletişim” ünitesi ile ilgili 16 günlük ders planı hazırlanmıştır. Uygulamadan önce sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmelerde kullanılacak materyaller ve çalışma yapraklarının kullanım şekilleri açıklanmıştır.
5. Ünitinin bitiminden bir hafta sonra ise deney ve kontrol grubu öğrencilerine sontest başarı ve tutum ölçekleri uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada Hayat Bilgisi başarı testi puanları ve Hayat Bilgisi dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının analizi için deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test ve son test için bağımlı gruplarda ‘t’ testi uygulanmıştır. Deneysel işlemin etkili olup olmadığı iki grubun ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması ile

belirlenmiştir. Bu karşılaştırmada alınan iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda 't' testi ile sınanmıştır. Bunun yanında diğer betimsel istatistik yöntemlerinden de yararlanılmıştır.

Veriler SPSS-13 bilgisayar programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde alt problemleri cevaplamak üzere hazırlanmış veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler, uygun istatistiksel teknikler ve yöntemler kullanılarak analiz edilmiş, sonuçlar tablolar halinde açıklanarak sunulmuş, yorumlanmış ve gerektiğinde bulguları destekleyen ilgili diğer araştırma ya da görüşlere yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı sınıflardaki öğrencilerin başarıları arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt problemi test etmek için deney ve kontrol gruplarının başarı testinden elde ettikleri öntest- son test puanların ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların başarı puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi kullanılmıştır.

Tablo 5 : Öntest Puanları Açısından Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Deney	23	13.39	3.71	42	1.626	0.111
Kontrol	21	11.38	4.47			

$p < 0.05$

Tablo 5 incelendiğinde, deneysel işlem öncesi deney grubunun ortalama puanı 13.39 iken, kontrol grubunun ortalama puanı 11.38 olarak hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öntest puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için t testi kullanılmış ve bu değer 1.626 olarak hesaplanmıştır. Öntest puanları açısından 0.05 düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur. Elde edilen bulgu, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi başarıları açısından eşit olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6: Sontest Puanları Açısından Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Deney	23	19.34	5.28	42	2.289	0.027
Kontrol	21	15.38	6.20			

$p < 0.05$

Tablo 6 incelendiğinde deneysel işlem sonrasında deney grubunun ortalama puanı 19.34 iken, kontrol grubunun ortalama puanı 15.38 olarak hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grubundaki sontest puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için t testi kullanılmış ve 2.289 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre çoklu zeka kuramına göre düzenlenen öğretim etkinliklerinin öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilemekte olduğu söylenebilir.

Birinci alt problemle ilgili bulgular literatürdeki bazı araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Greenhawk (1997) Çoklu Zeka Kuramı doğrultusunda yapılan eğitimin eyalet çapında yapılan testlerdeki başarıya etkisi konulu çalışmasında bir yıl içinde öğrencilerin okul başarılarının %20 arttığı, öğrencilerin bilgileri daha doğru hatırlamaya, problem çözmede daha güvenle kullanmaya ve grup çalışmalarında daha başarılı olmaya başladıkları saptanmıştır.

Yine Koroğlu ve arkadaşları (2002) “İlköğretim 6.sınıfta ölçüler konusunun öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Göre Matematik Öğretimi” adlı çalışmasında 6.sınıf ölçüler konusunun öğretiminde çoklu zeka kuramının uygulanmasını hedeflemişlerdir. Araştırmada Çoklu Zeka Kuramına dayalı matematik öğretiminin öğrenci başarısı üzerinde anlamlı ölçüde etkili olduğu, Çoklu Zeka Kuramı öğrenci başarılarında sosyo-ekonomik seviyeye göre etki etmediği, dolayısıyla Çoklu Zeka Kuramı eğitimi alan öğretmenler tarafından işlenecek derslerin, ülkemiz eğitim sisteminde asgari düzeyde bir standart getirebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7: Deney Grubunun Öntest- Sontest Başarı Puanlarının Bağımlı Gruplarda t Testi Sonuçları

Başarı Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Öntest	23	13.39	3.71	22	-4.654	0.000
Sontest	23	19.34	5.28			

$p < 0.05$

Tablo 7 incelendiğinde deney grubunun öntest ortalama puanı 13.39 iken, sontest ortalama puanı 19.34 olarak hesaplanmıştır. Deney grubunun öntest ve sontest ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi kullanılmış ve -4.684 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç deney grubunda öğrenme öğretme sürecinde yapılan etkinliklerin başarının artmasında katkı sağladığı söylenebilir.

Tablo 8 : Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Başarı Puanlarının Bağımlı Gruplarda t Testi Sonuçları

Başarı Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Öntest	21	11.38	4.47	20	-4.309	0.000
Sontest	21	15.38	6.20			

$p < 0.05$

Tablo 8 incelendiğinde kontrol grubunun öntest ortalama puanı 11.38 iken, son test ortalama puanı 15.38 olarak hesaplanmıştır. Kontrol grubunun öntest ve son test ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi kullanılmış ve bu değer -4.309 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu normal eğitimin bir sonucu olabilir. Ancak deney grubu son test puanları, kontrol grubunun son test puanlarından daha yüksektir (Deney $\bar{X}$: 19.34; Kontrol $\bar{X}$: 15.38). Bu durum geleneksel yöntemin, deney grubunda uygulanan çoklu zeka kuramı yöntemine dayalı öğretimden daha başarılı olmadığını göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı sınıflardaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı fark var mıdır ?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt problemi test etmek için deney ve kontrol gruplarına deneysel işlem öncesi ve sonrası uygulanan tutum ölçeğinden elde edilen tutum puanları ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların elde ettikleri tutum puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi kullanılmıştır.

Tablo 9: Ön Tutum Puanları Açısından Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Deney	23	37.00	7.47	42	0.636	0.528
Kontrol	21	35.76	5.08			

p<0.05

Tablo 9 incelendiğinde, deneysel işlem öncesi deney grubunun ortalama puanı 37.00 iken, kontrol grubunun ortalama puanı 35.76 olarak hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grubunun ön tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi kullanılmış ve bu değer 0.636 olarak hesaplanmıştır. Buna göre deneysel işlem öncesi tutum puanları arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde bir fark yoktur. Elde edilen bulguyla, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi tutumları açısından eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 10 : Son Tutum Puanları Açısından Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplarda t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Deney	23	37.08	7.44	42	1.472	0.148
Kontrol	21	33.71	7.72			

$p < 0.05$

Tablo 10 incelendiğinde, deneysel işlem sonrasında deney grubunun ortalama puanı 37.08 iken, kontrol grubunun ortalama puanı 33.71 olarak hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grubunun son tutum puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için t testi kullanılmış ve bu değer 1.474 olarak hesaplanmıştır. Buna göre deneysel işlem sonrası tutum puanları arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde bir fark yoktur. Bu sonuca göre deneysel işlem sonunda deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. İstatistiksel olarak manidar bir fark bulunmamakla birlikte deney grubu öğrencilerinin tutumlarının kontrol grubundaki öğrencilere göre tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu bulgular bazı araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Demirel ve ark. (1998) Çoklu Zeka Kuramına göre düzenlenen bir öğretimin etkinliğini

belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Gözlem, görüşme ve kontrol gruplu öntest- sontest deseninin kullanıldığı çalışmada veri toplama araçları: anket, öğrenci dosyaları , sosyal bilgiler tutum ölçeği, başarı testi, gözlem ve görüşme kayıtlarıdır. Bulgular: Çoklu Zeka Kuramı uygulamalarının öğrencilerin mantıksal düşünme, olaylar arasında ilişki kurma, muhakeme ve çözüm üretme becerileri gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiğini göstermiştir. Öğrenciler uygulanan etkinlik ve materyalleri çok zevkli ve eğlenceli bulduklarını ve bu etkinliklerin daha önceki sınıf etkinliklerinden çok farklı olduklarını belirtmişlerdir. Çoklu Zeka Uygulamalarının yapıldığı deney grubundaki öğrencilerin derse yönelik tutumları kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı derecede daha olumlu bulunmuştur.

Ayrıca Korkmaz' ın (2001) 'Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Etkin Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına Ve Tutumuna Etkisi' adlı çalışmasının amacı, ilköğretim birinci sınıf düzeyinde Çoklu Zeka Kuramı tabanlı etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerin fen başarısına ve tutumuna etkisini belirlemektir. Araştırmanın verileri fen başarı testi, tutum ölçeği, anketler, öğrenci dosyaları ve gözlem kayıt formları kullanılarak elde edilmiştir. Bulgular, öğrenci tutumları ve fen başarısı açısından gruplar arasında deney grubu lehine anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 11: Deney Grubunun Ön Tutum- Son Tutum Puanlarının Bağımlı Gruplarda t Testi Sonuçları

Tutum Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Öntest	23	37.00	7.47	22	-0.055	0.956
Sontest	23	37.08	7.44			

p<0.05

Tablo 11 incelendiğinde, deney grubunun ön tutum ortalama puanı 37.00 iken, son tutum ortalama puanı 37.08 olarak hesaplanmıştır. Deney grubunun ön tutum ve son tutum ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi

kullanılmış ve bu değer -0.055 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Diğer anlatımla deney grubunun ön ve son tutum puanları arasında anlamlı fark yoktur. Elde edilen bulgular uygulanan etkinlikler öncesi deney grubunun tutum puanlarının yüksek olduğunu, deneysel işlem sonrasında tutum puanının yine yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum Hayat Bilgisi dersinin mihver ders ve yaşam dersi oluşundan kaynaklandığından öğrencilerin bu derse yönelik genel tutumlarının deneysel çalışma öncesinde yüksek olduğu söylenebilir.

Bu bulgu bazı araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bir diğer çalışma Çoşkungönüllü' nün (1998) Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Yüksek Lisans Tezi olarak yaptığı çalışmadır. Bu çalışmada Çoklu Zeka Kuramı'nın 5.sınıf öğrencilerinin matematik erişisine ve matematiğe yönelik tutumlarına etkisi ile bu kuram ile matematik dersi işleyen öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerini incelemiştir. Sonuçta çoklu zeka kuramının 5.sınıf öğrencilerinin matematik erişisine anlamlı etkisi bulunurken, matematiğe yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Başka bir çalışmada Özdemir (2002), Çoklu Zeka Kuramı tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin 'canlılar çeşitlidir' ünitesini anlamaları üzerine etkisi adlı çalışmasında, 4. sınıf öğrencilerinin fen dersindeki başarılarına, fen dersine ilişkin tutumlarına ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığına etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, çoklu zeka kuramının 4. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersindeki akademik başarıları ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığı üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanında Fen bilgisi dersine ilişkin tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya konmuştur.

Tablo 12: Kontrol Grubunun Ön Tutum- Son Tutum Puanlarının Bağımlı Gruplarda t Testi Sonuçları

Tutum Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Öntest	21	35.76	5.08	20	0.951	0.533
Sontest	21	33.71	7.72			

$p < 0.05$

Tablo 12 incelendiğinde, kontrol grubunun ön tutum ortalama puanı 35.76 iken, son tutum ortalama puanı 33.71 olarak hesaplanmıştır. Kontrol grubunun ön tutum ve son tutum ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için t testi kullanılmış ve bu değer 0.951 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Kontrol grubunun ön ve son tutum puanları arasında fark yoktur. Bu durum geleneksel öğretim uygulayan kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem sonrasında tutumlarında bir değişme olmadığı hatta tutumlarında az da olsa bir düşüş olduğu şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırma bulguları çerçevesinde, hem bu uygulamaya hem de bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada ulaşılan sonuçlar alt problemlere göre aşağıda sunulmuştur.

Birinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde;

1. Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen deney grubu ile geleneksel öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin ön testlerinin eşit olduğu, yani deneysel işlem öncesi grupların denk olduğu,
2. Yapılan deneysel çalışma sonunda başarı testi son test puanları açısından deney ve kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı fark olduğu,
3. Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen deney grubu öğrencilerine uygulanan ön test ve son test sonucunda anlamlı bir fark olduğu,
4. Geleneksel öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerine uygulanan ön test ve son test sonucunda anlamlı bir fark olduğu,

sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde;

1. Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen deney grubu ile geleneksel öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum puanlarının eşit olduğu,

2. yapılan deneysel çalışma sonunda, uygulanan tutum ölçeğinde ortaya çıkan son tutum puanları açısından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı fark olmadığı,

3. Çoklu zeka kuramına göre öğretim etkinlikleri düzenlenen deney grubu öğrencilerine uygulanan tutum ölçeği sonucunda, ön tutum ve son tutum puanları arasında anlamlı fark olmadığı,

4. Geleneksel öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerine uygulanan tutum ölçeği sonucunda, ön tutum ve son tutum puanları arasında farklı olmadığı, bir miktar düşüş olduğu

ortaya çıkmıştır.

5.2. Önerileri

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Çoklu zeka kuramına göre hazırlanmış ders planının uygulaması sınıf öğretmeni tarafından yapılırsa daha iyi olacaktır. Çünkü böylece hem zeka alanlarına yönelik etkinlikler bir dersle sınırlandırılmayacak hem de ilköğretimde toplulaştırma ilkesine de uygun bir çalışma yapılarak öğrencilerin tutum puanlarının olumlu yönde artmasına katkı sağlanacaktır. Bunun yanında hazırlanan etkinlikleri araştırmacının yapması, sınıfın doğal ortamını bozabilir ve öğretmenle öğrencilerin rahat hareket etmesini engelleyebilir.

2. Öğrencilere baskın zeka türlerini tanıyıcı testler uygulanabilir ve bunlar eğitim durumlarına yansıtılabilir.

3. Aileler çoklu zeka kuramı ve zeka türleri ile ilgili bilgilendirilmelidir. Böylece okul ve aile eğitiminin paralel gitmesi sağlanabilir. Bunun yanında bu tür bir

bilgilendirme ile velinin kuramı bilmemesinden kaynaklanacak tepkisinin de önüne geçilmiş olunur.

4. Çoklu zeka kuramına ilişkin mevcut ölçme araçları geliştirilebilir.

5. İnsanlar okul hakkında en fazla hatırladıkları şeyin, gerçek hayat ile bağlantılı öğrenim deneyimleri olduğunu söylemektedir. Bu yüzden uygulamada çoklu zeka kuramı ile sınıfın dışındaki, gerçek dünya arasında bağlantı kurulmalıdır.

6. Öğretmenler farklı zeka türlerine uygun öğretim materyalleri ile ilgili hizmet içi eğitim almalıdır.

7. Yapılan çalışmaların değerlendirme bölümlerinde Çoklu Zeka kuramına uygun etkinliklerin olması yapılan ölçümü daha nitelikli kılar.

5.2.2.Yapılacak Araştırmalar Yönelik Öneriler

1. Benzer bir çalışma okula yeni başlayan 1. sınıf ve ilköğretim I. kademeyi bitiren 5. sınıflar için uygulanarak, aralarındaki farka bakılabilir.

2. Öğrencilerin baskın olan zeka tiplerini değil de baskın olmayan zeka tiplerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

3. Bu araştırma ilköğretim ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersi “İletişim” ünitesi kapsamındaki konularla sınırlıdır.Bu kuram kullanılarak başka konularda da deneysel araştırmalar yapılabilir.

4. Sınıf öğretmenlerinin zeka türlerini tespit edip, sınıf içinde kullandıkları öğretim yöntemleri ile karşılaştırması yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Kamile Ün. **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları, (2003,a).
- Açıkgöz, Kamile Ün. **Aktif Öğrenme**. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları, (2003,b).
- Akınoğlu, Orhan “Hayat Bilgisi Öğretimi,” (Edit. : Cemil Öztürk) **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara :Pegem A Yayıncılık, 2002, 2-11.
- Akkan, Kemal. “Çoklu Zeka Kuramı Etkinlikleri ile Destekli Öğretim Erişisi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi” Yayınlanmış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.
- Arıcı, Hüsnü ve diğerleri . **Davranış Bilimlerine Giriş..** Eskişehir : Etam A.Ş,Kasım, 1992.
- “Armstrong, David,**Multiple Intelligences Inventory**.
<http://www.Dcsd.K12.co.vt/elementary/cce/Allschol/mi/miinventory.”>
 Aktaran Seber, Gonca “Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2001.
- “Armstrong, Thomas. **Multiple Intelligences In The Classroom**. Alexandria, ASCD, 1994” Aktaran Bümen, Nilay. **Okulda Çoklu Zeka Kuramı**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2002.
- Başbay, Alper “Çoklu Zeka Kuramına Göre Eğitim Programları ve Sınıf İçi Etkinliklerin İncelenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Binbaşioğlu, Cavit. **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Binbaşioğlu Yayınevi, 1982.
- Bloom, Benjamin S. **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme** . (çev: Durmuş Ali Özçelik) İstanbul : Milli Eğitim Basımevi, 1995.
- Bümen,Nilay “Gözden Geçirme Stratejisi ile Desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramı Uygulamalarının Erişisi Tutum ve Kalıcılığa Etkisi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Bümen, Nilay. **Okulda Çoklu Zeka Kuramı**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2002.
- Büyüköztürk, Şener. **Deneyisel Desenler**. Ankara : Pegem A Yayıncılık, 2001.
- “Campell, L,B.C And D. Dickinson. **Teaching and Learning Through Multiple Intelligences**. Allyn and Bacon A Simon and Schuster Co. Massachusetts. 1996” Aktaran Demirel, Özcan. **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2000.

- Campbell, Bruce. Multiple İntelligence in the Classroom. New Horizons for Learning On The Beam Vol. IX.No.2 Winter, 1989, p.7: 167
http://www.newhorizons.org/art_mireclsr.html
- Checkley, Kathy. “Çoklu Zeka Üzerine Howard Gardner’la Söyleşi,” (çev: Süleyman Tarman) **Yaşadıkça Eğitim Dergisi** , sayı 65, 2000, ss.10-14.
- “Checkley, K. **The First Seven....and The Eight: A Conversation with Howard Gardner.** Education Leadership, 55, 1: 8-13.” Aktaran Bümen, Nilay. **Okulda Çoklu Zeka Kuramı.** Ankara: Pegem Yayıncılık, 2002.
- Çoşkungönüllü, Rüya “Çoklu Zeka Kuramının 5.sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişimine Etkisi” Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi, **Orta Doğu Teknik Üniversitesi**, 1998.
- Demirel, Özcan ve diğerleri “İlköğretimde Çoklu Zeka Kuramı’nın Uygulanması” **VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Konya Selçuk Üniversitesi Cilt I, 1998, 531-546.
- Demirel, Özcan. **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Pegem Yayıncılık, 2000.
- Demirel, Özcan .**Plandan Değerlendirmeye Öğretim Sanatı.** Ankara : Pegem A Yayıncılık,2003.
- Enç, Mithat “Bilgi Çağında Okullar” (edit.: Özcan Demirel) **Öğretmenlik Mesleğine Giriş.** Ankara : Pegem Yayıncılık, 2003.
- Ercan, Ahmet Rahmi. **Çocuklar Nasıl Öğrenir?.**Ankara: Galeri Kültür Yayınevi, 2000.
- Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Meteksan A.Ş. ,1998.
- Fidan, Nurettin .**Okulda Öğrenme ve Öğretme.** Ankara : Alkım Yayınevi, 1985.
- Freedman J. L , D. O. Sears ve J. M. Carlsmith. **Sosyal Psikoloji** . (çev : Ali Dönmez). Ankara : İmge Yayıncılık, 2003.
- Gürkan, Tanju. “Bireyin Çok Yönlü Gelişimi” **Bilim ve Aydınlanmada Eğitim Dergisi**, Sayı: 22, 2001.
- Güven, Salih. **Davranış Bilimleri.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- “Greenhawk, J.(1997). Multiple İntelligence meet standarts Education Leadership 55(1), s. 62-64.” Aktaran İflazoğlu, Ayten . ‘Çoklu Zeka Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5.sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi

Dersindeki Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi'. Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2003.

“Hoerr, R. Thomas, **Becoming a Multiple Intelligences School**. Alexandria VA, ASCD, 2000” Aktaran Bümen, Nilay “Gözden Geçirme Stratejisi ile Desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramı Uygulamalarının Erişi Tutum ve Kalıcılığa Etkisi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.

Hoşsoy, Tuba “İlkokuma Yazma Hazırlık Programının ve Öğretmenlerin Düzenledikleri Sınıf İçi Etkinliklerinin Çoklu Zeka Kuramına Göre İncelenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.

“Howitt, D. & Cramer, **An Introduction To Statistics In Psychology**. London : Prentice Hall” Aktaran Büyüköztürk, Şener. **Deneysel Desenler**. Ankara : Pegem A Yayıncılık, 2001.

İflazoğlu, Ayten “Çoklu Zeka Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin İlköğretim 5. sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersindeki Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi” Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2003.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. **Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Yayınevi, 2004.
Turgut, M. Fuat. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**. Ankara: Tıpkı Basım, 1997.

Kaptan, Saim. Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri, 1995.

Karasar, Niyazi. **Araştırmada Rapor Hazırlama**. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2000.

Kemertaş, İsmet . **Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri**. İstanbul : Birsan Yayınevi, 2001.

Korkmaz, Hünkar. “Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Etkin Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi.” **Eğitim ve Bilim Dergisi**, cilt: 26, sayı: 119, 2001 ss. 71-78.

Köroğlu, Hayrettin, Sibel Yeşildere ve Berna Cantürk Günhan. “İlköğretim 6.sınıf ta Ölçüler Konusunun Öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Göre Matematik Öğretimi.” Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Matematik A.B.D, İzmir, 2002.

www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/matematik/bildiri/t24Id.Pdf

Küçükahmet, Leyla. **Öğretimde İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

- Morgan, C.T. Psikolojiye Giriş. (çev: Sibel Karakaş). Ankara: Meteksan A. Ş., 1995.
- Nartgün, Zekeriya. “Ortaöğretim Okullarındaki Öğrencilerin Matematiğe Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” Bolu: **A.İ.B.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** -1, 2003, s.s. 139-149.
- Obuz, Candan “Çoklu Zeka Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenme Sürecine Etkisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**,2001.
- Oktay, Mahmut. **Davranış Bilimlerine Giriş**. İstanbul: Der Yayınları, 1996.
- Özçelik, Durmuş Ali “Test Hazırlamada Başlıca Adımlar,” (Edit. : Ayhan Hakan) **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**. Eskişehir : Etam A.Ş. Web- Ofset, 1991.
- Özçelik, Durmuş Ali. **Eğitim Programları ve Öğretimi**. Ankara: ÖSYM Yayınları, 1992.
- Özdemir, Pınar “Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Öğretim Yönteminin Öğrencilerin ‘Canlı Çeşitlidir’ Ünitesini Anlamaları Üzerine Etkisi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Orta Doğu Teknik Üniversitesi**, 2002.
- Özgüven, İbrahim Ethem. **Psikolojik Testler**. Ankara: PDREM Yayınları, 1999.
- Özgüven, İbrahim Ethem. **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara : Pdrem Yayınları, 2001.
- Özden, Yüksel . **Öğrenme ve Öğretme**. Ankara : Pegem A Yayıncılık, 2003.
- Saban, Ahmet . **Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim**. Ankara : Nobel Basımevi, 2004.
- Seber, Gonca “Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2001.
- Selçuk, Ziya. “Bireyi Tanıma Teknikleri,”(Edit.: Yıldız Kuzgun) **İlköğretimde Rehberlik**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000: 51-94.
- Şişman, Mehmet. **Öğretmenliğe Giriş**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2003.
- Sönmez, Veysel .**Öğretmenin El Kitabı**. Ankara : Anı Yayıncılık,1999.
- Sönmez,Veysel. **Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1998.

- Sünbül, Murat ve diğerleri. “İlköğretim 2. Kademe Fen Bilgisi Derslerinde Akademik Başarıyı Yordamada, Öğrencilerin Öğrenme Strateji, Stil ve Tutumlarının Etkisi” **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**, cilt: 3, 2004, ss. 1573-1588.
- Talu, Nilay “Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 15, Ankara, 1999, Sayfa: 164-172.
- Tarman, Süleyman “Program Geliştirme Sürecinde Çoklu Zeka Kuramını Yeri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.
- Tavşancıl, Ezel. **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayınları, 2002.
- Temur, Özlem Doğan, “Çoklu Zeka Kuramına Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin 4.sınıf Öğrencilerin Matematik Erişilerine ve Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi.” Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Tezbaşaran, Ata. **Liker Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 1997.
- Tolan, Barlas, Galip İsen ve Veysel Batmaz. **Sosyal Psikoloji**. Ankara: Adım Yayıncılık, 1991.
- Turgut, Fuat. **Tutumların Ölçülmesi**. Ankara :Yayınlanmamış Ders Notları, No: 7
- Ülgen, Gülten. **Eğitim Psikolojisi** . İstanbul : Alkım Yayınevi, 1997.
- Ünver, Gülsen. **Yansıtıcı Düşünme**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2003.
- Varış, Fatma .**Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara Üniversitesi Yayınevi, 1988.
- “Viens, Julie. **Understanding Multiple Intelligences**. Focus on Basics, March, Vol 3, IssueA, 1999.” Aktaran Obuz, Candan “Çoklu Zeka Kuramının Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenme Sürecine Etkisi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Yavuz, Kudret Eren. **Çoklu Zeka Teorisi**. Ankara: Se-Ba Ofset, 2001.
- Yılmaz, Gökcan “İlköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Vatan ve Millet Ünitesinde Çoklu Zeka Kuramına Göre Geliştirilen Eğitim Durumunun Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi ve Öğrenci Görüşleri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

EK 1. BAŞARI ÖLÇEĞİ DENEME FORMU SORULARI

Adı Soyadı :

Tarih :

Numarası :

Okulun Adı :

DEĞERLENDİRME TESTİ

1) Bilgi, haber veya düşüncenin çeşitli araçlarla aktarılmasına

.....denir.

Yukarıda verilen tanımda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) İletişim

B) Trafik

C) Televizyon

2) Uzaktaki yakınlarımızla farklı araçlarla iletişim kurarız. Kişisel iletişim aracı olarak aşağıdakilerden hangisini söyleyebiliriz ?

A) Televizyon

B) Radyo

C) Telefon

3) I. Gazete

II. Televizyon

III. Radyo

Yukarıda verilen iletişim araçlarının genel adı aşağıdakilerden hangisidir ?

A) Yazılı iletişim araçları

B) Kişisel iletişim araçları

C) Kitle iletişim araçları

4) Görsel- işitsel iletişim araçları ne işe yarar?

A) Arkadaşlarımızla haberleşmemizi sağlar.

B) Toplumun önemli haberleri öğrenmesini sağlar.

C) Önemli haberleri okumamızı sağlar.

5) Yalnız görsel iletişim aracı aşağıdakilerden hangisidir ?

A)Televizyon

B) Bilgisayar

C) Gazete

6) I. İşitsel iletişim aracı / Televizyon

II. Görsel iletişim aracı / Bilgisayar

III. Yazılı iletişim aracı / Radyo

Yukarıda verilen eşleştirmelerden hangisi DOĞRUDUR ?

A)II

B) I

C) III

7) TRT kısaltmasının açılımı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Telefon, radyo, televizyon
- B) Acil posta servisi
- C) Türkiye radyo ve televizyon kurumu

8) I. Güvercin
II. Duman
III. Radyo

Yukarıda verilenlerden hangileri eskiden kullanılan iletişim araçlarındandır ?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) Yalnız I

9) Gazete ile iletişim nasıl sağlanır ?

- A) İşitsel
- B) Görsel
- C) Yazılı

10) Aşağıdakilerden hangisi basın, yayın kuruluşlarında olaylarla ilgili bilgileri toplar ?

- A) Sunucu
- B) Muhabir
- C) Kameraman

11) Hazırlanan haberleri düzenli bir biçimde bize aktaran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sunucu
- B) Muhabir
- C) Kameraman

12) Gazete ve dergi için olayın fotoğraflarını çeken kişi kimdir ?

- A) Sunucu
- B) Kameraman
- C) Muhabir

13) Postacının görevleri arasında aşağıdakilerden hangisi OLAMAZ ?

- A) Telgrafları evimize kadar getirmek
- B) Kitap satmak
- C) Mektupları sahiplerine dağıtmak

14) Aşağıdakilerden hangisi postahanein bölümlerinden biri DEĞİLDİR ?

- A) Havale Gişesi
- B) Telgraf Gişesi
- C) İskele

15) I. Pul almak
II. Mektup göndermek
III. Kitap almak

Yukarıda verilenlerden hangisi postahane de yapılan işlerdendir ?

- A) I B) I ve II C) I ve III

16) Para göndermek için postahane nin hangi bölümünden yararlanılır ?

- A) Havale Gişesi B) Pul Gişesi C) Telgraf Gişesi

17) Hangi acil telefon numarasından polisi arayabiliriz ?

- A) 112 B) 110 C) 155

18) 112 nolu telefonu hangi acil durumda ararız ?

- A) Bizi rahatsız eden olursa
B) Bir yangı anında
C) Çevremizde biri yaralanırsa

19) Acil telefon numaralarını hangi durumlarda kullanırsak gereksiz yere meşgul etmiş olmayız ?

- A) Sohbet etmek istediğimizde
B) Kaza haberi verdiğimizde
C) Notlarımızı bildirdiğimizde

20) I. İnsanların birbirleri ile haberleşmesini sağlar.

II. Bir yerden bir yere gitmeyi sağlar.

III. Para göndermeyi sağlar.

Yukarıda verilenlerden hangisi iletişimin bireyler açısından önemini belirtmektedir ?

- A) I. B) II. C) III.

21) İletişim toplum açısından neden önemlidir ?

- A) Birbirini tanıyan insanları bir araya getirdiği için
B) Bir çok insana hızlı bilgi ulaştırdığı için
C) İnsanları birbirine yakınlaştırdığı için

22) Kitle iletişim araçlarının önemi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Yangın ihbarı yapmamızı sağlamak
B) İnsanların birbirleriyle tanışmasını sağlamak
C) Geniş topluluklara aynı anda haberlerin ulaşmasını sağlar

- 23) I. Öncelikle kendimizi tanıtırız.
 II. Başkalarının konuşmasını dinleyebiliriz.
 III. İstedığımız kadar konuşabiliriz.

Yukarıda verilenlerden hangisi telefonla konuşurken uyulması gereken kurallardandır ?

- A) II B) I C) III

24) Cep telefonu kullanırken,

- A. Hastahanelerde, otobüslerde kapalı tutmalıyız
 B. Topluma açık yerlerde yüksek sesle konuşmalıyız.
 C. Her yerde zil sesini açık tutmalıyız.

25) Mektubun sağ alt köşesine ne yazılır?

- A) Adres B) Tarih C) Ad soyad

26) Gönderici adresi mektup zarfının neresine yazılır ?

- A) Sağ alt köşesine B) Sol üst köşesine C) Sağ alt köşesine

- 27) I. Televizyona yakın oturmamalıyız
 II. Radyo ve televizyonun sesini istediğimiz kadar açabiliriz.
 III. Yaşımıza uygun olmayan programları izleyebiliriz.

Yukarıda verilen açıklamalardan hangisi doğrudur ?

- A) III B) II C) I

28) Beklediğiniz mektubunuz ev adresinize ulaşmadıysa ne yapmalısınız ?

- A) Komşunun posta kutusuna bakmalıyız.
 B) Postahaneye sormalıyız.
 C) Postadan gelene kadar beklemeliyiz.

29) Aşağıda verilen tanımlardan hangisi iletişimi açıklar?

- A) Duygu, düşünce ve bilgilerin çeşitli araçlarla aktarmaktır.
 B) Bir yerden başka bir yere kolayca ulaşmaktır.
 C) Telefonla akrabalarımızla konuşmaktır.

30) Telefon- Belge geçer- Gazete- Mektup- Telsiz- Radyo

Yukarıdakilerden kaç kişisel iletişim aracıdır ?

- A) 4 B) 5 C) 2

31) Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim aracı DEĞİLDİR ?

- A) Bilgisayar B) Mektup C) Radyo

32) İletişim araçları ne işe yarar ?

- A) Akrabaların bol bol konuşmalarını sağlar.
B) Ulaşımın kolayca yapılmasını sağlar.
C) Bilgi ve haber alışverişini sağlar.

33) Aşağıdakilerden hangisi görsel- işitsel iletişim aracıdır ?

- A) Televizyon B) Gazete C) Telefon

34) Aşağıda verilen eşleştirmelerden hangisi doğru DEĞİLDİR ?

- A) Görsel- işitsel iletişim aracı / Televizyon
B) Yazılı iletişim aracı / Gazete
C) Yalnız görsel iletişim aracı / Radyo

35) PTT kısaltmasının açılımı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Acil posta servisi
B) Posta, telgraf, telefon
C) Türkiye posta telgraf servisi

36) Aşağıdakilerden hangisi eskiden kullanılan iletişim araçlarından ?

- A) Duman B) Gazete C) Televizyon

37) Bilgisayarla iletişim nasıl sağlanır ?

- A) İşitsel B) Yazılı C) Görsel

38) Basın, yayın kuruluşlarında olaylarla ilgili toplayan görevli kimdir ?

- A) Kameraman B) Muhabir C) Sunucu

39) Sunucunun görevi aşağıdakilerden hangisi OLAMAZ ?

- A) Olaylarla ilgili bilgi toplamak
B) Haberleri okumak
C) Olaylarla ilgili bilgileri aktarmak

40) Kameramanın görevi nedir ?

- A) Olaylarla ilgili bilgiler toplamak
- B) Olayları görüntülemek
- C) Haberleri izleyicilere aktarmak

41) Aşağıdakilerden hangisi postacının görevlerindendir ?

- A) Kitap satmak
- B) İlanları dağıtmak
- C) Mektupları sahiplerine ulaştırmak

42) Aşağıdakilerden hangisi postahänenin bölümlerindendir ?

- A) Telgraf Gişesi B) Bilet Gişesi C) Kitap Gişesi

43) Aşağıdakilerden hangisi postahane de yapılan işlerden DEĞİLDİR ?

- A) Havale göndermek
- B) Pul almak
- C) Gazete almak

44) Postahänenin bölümleri ve burada yapılan işlerle ilgili eşleştirme aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Havale Gişesi- Kitap satın alı rız
- B) APS Gişesi- Acele posta göndeririz
- C) Telgraf Gişesi- Pul satın alı rız

45) Acil servisin telefon numarası aşağıdakilerden hangisidir?

- A)110 B)155 C)112

46) Çevremizde yanan bir yer gördüğümüzde

- A) 112 nolu telefonu ararız
- B) 110 nolu telefonu ararız.
- C) 156 nolu telefonu ararız.

47) Acil telefon numaralarını hangi durumlarda ARANMAZ ?

- A) Kardeşimizle küstüğümüz zaman
- B) Komşunun evinde yangın çıktığı zaman
- C) Bir soygun anında

48) Aşağıdakilerden hangisi iletişimin bireyler açısından önemi OLAMAZ ?

- A) Yeni bilgiler kazanmamızı sağlar
- B) Bir yerden başka bir yere kolayca gitmemizi sağlar
- C) Duygularımızı, bilgilerimizi başkalarına aktarmamızı sağlar

49) I. Bir yerden başka bir yere kolayca gitmeyi sağlar.
II. Toplumun her konudan haberdar olmasını sağlar.
III. Hızlı haberleşmeyi sağlar.

Yukarıda verilenlerden hangisi iletişimin toplum açısından önemi OLAMAZ ?

- A) I
- B) II
- C) III

50) Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim araçlarının önemi OLAMAZ ?

- A) Bilginin hızlıca birçok kişiye ulaşmasını sağlar.
- B) Toplumun her konuda bilgilenmesini sağlar.
- C) İnsanların birbirleriyle tanışmasını sağlar.

51) Aşağıdakilerden hangisi telefonla konuşurken uymamız gereken kurallardan biri DEĞİLDİR?

- A) Öncelikle kendimizi tanıtırız
- B) Başkalarının konuşmalarını dinleriz
- C) Konuşmaya iyi dileklerimizle başlarız

52) Aşağıda verilenlerden hangisi cep telefonu kullanırken dikkat edilmesi gereken hususlardan DEĞİLDİR ?

- A) Çevreyi rahatsız etmeden konuşmalıyız.
- B) İstedğimiz yerde yüksek sesle konuşabiliriz.
- C) Başkalarının konuşmalarını dinlememeliyiz.

53) Hangisi mektup yazılırken yapılacak işlemler arasındadır ?

- A) Sağ alt köşeye ad soyad yazılır.
- B) İmza sağ üst köşeye yazılır.
- C) Sol alt köşeye tarih atılır

54) Mektubu alacak olanın adı, soyadı ve adresi mektup zarfının neresine yazılır ?

- A) Sağ üst köşesine
- B) Sol üst köşesine
- C) Ortaya

55) Aşağıdakilerden hangisi televizyon ve radyodan yararlanırken uymamız gereken kurallardan DEĞİLDİR ?

- A) Bizi ilgilendiren programları izlemeliyiz.
- B) Televizyon ve radyonun sesini fazla açmamalıyız.
- C) Televizyona çok yakın oturmalıyız.

56) Göndereceğiniz mektupta gönderenin adı soyadı kısmını boş bırakırsanız ne olabilir ?

- A) Postacı mektubu götürmez.
- B) Adrese ulaşmayan mektup geri gelmez.
- C) Mektup yanlış adrese gider.

57) İletişim ne demektir ?

- A) Haber, bilgi veya düşüncenin çeşitli araçlarla başkalarına aktarılmasıdır.
- B) Aradığımız kişi ve kuruluşlara kolayca ulaşmaktır.
- C) Yakınlarımızla yüz yüze görüşmektir.

58) Aşağıdakilerden hangisi kişisel iletişim aracıdır ?

- A) Radyo
- B) Telefon
- C) Gazete

59) Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim aracıdır ?

- A) Mektup
- B) Televizyon
- C) Telefon

60) Radyo, televizyon, gazete gibi araçlar.....

Boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir ?

- A) Ülkemiz ve dünyadaki haberleri bize iletir.
- B) Uzaktaki akrabalarımız hakkında bilgi verir.
- C) Hastalık, yangın gibi durumları önler.

61) Aşağıdakilerden hangisi sadece dinlediğimiz işitsel kitle iletişim aracıdır ?

- A) Televizyon
- B) Bilgisayar
- C) Radyo

62) Aşağıda verilen eşleştirmelerden hangisi doğrudur ?

- A) Görsel – işitsel iletişim / Radyo
- B) Yazılı iletişim / Gazete
- C) Yalnız görsel iletişim / Televizyon

63) APS kısaltmasının açılımı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Acil posta servisi
- B) Pul servisi
- C) Posta telgraf telefon

64) Aşağıdaki hayvanlardan hangisi iletişim aracı olarak kullanılmıştır ?

- A) Kedi
- B) Kırlangıç
- C) Güvercin

65) Televizyonla iletişim nasıl sağlanır ?

- A) Görsel ve işitsel
- B) Görsel
- C) İşitsel

66) Muhabirin görevi aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Fotoğraf çekmek
- B) Olaylarla ilgili bilgileri toplamak
- C) Hazırlanan haberleri aktarmak

67) Sunucunun görevi aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Olaylarla ilgili bilgi toplamak
- B) Fotoğraf çekmek
- C) Hazırlanan haberleri aktarmak

68) Kameramanın görevleri arasında aşağıdakilerden hangisi OLAMAZ ?

- A) Olayları kamerayla görüntülemek
- B) Haberleri izleyiciye aktarmak
- C) Olayların fotoğraflarını çekmek

69) Mektup, telgraf ve paketlerimizi evimize kadar getiren görevli kimdir ?

- A) Zabıta
- B) Muhtar
- C) Postacı

70) I. Yiyecek Gişesi
II. Kitap Gişesi
III. Pul Gişesi

Yukarıdakilerden hangisi postahane'nin bölümlerindendir ?

- A) III
- B) II
- C) I

71) Aşağıdakilerden hangisi postahane'de yapılan işler arasındadır ?

- A) Gazete almak
- B) Pul almak
- C) Kitap almak

72) Mektubun üzerine yapıştırmak için pulu postahanein hangi bölümünden alırsınız?

- A) Pul Gişesi B) Havale Gişesi C) Telefon Gişesi

73) Yangın ihbarı için hangi telefon numarasını ararsınız ?

- A) 112 B) 155 C)110

74) Evimizde veya yakınınızda bir hırsızlık olduğu zaman ne yapmamız gerekir ?

- A) 155 nolu telefonu ararsınız.
B) 110 nolu telefonu ararsınız .
C) 112 nolu telefonu ararsınız.

75) Acil telefon numaralarını gereksiz yere meşgul edersek,

- A) Annemiz babamız kızar
B) Yardım isteyenlere engel oluruz
C) Hiçbir şey olmaz.

76) İletişim bireyler açısından neden önemlidir ?

- A) İnsanların birbirleriyle haberleşmesini sağladığı için
B) Bir yerden başka bir yere gitmeyi sağladığı için
C) Para göndermemizi sağladığı için

77) Aşağıdakilerden hangisi iletişimin toplum açısından önemini AÇIKLAMAZ ?

- A)Birçok insana hızlı bilgi ulaştırır.
B) Toplumun her konuda haberdar olmasını sağlar.
C) Bir çok diziyi izlememizi sağlar

78) I. İnsanların birbirleri ile tanışmasını sağlar.
II. Toplumun her konuda bilgilenmesini sağlar.
III. Yangın ihbarı yapmamızı sağlar.

Yukarıda verilenlerden hangisi kitle iletişim araçlarının önemini belirtir ?

- A) I B) II C) III

79) Aşağıdakilerden hangisinde telefonla konuşurken uyacağımız kurallar doğru olarak verilmiştir?

- A) Konuşmaya iyi dileklerle başlarız.
B) Telefonla konuşurken ayakta dururuz.
C) Telefonla istediğimiz kadar konuşuruz.

- 80)** I. Topluma açık yerlerde yüksek sesle konuşmamalıyız.
 II. Kütüphane, otobüs gibi yerlerde sesini açık tutabiliriz.
 III. Başkalarının cep telefonunu istediğimiz zaman karıştırabiliriz.

Yukarıda verilenlerden hangisi cep telefonu kullanırken dikkat edilmesi gereken hususlardandır ?

- A) II B) III C) I

81) Hangisi mektup yazarken yapılacak işlemlerden biri DEĞİLDİR ?

- A) Mektubun sağ alt köşesine resim çizilir.
 B) Sağ üst köşeye tarih ve yer belirtilir.
 C) Sol alt köşeye adres belirtilir.

82) Mektup zarfının sol üst köşesine ne yazılır ?

- A) Mektubu alacak olanın adı, soyadı
 B) Gönderenin adı, soyadı
 C) Gideceği şehrin adı

83) Televizyon izlerken ,

- A) Televizyona yakın oturmalıyız.
 B) Sesini sonuna kadar açmalıyız
 C) Duyabileceğimiz kadar sesini açmalıyız.

84) Size ait olmayan bir mektup yanlışlıkla sizin adresinize geldiyse,

- A) Mektubu hemen açıp okumalı
 B) Mektubu geri iadesi için postacıya vermeli
 C) Mektubu gönderene cevap yazmalı

EK 2 .BAŞARI TESTİ MADDE ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 4 : “İletişim” Ünitesi Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları

Madde No	Pj	rjx	Madde No	Pj	rjx	Madde No	Pj	rjx
1	.65	-.08	38	.34	.18	75	.43	.41
29	.26	.03	66	.38	.42	20	.45	.06
57	.49	.15	11	.58	.27	48	.47	.32
2	.77	.30	39	.30	.05	76	.38	.38
30	.47	.17	67	.45	.44	21	.41	.14
58	.50	.07	12	.55	.22	49	.23	.14
3	.34	.02	40	.47	.28	77	.43	.36
31	.43	.35	68	.39	.18	22	.31	.28
59	.22	.00	13	.51	.39	50	.43	-.05
4	.35	.15	41	.82	.37	78	.41	-.07
32	.31	.27	69	.86	.30	23	.55	.33
60	.41	.13	14	.58	.15	51	.38	.41
5	.43	-.08	42	.69	.42	79	.51	.15
33	.45	.53	70	.46	.44	24	.49	.49
61	.54	.26	15	.59	.19	52	.51	.19
6	.35	.26	43	.54	.37	80	.35	.30
34	.45	.25	71	.53	.53	25	.43	.12
62	.49	.27	16	.26	.30	53	.32	.17
7	.49	-.02	44	.39	.10	81	.51	.40
35	.43	.26	72	.62	.53	26	.50	.08
63	.62	.38	17	.59	.31	54	.41	-.26
8	.50	.51	45	.58	.45	82	.43	.24
36	.70	.32	73	.31	.35	27	.43	.36
64	.53	.53	18	.59	.14	55	.43	.36
9	.64	.41	46	.42	.22	83	.54	.36
37	.28	.18	74	.47	.30	28	.50	.22
65	.54	.28	19	.65	.10	56	.22	.20
10	.47	.14	47	.57	.38	84	.53	.47

EK 3. BAŞARI ÖLÇEĞİ NİHAİ FORM

Bu deneme testi Hayat Bilgisi Ders, İletişim Ünitesi ile ilgili konularda ne kadar bilgiye sahip olduğunuza yöneliktir.

Bu testte üç seçenekli 28 soru bulunmaktadır. Cevaplama süresi 35 dakikadır. Cevaplarınızı soru kağıdı üzerinde işaretleyiniz. Her soru için sadece bir seçenek işaretlenecektir. Yanlış cevaplar doğruları götürmeyecektir.

Adı Soyadı :

Numarası :

Okulun Adı :

İLETİŞİM ÜNİTESİ İLE İLGİLİ BAŞARI TESTİ

1- Uzaktaki yakınlarımızla farklı araçlarla iletişim kurarız. Kişisel iletişim aracı olarak aşağıdakilerden hangisini söyleyebiliriz ?

- A) Televizyon B) Radyo C) Telefon

2- İletişim ne demektir ?

- A) Haber, bilgi veya düşüncenin çeşitli araçlarla başkalarına aktarılmasıdır.
B) Aradığımız kişi ve kuruluşlara kolayca ulaşmaktır.
C) Yakınlarımızla yüz yüze görüşmektir.

3- Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim aracı **DEĞİLDİR** ?

- A) Bilgisayar B) Mektup C)Radyo

4-) İletişim araçları ne işe yarar ?

- A) Akrabaların bol bol konuşmalarını sağlar.
B) Ulaşımın kolayca yapılmasını sağlar.
C) Bilgi ve haber alışverişini sağlar.

5- Aşağıdakilerden hangisi görsel- işitsel iletişim aracıdır ?

- A) Televizyon B) Gazete C) Telefon

6- Aşağıda verilen eşleştirmelerden hangisi doğrudur ?

- A) Görsel – işitsel iletişim / Radyo
B) Yazılı iletişim / Gazete
C) Yalnız görsel iletişim / Televizyon

7- APS kısaltmasının açılımı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Acil posta servisi
- B) Pul servisi
- C) Posta telgraf telefon servisi

8- - Aşağıdaki hayvanlardan hangisi iletişim aracı olarak kullanılmıştır ?

- A) Kedi
- B) Kırlangıç
- C) Güvercin

9- Gazete ile iletişim nasıl sağlanır ?

- A) İşitsel
- B) Görsel
- C) Yazılı

10- Muhabirin görevi aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Fotoğraf çekmek
- B) Olaylarla ilgili bilgileri toplamak
- C) Hazırlanan haberleri aktarmak

11- Sunucunun görevi aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Olaylarla ilgili bilgi toplamak
- B) Fotoğraf çekmek
- C) Hazırlanan haberleri aktarmak

12- Kameramanın görevi nedir ?

- A) Olaylarla ilgili bilgiler toplamak
- B) Olayları görüntülemek
- C) Haberleri izleyicilere aktarmak

13- Postacının görevleri arasında aşağıdakilerden hangisi **OLAMAZ** ?

- A) Telgrafları evimize kadar getirmek
- B) Kitap satmak
- C) Mektupları sahiplerine dağıtmak

14- - I. Yiyecek Gişesi

II. Kitap Gişesi

III. Pul Gişesi

Yukarıdakilerden hangisi postahane'nin bölümlerindendir ?

- A) III
- B) II
- C) I

15- Aşağıdakilerden hangisi postahane de yapılan işler arasındadır ?

- A) Gazete almak B) Pul almak C) Kitap almak

16- Acil telefon numaralarını gereksiz yere meşgul edersek, aşağıdakilerden hangisi olur ?

- A) Annemiz babamız kızar
B) Yardım isteyeceklere engel oluruz
C) Hiçbir şey olmaz.

17- Acil servisin telefon numarası aşağıdakilerden hangisidir?

- A)110 B)155 C)112

18- Evimizde veya yakınınızda bir hırsızlık olduğu zaman ne yapmamız gerekir ?

- A) 155 nolu telefonu ararız.
B) 110 nolu telefonu ararız .
C) 112 nolu telefonu ararız.

19- Mektubun üzerine yapıştırmak için pulu postahane nin hangi bölümünden alırız?

- A) Pul Gişesi B) Havale Gişesi C) Telefon Gişesi

20- İletişim bireyler açısından neden önemlidir ?

- A) İnsanların birbirleriyle haberleşmesini sağladığı için
B) Bir yerden başka bir yere gitmeyi sağladığı için
C) Para göndermemizi sağladığı için

21- Aşağıdakilerden hangisi iletişimin toplum açısından önemini **AÇIKLAMAZ** ?

- A)Birçok insana hızlı bilgi ulaştırır.
B) Toplumun her konuda haberdar olmasını sağlar.
C) Bir çok diziyi izlememizi sağlar.

22- Kitle iletişim araçlarının önemi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Yangın ihbarı yapmamızı sağlamak
B) İnsanların birbirleriyle tanışmasını sağlamak
C) Geniş topluluklara aynı anda haberlerin ulaşmasını sağlamak

23- Aşağıdakilerden hangisi telefonla konuşurken uymamız gereken kurallardan biri **DEĞİLDİR** ?

- A) Öncelikle kendimizi tanıtırız
B) Başkalarının konuşmalarını dinleriz
C) Konuşmaya iyi dileklerimizle başlarız

24- Cep telefonu kullanırken, aşağıdakilerden hangisine dikkat etmeliyiz ?

- A) Hastahanelerde, otobüslerde kapalı tutmalıyız
- B) Topluma açık yerlerde yüksek sesle konuşmalıyız.
- C) Her yerde zil sesini açık tutmalıyız.

25- Hangisi mektup yazarken yapılacak işlemlerden biri **DEĞİLDİR** ?

- A) Mektubun sağ alt köşesine resim çizilir.
- B) Sağ üst köşeye tarih ve yer belirtilir.
- C) Sol alt köşeye adres belirtilir.

26- Mektup zarfının sol üst köşesine ne yazılır ?

- A) Mektubu alacak olanın adı, soyadı
- B) Gönderenin adı, soyadı
- C) Gideceği şehrin adı

27- I. Televizyona yakın oturmamalıyız
 II. Radyo ve televizyonun sesini istediğimiz kadar açabiliriz.
 III. Yaşımıza uygun olmayan programları izleyebiliriz.

Yukarıda verilen açıklamalardan hangisi doğrudur ?

- A) III
- B) II
- C) I

28- Size ait olmayan bir mektup yanlışlıkla sizin adresinize geldiyse, ne yapmalısınız ?

- A) Mektubu hemen açıp okumalı
- B) Mektubu geri iadesi için postacıya vermeli
- C) Mektubu gönderene cevap yazmalı

EK 4. TUTUM ÖLÇEĞİ ÖN DENEME FORMU

Adınız- Soyadınız :
Okulunuzun Adı :

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Hayat Bilgisi dersi çok sevdiğim dersler arasındadır				
2	Hayat Bilgisi dersine çalışırken canım sıkılır.				
3	Hayat Bilgisi dersine çalışmak beni dinlendirir				
4	Boş zamanlarımda Hayat Bilgisi Dersine çalışmaktan zevk alırım				
5	Hayat Bilgisi dersi ile ilgili konularla uğraşmak beni sıkar.				
6	Hayat Bilgisi derslerin en güzelidir.				
7	Hayat Bilgisi dersinden hiç hoşlanmam.				
8	Hayat Bilgisi dersinin saati azaltılırsa memnun olurum.				
9	Dersler arasında en çok Hayat Bilgisi dersinden hoşlanırım.				
10	Mümkün olsa Hayat Bilgisi dersinin yerine başka bir ders alırdım.				
11	Hayat Bilgisi dersine mecbur olduğum için çalışırım.				
12	Hayat Bilgisi dersinin ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım.				

13	Hayat Bilgisi konularından hoşlanmam.					
14	Hayat Bilgisi dersine sadece sınıf geçmek için çalışırım.					
15	Hayat Bilgisi dersi önemli gördüğüm en son derstir.					
16	Hayat Bilgisi dersinde kendimi rahat hissederim.					
17	Diğer derslere göre Hayat Bilgisi dersine daha büyük zevkle çalışırım.					
18	Hayat Bilgisi dersine isteyerek çalışırım.					
19	Bence Hayat Bilgisi dersindeki üniteler önemsizdir.					
20	Hayat Bilgisi dersinde çok eğlenirim.					
21	Derslerimin arasında Hayat Bilgisi en sıkıcı olanıdır.					
22	Hayat Bilgisi ders kitabına çalışmak hoşuma gider					

**EK 5. TUTUM ÖLÇEĞİ ÖN DENEME UYGULAMASINDAN ELDE EDİLEN
MADDE İSTATİSTİKLERİ**

Maddeler	Madde Ölçek Korelasyonu r_{jx}	Özdeğerler
M1	0,339	0,497
M2	0,507	0,537
M3	-0,047	0,628
M4	0,490	0,663
M5	0,433	0,677
M6	0,415	0,397
M7	0,642	0,616
M8	0,464	0,605
M9	0,469	0,580
M10	0,733	0,847
M11	0,345	0,419
M12	0,445	0,624
M13	0,101	0,860
M14	0,160	0,784
M15	0,221	0,706
M16	0,362	0,521
M17	0,326	0,524
M18	0,310	0,522
M19	0,443	0,399
M20	0,341	0,513
M21	0,608	0,660
M22	0,604	0,814

EK 6. TUTUM ÖLÇEĞİ NİHAİ FORM

HAYAT BİLGİSİ DERSİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER ANKETİ

Sevgili öğrenci,

Bu anket sizin Hayat Bilgisi dersi ile ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerde kesin doğru cevap yoktur. Bunun için dersle ilgili duygularınıza en uygun kararı veriniz. Cümlelerde verilen düşünceye ne kadar katıldığınızı ilgili cümleye ait kutucuğa işaretleyiniz(X).Her cümlenin karşısına yalnız bir işaret koyunuz.

Adınız- Soyadınız :

Okulunuzun Adı :

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Boş zamanlarımda Hayat Bilgisi Dersine çalışmaktan zevk alırım					
2	Dersler arasında en çok Hayat Bilgisi dersinden hoşlanırım.					
3	Mümkün olsa Hayat Bilgisi dersinin yerine başka bir ders alırdım.					
4	Hayat Bilgisi dersinin ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım.					
5	Hayat Bilgisi dersinden hiç hoşlanmam.					
6	Hayat Bilgisi dersinin saati azaltılırsa memnun olurum.					
7	Hayat Bilgisi dersine isteyerek çalışırım.					
8	Hayat Bilgisi dersi ile ilgili konularla uğraşmak beni sıkar.					
9	Derslerimin arasında Hayat Bilgisi en sıkıcı olanıdır.					
10	Hayat Bilgisi ders kitabına çalışmak hoşuma gider.					

EK 7 : DENEYSEL ÇALIŞMADA KULLANILAN GÜNLÜK PLANLAR VE ÇALIŞMA YAPRAKLARI

GÜNLÜK PLAN

9 / 02 / 2004

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Üniteye Hazırlık Çalışmaları
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, soru-cevap yöntemi,dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : Üniteye hazırlık çalışmalarının başarıya katkısını açıklayabilme.

Davranışlar : **a**) Üniteye hazırlık çalışmasının gereğini söyleme/ yazma
b) Üniteye hazırlık çalışmalarının önemini söyleme/ yazma
c) Üniteye hazırlık çalışmalarının başarıya katkısını söylem/ yazma

Hedef II : Üniteye hazırlık çalışmalarının farkında oluş

Davranışlar : **a**)Yeni ünitenin adını söyleme / yazma
b) İletişim ünitesinin konularını söyleme / yazma
c)Üniteye hazırlık çalışmalarında neler yaptığını söyleme / yazma
d) İletişim ünitesinde geçen bilmediği kelimeleri söyleme / yazma

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :_Dramatizasyon çalışmaları sırasında kazaya neden olacak davranışlardan kaçınılması.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :
 MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, bilgisayar, cep takvimi, çalışma yaprağı

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere iki arkadaşın birbirini yanlış anlaması sonucu yanlış yerde ve yanlış zamanda buluşmaları anlatır. Bu olaya iletişim kazası dendiğini söyler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dersi iyi dinlerseniz bu üniteyi ilk baştan daha iyi tanımış olursunuz” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen “Bu derste yeni üniteye hangi konuları ve bilgileri öğreneceğimizi öğreneceğiz” der.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bu derste bir çok etkinlik yapacaklarını söyler. Öğrencilerin arkalarına yaslanmalarını söyler. Öğretmen slayt gösterisi için bilgisayarı hazır hale getirir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- İletişim ünitesinde işlenecek konular slayt gösterisi ile sıra ile izletilir. Bu sıra da her slayt öğrencilere sıra ile okutulur.
- 2- Öğretmen öğrencilere bu konular içinde en çok hangi konuyu öğrenmek istediklerini nedenleri ile sorar.
- 3- Öğretmen ünitenin iş gününü tahtaya yazar (07 Şubat 2005- 04 Mart 2005). Öğrencilerin ellerine verilen küçük takvimlerden tahtaya yazılan tarihlerin kaç gün yaptığını hesaplamaları istenir. Öğretmen öğrencilerin arasında dolaşarak hesaplamada yol gösterir
- 4- Öğrencilerin 4-5 li gruplar oluşturarak içinde iletişim kelimesi geçen birer cıngıl veya reklam müziği oluşturmaları istenir.
- 5- Öğretmen öğrencilere “ Bir pazarlamacı olsanız, iletişim ünitesi ve içindeki konular sattığınız ürün olsa satın almamız için bizi nasıl ikna edersin” der. Bu etkinlikte isteyen öğrenci tahtaya çıkartılır ve dramatizasyon yaptırılır.
- 6- Öğretmen bu ders boyunca yaptıkları çalışmaların amacının yeni başlayacakları üniteye hazırlık olduğunu açıklar. Bu çalışmanın gerekli olup olmadığını sorar. Öğrencilerin bu konuyu aralarında tartışmalarını ister. Tartışma sonunda üniteye hazırlık çalışmalarının önemi ve gereği açıklanır.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Belirlenen davranış eksikliklerini giderici çalışmalar yaptırılır. Öğretmen öğrencilerin kitaplarından iletişim ile ilgili bölümü açmalarını ister. Bu bölümdeki konulara bakarak gözlerine çarpan bilinmeyen kelimeleri defterlerine yazmalarını, bu kelimelerden ünite ile ilgili sözlük oluşturmalarını söyler.

E. DEĞERLENDİRME:

- 1- Ders sonu çalışma yaprağının dağıtılması ve hataların kontrol edilmesi.
- 2- Yeni başlayacağınız ünitenin adı nedir?
- 3- Yeni ünitenin konuları nelerdir?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Dünden Bugüne Haberleşme’ konulu parçasının işlenmesi

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi

Resim : Günümüz iletişim araçlarının resimlerinin çizilmesi

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

Ruveyda Nur Gelik.

Anne kurbağanın yavrusuna sorduğu soruların cevaplarını siz yazınız.

GÜNLÜK PLÂN

10 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Kişisel İletişim Araçları
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, Düzanlatım yöntemi, soru cevap tekniği, eğitsel oyunlar, beyin fırtınası

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim bilgisi

Davranışlar : a) İletişimin anlamını söyleme/yazma
 b) İletişim kavramının tanımını bir dizi tanım arasından seçip işaretleme
 c) Verilen bir tanımın boş bırakılan yerine ilgili kavramı yazma /söyleme

Hedef II : İletişim kavramının farkında oluş.

Davranışlar : a) İletişimin anlamını söyleme / yazma
 b) Verilen bir tanımlar arasından iletişim ile ilgili olanı seçip işaretleme
 c) Bir dizi araç arasından iletişim ile ilgili olanı seçip işaretleme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları,gazete,Belgegeçer aracı, radyo, mektup

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :
 MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, bilgisayar, sözlük, günlük gazete

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-Dikkat Çekme : Öğretmen kulaktan kulağa etkinliğini yaptırır. Bu etkinlik için sınıftaki bütün öğrenciler yan yana sıralanır. Öğretmen sıranın en başındaki öğrencinin kulağına iletişim kelimesini söyler. Öğrenciler birbirinin kulağına kelimeyi söylerken el ele tutuşarak birbirine bağlanır. Sıranın en sonundaki öğrenci de iletişim kelimesini kendisine gelen şekliyle söyler. Etkinlik sonunda bütün öğrenciler el ele tutuşmuş aralarında bir bilgi bağı olmuş olur.

2-Güdüleme : Öğretmen öğrencilere bu derste bunun gibi bir çok etkinlikler yapacakları ve eğleneceklerini söyler.

3-Gözden Geçirme : Öğretmen öğrencilere bu derste kitle ve kişisel iletişim araçlarını öğreneceklerini açıklar.

4-Derse Geçiş : Öğretmen öğrencilerin arkalarına yaslanmalarını ister

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen tahtaya “iletişim nedir ?” sorusunu yazar. Öğrencilere 5 dakika verir. Verilen süre içinde ortaya atılan görüşler tahtaya yazılır. Süre bitiminde söylenenler analiz edilir. Eleştiri ve değerlendirilmesi yapılır. Çıkan sonuçlardan iletişimin tanımı açıklanır.
- 2- Öğretmen iletişimin tanımını tahtaya yazar (İletişim ; haber, bilgi veya düşüncenin çeşitli araçlarla başkalarına veya başka yerlere aktarılmasıdır). Öğrencilerden bu tanıma uygun bir şarkı oluşturmaları istenir. Şarkının müziğini istedikleri bir şarkıdan seçebilecekleri söylenir.
- 3- Öğretmen televizyon, radyo, bilgisayar, telefon, mektup,gazete resimlerini öğrencilere gösterir. Bu araçların ortak noktalarının neler olabileceğini sorar. Öğrencilerin verdikleri cevapları tahtaya yazar. Böylece bu araçların ortak noktaları tespit edilir.
- 4- Öğretmen sınıfa getirdiği gazetenin manşet haberini okur ve öğrencilere gösterir. Olayın nerede geçtiği ve kimler hakkında bilgi verdiğini açıklar.
- 5- Öğrencilere bugünler de başlarına gelen çok üzüldükleri veya çok sevindikleri bir haberi arkadaşlarına anlatmaları istenir. Anlatmadan önce ellerindeki kağıtlara anlatacakları olayla ilgili birer manşet yazmaları istenir.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Belirlenen davranış eksikliklerini giderici çalışmalar yaptırılır. Ünite sözlüğü etkinlik kağıdı dağıtılır ve her ders sonunda o gün içinde öğrenilen yeni kelimelerin anlamlarının bu sözlüğe işleneceği belirtilir.

E. DEĞERLENDİRME

1. İletişim nedir?
2. İletişim ne demektir ?
 - A) Haber, bilgi veya düşüncenin çeşitli araçlarla başkalarına aktarılmasıdır.
 - B) Aradığımız kişi ve kuruluşlara kolayca ulaşmaktır.
 - C) Yakınlarımızla yüz yüze görüşmektir.
3. Aşağıda verilen tanımlardan hangisi iletişimi açıklar?
 - D) Duygu, düşünce ve bilgilerin çeşitli araçlarla aktarmaktır.
 - E) Bir yerden başka bir yere kolayca ulaşmaktır.
 - C) Telefonla akrabalarımızla konuşmaktır.

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Dünden Bugüne Haberleşme’ konulu parçasının işlenmesi

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi

Resim : Günümüz iletişim araçlarının resimlerinin çizilmesi

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

GÜNLÜK PLÂN

11 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Kitle iletişim araçları
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim, küçük grup tartışması, dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim araçları bilgisi

Davranışlar : a) Kişisel iletişim araçlarının adlarını söyleme/ yazma
 b) Kitle iletişim araçlarının adlarını söyleme/ yazma
 c) İletişim araçlarının ne işe yaradığını söyleme /yazma

Hedef II : İletişim araçlarının farkında oluş

Davranışlar : a) Yaygın olarak kullanılan üç iletişim aracının adını söyleme / yazma
 b) İletişim araçlarının nerelerde yaygın olarak kullanıldığını söyleme / yazma
 c) Belirtilen iletişim aracının türünü söyleme yazma

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları,gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :**Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :**

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, bilgisayar, cep telefonu, sözlük

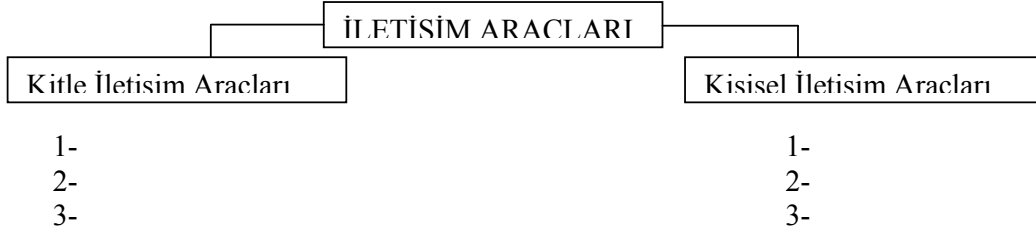
B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen cep telefonu ile konuşarak sınıfa girer. Konuşmanın bitiminde öğrencilerine telefonu sayesinde çok önemli bir haber aldığını söyler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dersi iyi dinlerseniz iletişim araçlarının ve haberleşmenin önemini anlarsınız ” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen cep telefonun bir iletişim aracı olduğunu bu derste ise iletişim araçlarını yakından tanıyacaklarını söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen hayat bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. İletişim araçlarının hayatımızda çok önemli yerleri olduklarını söyleyerek derse başlar.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ**ETKİNLİKLER**

- 1- Kişisel ve kitle kelimeleri ile ilgili sözlükten kelime bulma yarışması yaptırılır. Kelimelerin anlamlarını ilk önce doğru olarak bulan öğrencinin söylediği anlam tahtaya yazılır. Kitle ve kişisel anlamları arasındaki fark sorulur.

- 2- Öğretmen tahtaya on tane araç ismi yazar. Bu araçlardan iletişim ile ilgili olanları defterlerine renkli kalemle yazmaları istenir.
- 3- Kavram haritası oluşturularak kitle ve kişisel iletişim araçlarının resim ve adları tahtaya çizilen kavram haritası üzerine yapıştırılır.

- 4- Öğretmen öğrencilere “Bir iletişim aracı olsaydınız hangisi olmak isterdiniz ? Neden ?” diye sorar. Öğrencilere sevdikleri iletişim aracı ile ilgili birer şiir yazmaları söylenir.
- 5- İletişim araçlarının yararlarını anlatan bir hikaye anlatılır. Ardından hikayenin canlandırılması yapılır. Hikayenin sonunda “iletişim araçlarının ne gibi yararları vardır” konulu tartışma yaptırılır.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. İletişim araçları ile ilgili harf bulmacası yaptırılır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Kişisel iletişim araçları nelerdir ?
2. İletişim araçları ne işe yarar ?
3. Yaygın olarak kullanılan üç iletişim aracı nedir ?
4. Televizyon ne tür bir iletişim aracıdır ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Dünden Bugüne Haberleşme’ konulu parçasının işlenmesi

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi

Resim : Günümüz iletişim araçlarının resimlerinin çizilmesi

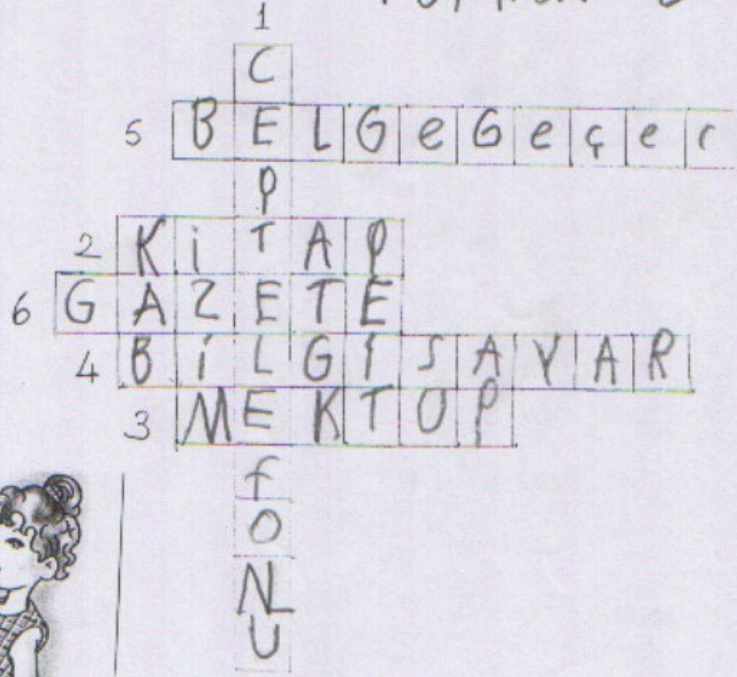
Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

Aşağıda verilen soruların cevaplarını bulmaca üzerine yazınız.
Furkan'ın

- 1- Cepte taşınan kişisel iletişim aracı
- 2- Masal, öykü, roman gibi türleri olan bilgi kaynağı
- 3- Yazılı bir kitle iletişim aracı
- 4- Üzerinde internet bağlantısı kurulan kitle iletişim aracı
- 5- Yazılı belgeleri hızlı bir şekilde ileten iletişim aracı
- 6- Günlük olayları okuduğumuz, ön sayfalarında güncel olayların yer aldığı yazılı iletişim aracı

GÜNLÜK PLÂN

14 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Kitle iletişim araçları
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Sunuş yoluyla öğretim, Düzanlatım, soru-cevap, dramatizasyon, problem çözme

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim araçları bilgisi

Davranışlar: a) Verilen iletişim araçlarının kullanım yerlerini söyleme / yazma
b) Kitle iletişim araçlarından görsel- işitsel, yazılı, yalnız işitsel, yalnız görsel olanları seçip işaretleme
c) Verilen iletişim aracı türleri ile araç adlarını eşleştirip işaretleme

Hedef II : İletişim araçlarının farkında oluş

Davranışlar : a) Yaygın olarak kullanılan üç iletişim aracının adını söyleme / yazma
b) İletişim araçlarının nerelerde yaygın olarak kullanıldığını söyleme / yazma
c) Belirtilen iletişim aracının türünü söyleme yazma

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları,gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :
MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, bilgisayar, cep telefonu, sözlük

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : “Bir tamirhanede 2 televizyon, 4 radyo, 3 telefon, 1 telsiz, 2 bilgisayar tamir edilmeyi bekliyordu. Tamircinin masasında okuduğu 3 gazete, 1 kitap bulunuyordu. Bu tamirhanede bulunan iletişim araçlarını gruplandırarak olursak nasıl gruplandırırız.” Öğretmen bu problemi tahtaya yazar. Soruyu sesli olarak öğrencilere okutur. Verilen cevaplara doğru yanlış demeden dinler
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dersi iyi dinlerseniz iletişim araçlarını daha iyi öğrenir. Kullanırken zorluk çekmezsiniz” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen bu derste görsel- işitsel, işitsel, yazılı kitle iletişim araçlarını öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Hatırlatma etkinliği olarak kişisel iletişim aracı mı? Kitle iletişim aracı mı? adlı çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılır.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen öğrencilere slayt gösterisi şeklinde hazırlanan kavram haritasında iletişim araçları resimlerini gösterir. Bu resimlerde gördükleri araçların seslerini taklit etmelerini ister.
- 2- Öğrenciler sıra ile tahtaya kaldırılır. Her öğrenciye bir iletişim aracının resmi verilir. Öğrenciye kendisine verilen iletişim aracıyla nasıl haberleşildiğini, bu araçlardan hangi yollardan yararlanıldığını ve bu iletişim aracının nerelerde kullanıldığını sorulur.
- 3- Öğretmen öğrencileri sıra ile yanlarına çağırıp kulaklarına bir iletişim aracının adı söylenir. Öğrenciden ağzını hiç açmadan bu iletişim aracını hareketler ile anlatması istenir. Vücut dili ile anlatılan iletişim aracını doğru tahmin eden öğrenci tebrik edilir. Aynı etkinlik sıra ile doğru tahminde bulunan öğrencilere yaptırılır. Doğru tahminde bulunan öğrenciye bu iletişim aracının hangi tür iletişim aracı olduğu sorulur.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Dikkat çekme bölümünde sorulan soru tekrarlanır. Doğru cevap veren öğrenciler ödüllendirilir.

E. DEĞERLENDİRME

1. Ders sonunda Beni Bul ve Çiz etkinliği öğrencilere öğretmen rehberliğinde yaptırılır.
2. Görsel- işitsel iletişim araçları nelerdir?
3. Yazılı iletişim araçları nelerdir ?
4. Aşağıdakilerden hangisi yalnız işitsel iletişim aracıdır?
a) Televizyon b) Radyo c) Gazete

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi

Resim : Günümüz iletişim araçlarının resimlerinin çizilmesi

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

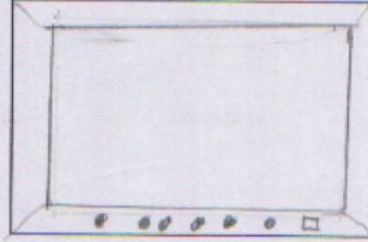
Merve
K. N. N. N.

BENİ BUL VE ÇİZ

Aşağıda kendini tanıtan araçların neler olduğunu bulup resimlerini çiziniz.

Hem görsel hem de işitsel iletişim aracıdır. Bu iletişim aracı ile güncel olayları takip ederiz. Bir çok kanaldan yayın yapar.

Televizyon

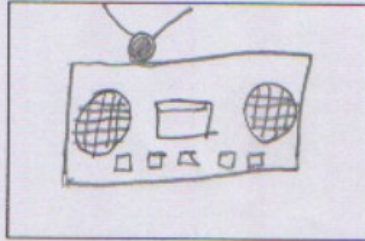
Yazılı bir iletişim aracıdır. Günlük yayınlanır. Ön sayfada güncel olaylar, orta sayfada ekonomi, kültür, son sayfada spor vardır.

Gazete

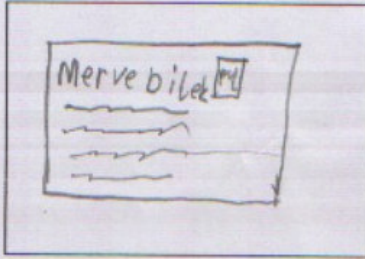
İşitsel bir iletişim aracıdır. Bu araçla güncel olayları sadece sesli olarak öğreniriz. FM ve AM kanalları ve bu kanallarda bir çok yayın vardır.

Radyo

Haberleşmek için yazılır, zarfa konulur. Posta ile gönderilir. Temiz, çizgisiz beyaz kağıda yazılır.

Mektup

GÜNLÜK PLÂN

15 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim ünitesindeki kısaltmalar
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Sunuş yoluyla öğretim, Düzanlatım soru-cevap, dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim ile ilgili temel alışılar bilgisi

Davranışlar : a) İletişim ünitesindeki kısaltmaların ne anlama geldiğini söyleme/ yazma
 b) Verilen kısaltmanın açık anlamını eşleştirip işaretleme
 c) Verilen kelimelerden oluşan kısaltmayı söyleme / yazma

Hedef II : İletişim ünitesi ile ilgili kısaltmaları dinlemeye dönüklük

Davranışlar : a) İletişim ünitesindeki kısaltmaların anlamını söyleme / yazma
 b) Verilen kısaltmanın nerelerde kullanıldığını söyleme / yazma
 c) İletişim ünitesindeki kısaltmanın nasıl söylendiğini dinleme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı

Güvenlik Önlemleri (Varsa) : _Müzik aletleri kullanılırken öğrencilerin kendileri veya arkadaşlarına zarar vermeleri engellenir.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) : MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, renkli kartonlar, kutu kola, raptiye, bozuk para, tahta parçaları,

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere üçerli gruplar oluşturmalarını söyler. Gelen öğrencilere sıra ile iletişim ünitesi ile ilgili kısaltmalardaki harfleri (P T T , A P S, T R T)vücutları ile canlandırmaları istenir.Tahtaya kalkan öğrenci gruplarındaki öğrenciler vücut hareketleri ile bu kısaltmaları yan yana gelerek canlandırır.
- 2- Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste böyle güzel etkinliklerle önemli bilgiler öğreneceğiz ” der.
- 3- Gözden Geçirme** : Öğretmen bu derste iletişim ünitesinde geçen kısaltmaları öğreneceklerini söyler.
- 4- Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğretmen günlük hayatta birçok yerde kısaltmaların kullanıldığını ve kısaltma harflerinin arasına mutlaka nokta konması gerektiğini açıklar.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğrencilere PTT, APS, TRT harflerinin bulunduğu kartonlar dağıtılır. Üç kişilik üçerli gruplar oluşturulur. Kısaltma gruplarında bulunan öğrenciler tahtaya kaldırılır. Her bir öğrenci kendi grubunda elinde bulunan harfin ne anlama geldiğini açıklar. Harf kartonlarının arka taraflarında o harf ve bulunduğu kısaltma ile ilgili diyalog öğrenci tarafından okunur.
- 2- Öğretmen tahtaya P, T, A, P, S, R harflerini alt alta sıralar. Öğrencilerden bu harflerin alfabenin kaçınıcı harfleri olduğunu hesaplamalarını ister (Öğretmen gerek görürse alfabenin tamamını tahtanın üstüne yazabilir)
- 3- Öğretmen öğrencilere önceden hazırlanmış olan müzik aletlerini dağıtır. Bu müzik aletlerinin üzerinde hazırlanan malzemenin baş harfi bulunur. Bu harfler aynı zamanda ünite ile ilgili kısaltmalarında baş harfleridir. Öğrenciler belli harflerle başlayan bu müzik aletleriyle tempo tutarken kısaltmalar ile ilgili şarkı söylerler.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra ile bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Bu etkinlikler sırasında yapılan hatalarını ve davranış eksiklerini giderici çalışmalar yapılır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Ders sonunda “Doğa ve Harf” etkinliğinin çalışama kağıdı dağıtılır. Bu etkinlikte öğrencilerden bu derste öğrenilen kısaltmaların baş harfleri ile başlayan en sevdikleri hayvan ve bitki adlarını yazmaları istenir.
2. P.T.T , T.R.T ve A.P.S. kısaltmalarının açık anlamlarını yazınız

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi

Resim : Bu dersle ilgili akıllarında kalanları resimle anlatmaları istenir.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

Elif Tuncer

HARFLER ve DOĞA

Aşağıda verilen iletişim ünitesi ile ilgili kısaltmaların baş harfleri ile ilgili en sevdiğiniz hayvan ve bitki adlarını yazınız.

P = papağan
T = tavşan
T = tilki

A = kaplan
P = pırasa
S = sarımsak

T = turşu
R = reçel
T = tavuk

GÜNLÜK PLÂN

16 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Gelişimi
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim stratejisi, küçük grup tartışması, soru –cevap, dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişimin tarihi gelişimi bilgisi

Davranışlar : a) Eskiden kullanılan iletişim araçlarının adlarını söyleme / yazma
 b) Eskiden iletişimin nasıl sağlandığını söyleme / yazma
 c) Günümüz iletişim araçlarının adlarını söyleme / yazma
 d) Günümüzde iletişimin nasıl sağlandığını söyleme / yazma

Hedef II : İletişim araçlarının tarihi gelişimini dinlemeye dönüklük

Davranışlar : a) İletişim araçlarının gelişimi ile ilgili konuşmaları dinleme
 b) Geçmişten günümüze kadar kullanılan iletişim araçlarının üçünün adını söyleme /yazma
 c) İletişim araçlarının gelişim aşamalarını yazma / söyleme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :
 MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, iletişim araçlarının gelişimi ile ilgili resimler

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere “Günümüzde kullanılan iletişim araçlarından hiç birinin olmadığı bir ormanda uzaktaki diğer bir arkadaşınızla hangi hayvan veya nesneleri kullanarak haberleşirdiniz?” diye sorar. Öğretmen öğrencilerden gelen cevaplara doğru yanlış demeden dinler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dersi iyi dinlerseniz geçmişten günümüze insanoğlunun ne kadar yol kat ettiğini anlar ve yeniliklerin hayatımızdaki önemini anlarsınız” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen bu derste iletişim araçlarının gelişimini öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğretmen hayatımızda birçok teknolojik gelişme olduğunu söyler.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Geçmişten günümüze kadar kullanılan iletişim araçlarının resimleri gösterilir. Bunların nasıl kullanıldığı öğrencilere teker teker sorularak fikirleri alınır. Araçların adları tahtaya yazılarak kullanımları ile ilgili düşünceler karşılına yazılır.
- 2- Öğretmen öğrencilere “Eskiden yaşasaydınız hangi iletişim aracını kullanırdınız? Neden?” diye sorar. Bu araçları nasıl kullanacağınızı canlandırınız.
- 3- İletişim araçlarının resimleri sıra ile tahtaya asılır. Bu araçların nasıl kullanıldığı ve geliştiği ile ilgili öğrencilerin birer öykü yazmaları istenir.
- 4- Öğretmen öğrencilere geçmişten günümüze kadar kaç iletişim aracı kullanıldığını sorar.
- 5- Sınıftaki öğrencilerin ikiyeşerli gruplar oluşturması istenir. Gruplardaki öğrencilerin birinin diğerini bir iletişim aracını bırakıp başka bir iletişim aracını kullanmasını ikna etmesi istenir.
- 6- Öğretmen öğrencilere bir zamanlar davulla haberleşildiğini söyler. “Sizde davulla kendi aranızda haberleşiniz” der. Sonra aralarında davulla haberleşen öğrencilere bu ritimlerden ne anladıkları sorulur.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Dikkat çekme bölümünde sorulan sorular tekrar edilir ve öğrencilerin verdikleri cevaplar dinlenir.

E. DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdakilerden hangisi eskiden kullanılan iletişim aracıdır ?
a) Televizyon b) Leylek c) Davul
2. Günümüz iletişim araçları nelerdir ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi

Resim : İletişim araçlarının gelişimi ile ilgili sulu boya çalışması yaptırılır.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

GÜNLÜK PLÂN

17 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Kimlerle ve Nasıl İletişim Kurarız.
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, dramatizasyon, görüşme

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim kurumlarında çalışan görevlileri tanıyabilme

Davranışlar : a) Muhabirin görevlerini söyleme / yazma
 b) Sunucunun görevlerini söyleme / yazma
 c) Kameramanın görevlerini söyleme / yazma
 d) Postacının görevlerini söyleme / yazma
 e) Kitle iletişim kurumlarında çalışan görevliler ile verilen görevleri eşleştirip işaretleme

Hedef II : İletişim kurumlarında çalışan görevlilerin farkında oluş

Davranışlar : a) İletişim kurumlarında çalışanları söyleme / yazma
 b) İletişim kurumlarında çalışanların görevlerini söyleme / yazma
 c) İletişim kurumlarında bir dizi çalışan ile bir dizi görevi eşleştirme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı

Güvenlik Önlemleri (Varsa) : _Dramatizasyon çalışmalarında öğrencilerin kendilerine ve arkadaşlarına zarar vermeleri engellenir.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, postacı çantası, şapka, renkli kartondan mikrofon, kamera, not defteri,

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere iletişim kurumda çalışanları anlatan “Postacı ve gördükleri” adlı parçayı anlatır.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “İletişim kurumlarında çalışan görevlileri yakından tanıyıp bu mesleklerin zor ve kolay yönlerini öğreneceksiniz” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste iletişim kurumlarında çalışan görevlileri tanıyacaklarını söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Dramatizasyon çalışması için kostüm, araçlar ve sınıf uygun hale getirilir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen öğrencilere anlattığı hikayeyi tekrar dinlemelerini ister. Öğretmen öğrencilere hikayede canlandırmak istedikleri kişileri sorar ve bu karakterlere uygun kostüm ve araçları dağıtır. Hikayeyi canlandırmalarını ister.
- 2- Öğretmen kameraman, sunucu, muhabir ve postacının görevlerini açıklar. Öğrencilere “Size bu görevlerden biri verilseydi hangisi olmak isterdiniz? Neden ?” diye sorar.
- 3- Sınıfa davet edilen postacı ile sohbet edilir. Öğrencilere postacıya mesleği ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları söylenir. Postacıya yaptığı işler, işini sevip sevmemesi, karşılaştığı ilginç olaylar sorulur.
- 4- Öğrencilere en zor görevin kime ait olduğu sorulur. Bununla ilgili tartışmaları sağlanır. Tartışma sonunda öğretmen her mesleğin bir zorluğu olduğunu söyler.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Bu etkinlikler sırasında yapılan eksiklikleri giderici çalışmalar yapılır. Akrostiş için çalışma yaprağı dağıtılır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Muhabirin görevi nedir ?
2. İzlediğimiz haberlerdeki görüntüleri çeken kimdir ?
3. Postacının görevleri nelerdir ?
4. Aşağıda verilen iletişim kurumları çalışanları ile belirtilen görevleri eşleştiriniz.

a- Postacı	1- Olaylarla ilgili bilgi toplar.
b- Muhabir	2- Hazırlanan haberleri izleyiciye aktarır.
c- Sunucu	3- Mektup, paket ve telgrafları sahiplerine ulaştırır.
d- Kameraman	4- Olayların görüntülerini çeker.

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim kurumlarında çalışan görevlilerin resimlerinin çizilmesi.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

POSTACI ve GÖRDÜKLERİ

Postacı Osman Bey, o gün her zaman ki görevini yerine getirmek için Ayşe hanımların evine mektuplarını getiriyordu. Fakat o da ne evin önünde bir ambulans ve polis arabası var. Eve iyice yaklaşan Osman Bey evin yanık koktuğunu ve dumanların hala yükselmekte olduğunu fark eder. Evin önünde bir kameramanın görüntüleri çektiğini görür. Kameramanın az ilerisinde bir muhabir olayı yaşayan ve görenlerden olayı anlatmalarını isteyerek bilgi toplar. Osman Bey Ayşe hanıma geçmiş olsun dileklerini iletir ve oradan ayrılır. Akşam haberleri izleyen Osman Bey televizyonda haberleri aktaran sunucunun Ayşe hanımların evinin tüp patlaması sonucu yandığını söylediğini duyar. Tekrar olayı hatırlar ve hiç kimsenin canı yanmadan olayın son bulmasına sevinir.

Emre Kılıncı

Adı Soyadı : Emre Kılıncı oldu.

AKROSTİŞ ÇALIŞMASI

Aşağıda akrostiş tarzında yazılmış bir şiir örneği verilmiştir. Sizlerde iletişim kurumlarında çalışan görevlilerin baş harfleri ile başlayan akrostiş şiirler yazınız. Bu şiirleri yazarken derste öğrendiğiniz bilgileri göz önünde bulundurunuz. Sizde çalışmanın en sonuna kendi adınızla ilgili bir akrostiş çalışması yazınız.

ÖRNEK : Arkadaşlarıma önem veririm.

Yeşil rengi severim.

Şiir söylerim.

Elma ve ayva yerim.

Komiseremön görüntü çekiyor.
Ali başede ne kızıyorsun.
Merdivenden düştüm.
Elmalardan bir tane kopardım.
Resimi çok seviyorum.
Arkadaşların geldi.
Mehmet dersini çalış.
Arabam kırıldı.
Ninemeye gidiyorum.

Mustafa dersini yap.
Ustası Ali.
Havadurumu açıldı.
Apsurufun geçmedi.
Bilmeye soruyorum.
İpi asılma.
Resim yapamıyorum.

Postahoneyo mektup bıcılıtim.
Osman geç geldi.
Sevdibime mektup gönderiyorum.
Tilki tavuklarımızı yiyor.
Avcı kuş arına çıktı.
Circir möcegi uhar getirdi.
Işık yamıyor.

Su içmeye gidiyorum.
U Anne yarım coşuyor.
Ninem geliyor.
Un sikarişi olma.
Çepden birsey çıkıyor.
Uçak tepelerde ne yapıyor.

Sizde adınızla ilgili bir akrostiş şiir yazınız.

GÜNLÜK PLÂN

18 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Acil Telefonlar
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim stratejisi, küçük grup tartışması, soru- cevap, kart oyunları, dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : Acil telefon bilgisi

Davranışlar : **a**) Polis, acil servis, itfaiye ve jandarmanın telefon numaralarını söyleme/ yazma
b) Acil telefon numaralarının kullanılacağı durumları söyleme/ yazma
c) Acil telefon numaralarının gereksiz yere meşgul edilmemesi gerektiğini söyleme/ yazma

Hedef II : Acil telefonların farkında oluş

Davranışlar : **a**) Verilen telefon numaralarının hangi durumlarda aranılacağını söyleme / yazma
b) Belirtilen bir acil durumda aranacak önemli numaraları söyleme/ yazma
c) Acil telefonları sıralama

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı

Güvenlik Önlemleri (Varsa) : _Dramatizasyon çalışmalarında öğrencilerin kendilerine ve arkadaşlarına zarar vermeleri engellenir.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) : MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, müzik araçları,

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere acil telefon numaralarının kaç basamaklı olduğunu sorar. Daha sonra bu telefon numaralarının neden bu kadar az rakamdan oluştuğunu sorar. Öğrencilerden gelen cevaplara doğru veya yanlış demeden dinler.
- 2- Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste günlük yaşamda karşılaşacağınız acil bir durumda hangi numaraları arayacağınızı ve nasıl yardım isteyeceğinizi öğreneceksiniz” der.
- 3- Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste acil telefon numaralarını öğreneceklerini söyler.
- 4- Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Kart oyunundaki kartların dağıtılması için bir öğrenci görevlendirilir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Kart oyunu olarak hazırlanan kartlar öğrencilere dağıtılır. Kartların ön yüzünde acil numaralarla ilgili resimler, kartın diğer yüzünde acil numara ve hangi durumlarda arandığı verilir. Öğrenciler birbirlerine resmi gösterilen kartın hangi acil telefon numarası ile ilgili olduğunu sorar. Verilen cevap sonunda kartın arka tarafı çevrilir.
- 2- Öğrenciler gruplara ayrılır. Bu gruplara ayrı ayrı acil durumları canlandırmaları ve sonunda doğru numarayı arayarak yardım istemeleri söylenir. Dramatizasyon çalışmaları sonunda öğrencilerin birbirlerini alkışlamaları istenir.
- 3- Öğretmen öğrencilere acil telefon numaralarının gereksiz yere meşgul edilmesi sonucunda neler olabileceğini sorar ve öğrencilerin kendi aralarında tartışmaları sağlanır.
- 4- Hazırlanan müzik aletleri ile tempo tutarak acil telefon numaraları ve hangi durumlarda hangi numaranın aranacağı ile ilgili şarkı yapmaları istenir.
- 5- Öğrencilerin bir kısmının birer ağaç olması istenir. Bir orman yangınında ormandaki ağaçların ağlaması ve ölmesi sahnesi dramatize edilir. Bu yangını gören birinin neler yapması gerektiği sorulur. Öğrencilerin kendi fikirlerini defterlerine yazmaları ve arkadaşları ile paylaşımları sağlanır.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Öğrencilere “Rasgele oyunu” oynatılır. Bu oyun için öğretmen öğrencileri belirli bir sıraya koyar. Acil telefonlarla ilgili 30 saniye konuşmaları istenir. Öğretmen saatine bakar ve “rasgele söyle” diye yönerge verir. Sırası gelen öğrenci 30 saniye boyunca acil telefonlarla ilgili kelimeler söyler. 30 saniye sonra öğretmen öğrenciyi durdurur ve saydığı kelimelerden acil telefonlarla ilgili olanlara birer puan verir.

Öğretmen öğrencilere dikkat çekme bölümünde sorduğu soruyu bir daha sorar. Daha sonra doğru cevap veren öğrenciler tebrik edilir.

E. DEĞERLENDİRME

1. 115 nolu telefondan kimden yardım isteriz ?
2. İtfaiyenin numarası kaçtır ?
3. Bir kaza anında hangi numarayı aramalıyız?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : Acil telefon numaraları ile ilgili resimler yaptırılır.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

GÜNLÜK PLÂN

21 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Kimlerle ve Nasıl İletişim Kurarız?
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim stratejisi, gezi- gözlem, inceleme, soru- cevap

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim hizmetleri tanıyabilme

Davranışlar : a) Postahane yer alan bölümleri söyleme/ yazma
 b) Postahane yapılan işleri söyleme/ yazma
 c) Postahanedeki bölümlerde yapılan işleri söyleme/ yazma

Hedef II : İletişim ile ilgili hizmetlerine katılmaya razı oluş

Davranışlar : a) İletişim hizmetlerinde belirlenmiş kurallara uyma
 b) İletişim hizmetlerini yerine getirirken arkadaşlarına yardımcı olma
 c) İletişim hizmetlerini yerine getirirken öğretmenin uyarılarını dikkate alma

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) : Postahane gezisi sırasında öğrencilere dikkat edilir.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) : MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, “Postacı” adlı ront

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere “Postahane kaç bölümden oluşur ?” sorusunu sorar. Öğrencilerden gelen cevaplara doğru yanlış demeden dinler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste öğrendiklerinizle postahanedeki işlerinizi zaman kaybetmeden kolaylıkla yapabilirsiniz” der
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste postahaneyi yakından tanıyıp gezeceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen öğrencilerin hazırlanmalarını not defterlerini yanlarına almalarını söyler.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ**ETKİNLİKLER**

- 1- Postahaneye gezi düzenlenir. Bu gezide postahanenin bölümleri ve burada yapılan işler açıklanır.
- 2- Postahane çalışan görevlilere öğrencilerin merak ettikleri soruları sormaları sağlanır.

- 3- Öğrencilerden postahane gezisi sonrası akıllarında kalanları resim çizerek anlatmaları istenir.
- 4- Öğrencilerden biri sunucu diğeri kameraman yapılır. Geziye katılan öğrencilere gezi hakkındaki düşünceleri sorulur.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Dikkat çekme bölümünde sorulan soru tekrar edilir. Öğrencilerin cevapları dinlenir ve doğru söyleyen öğrenciler tebrik edilir. Öğrencilere “Postacı” adlı rotlu şarkı öğretilir. Sonra isteyen öğrencilere oynatılır.

POSTACI

Postacı kıyafeti giymiş bir çocuk içeri girince diğer arkadaşlarını selamlar. Çocuklar jest ve mimiklerle şarkıyı söylemeye başlar.

*Bak postacı geliyor, selam veriyor
Herkes ona bakıyor, merak ediyor.*

Postacının verdiği mektubu alan çocuk, zarfı açıp mektubu okumuş gibi yapar ve şarkının şu sözlerini söyler.

*Çok teşekkür ederim, postacı sana.
Pek sevinçli haberler getirdin bana.*

Postacı :
*Bugün yalnız bu kadar, darılmayınız.
Yarın yine gelirim, hoşça kalınız*

Koro :
*Haydi git güle güle, uğurlar olsun.
Ellerin dert görmesin, kismetle dolsun.*

Seyircileri ve diğer oyuncuları selamlayan postacı çıkıp gider.

Söz- Müzik : Halil Bedi YÖNETKEN

E. DEĞERLENDİRME

1. Postahanenin bölümleri nelerdir ?
2. Postahane havale gişesinde ne yaparız ?
3. Postahane hangi işleri yapabiliriz ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : Postahane ile ilgili resim yaptırılır.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

GÜNLÜK PLÂN

22 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : Kimlerle ve Nasıl İletişim Kurarız?
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim, soru- cevap, dramatizasyon, küme çalışması

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişimin önemini kavrayabilme

Davranışlar : a) İletişimin bireyler açısından önemini gerekçesiyle açıklama.
 b) İletişimin toplum açısından önemini gerekçesiyle açıklama.
 c) Kitle iletişim araçlarının önemini gerekçesiyle açıklama.
 d) Kişisel iletişim araçlarının önemini gerekçesiyle açıklama.

Hedef II : İletişimin önemini takdir ediş.

Davranışlar : a) Yeri ve zamanı geldiğinde iletişimin önemini savunan konuşmalar yapma.
 b) Sınıf gazetesine iletişimin önemini anlatan resimler yapma.
 c) İletişimin önemini örnek olaylarla açıklama.

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, “Haberleşme” adlı vcd film,

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere iletişim araçlarının insanlar için önemli olup olmadığını sorar. Öğrencilerden gelen cevaplara doğru yanlış demeden dinler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste iletişim araçlarının faydalarını öğrenir ve onlardan daha iyi yararlanırsınız” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste iletişimin önemini öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğretmen dünyanın bir ucundan meydana gelen bir deprem haberinin bizim ülkemize kadar gelmesinin adımlarını açıklar.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen öğrencilere haberleşme adlı vcd filmini izletir. İzlenen film ile ilgili öğrencilere sorular sorulur.
 - a. İzlediğiniz filmde beklenen mektup neden geç gelmiştir.
 - b. Mektup sonunda zarfın üzerine neler yazdılar.
 - c. Filmde hangi iletişim araçları kullanılmıştır.
- 2- Öğrencilerin beşerli gruplar oluşturmaları istenir. Deprem, orman yangını, sel baskını gibi afetleri canlandırmaları istenir. Bu canlandırma esnasında yardım isterken kullanılacak iletişim araçlarının seçimi öğrencilere bırakılır. Yapılan dramatizasyona öğretmen müdahale etmez.
- 3- Öğretmen öğrencilere iletişim araçlarının olmadığı bir hayatın hikayesini yazmalarını söyler (çalışma yaprağı). Bu hikayeyi yazan öğrencilerden isteyenleri tahtaya kaldırılır ve hikayeleri okutulur. Okunan hikayeler sonucunda çıkarılan dersin ne olduğu sorulur.
- 4- Öğretmen öğrencilere birer iletişim aracı adı söyler. Öğrenci tahtaya kalkar kendini tanıtır. Kitle veya kişisel iletişim aracı olduğunu açıklar. Arkadaşlarına “Ben olmasaydım neler olurdu ?” sorusunu yöneltir. Öğrenci arkadaşlarını dinledikten sonra ne gibi durumlarda kendisine ihtiyaç duyulduğunu kendi cümleleri ile açıklar

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır. Dikkat çekmede sorulan soru tekrar sorulur. Doğru cevap veren öğrenciler ödüllendirilir.

E. DEĞERLENDİRME

1. İletişim çiçeği etkinliği çalışma yaprağı olarak dağıtılır. Çalışma yaprağında görülen hatalar öğrencilerle birlikte düzeltilir.
2. İletişimin toplum açısından önemi nedir ?
3. Kitle iletişim araçlarının önemini söyleyiniz.

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

HABERLEŞMESİZ DÜNYA

Bün ya min.

Sevgili çocuklar, bugün birinde iletişim araçlarının birden ortan kaybolduğunu, yok olduğunu düşünüünüz. Böyle bir dünyada yaşamın nasıl olabileceğini hayal etmenizi istiyorum. Bu hayalinizi bir hikaye yazarak bize anlatınız. Başarılar.

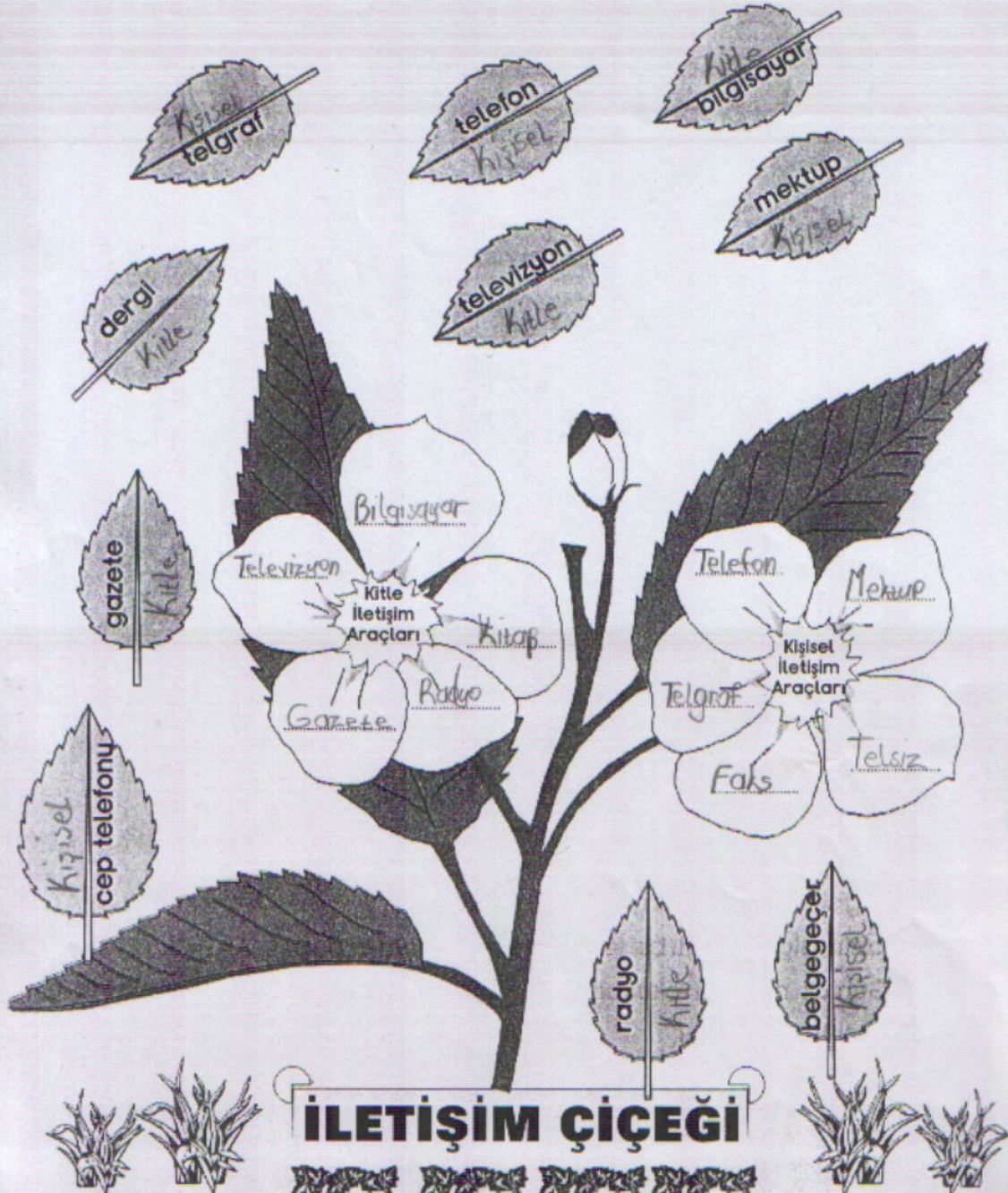
UZAKTAKİ SEVDİKLERİMİZİN ARIYAMIZ. MİLETLER ARAMADIK. el ol
Bak kalla indiyas var. Sa büyüklerimiz de evde yok. Sa ol lara haber
veremiyiz. bir evde yangın olursa telefonda yok ve evde
yok bir eve hiziş girerse eve sahibi hirsizi görürse 155
arıyamaz ve evdeki Eşyaları çalar?

Rüveyda Nur Çelikh

EĞLENCELİ BULMACA

Aşağıda verilen iletişim araçlarının adlarını iletişim çiçeğinde belirtilen yapraklara yazalım.

GÜNLÜK PLÂN

23 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Kullanımı
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim stratejisi, soru- cevap, dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişimin araçlarının kullanımını kavrayabilme

Davranışlar : a) Telefonda konuşmaya örnekler verme
 b) Telefonda konuşurken uyulması gereken kuralları açıklama
 c) Cep telefonu kullanırken dikkat edilmesi gereken hususları açıklama

Hedef II : İletişim araçlarını kullanırken uyulması gereken kurallara razı oluş

Davranışlar : a) Telefonla konuşurken yapılması gereken işleri listeleme
 b) Telefonla konuşurken uyulması gereken kuralları yerine getirme
 c) Öğretmenin uyarılarını dikkate alma
 d) Telefonla konuşurken en sık yapılan hataları söyleme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :**Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :**

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, Kudret Eren Yavuz’un “Çoklu Zeka Uygulamaları ve Uygulamaları” adlı kitap, telefon modeli

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen sınıfa cep telefonu ile konuşarak girer. Telefonunu kapatır. Ardından arayan kişiyi tanımadığını ve konuşurken bir çok hata yaptığını açıklar. Öğrencilerinin de böyle hatalar yapmalarını istemediğini söyler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste öğreneceğiniz bilgiler günlük hayatta çok işinize yarayacak bunun için bu dersi iyi dinleyin” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste iletişim araçlarının kullanımını öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğretmen telefonu ilk açarken söylenen “Alo” kelimesinin nereden geldiğini anlatan hikayeyi anlatır.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen öğrencilere farklı telefon melodilerinin nasıl sesler çıkardığını sorar. Bir öğrenci telefon zili olur diğer iki öğrenci ise ellerindeki telefon modeli ile bir telefon konuşması canlandırılır. Bu dramatizasyon birkaç öğrenci grubuna yaptırılır. Yapılan her dramatizasyon sonunda öğrencilerin telefon görüşmelerinin hatalı ve doğru tarafları açıklanır.
- 2-Öğretmen günümüzde cep telefonu kullanımının çok yaygınlaştığını bununda beraberinde bir çok sorunu getirdiğini söyler. Öğretmen öğrencilere cep telefonu kullanan kişilerin çevreyi rahatsız etmemek için nelere dikkat etmeleri gerektiğini sorar. Alınan cevaplar sonunda cep telefonu kullanırken dikkat edilmesi gereken hususlar liste şeklinde yazdırılır.
- 3-Nesi var ? etkiliği için çalışma yaprağı dağıtılır. Bu çalışma yaprağında iletişim araçlarının özellikleri sıralanır. Bu özelliklerden iletişim aracını bulup resimlerini yapmaları istenir.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Ara değerlendirme kağıtları dağıtılır.
2. Telefonla konuşurken uyulması gereken kurallar nelerdir ?
3. Cep telefonu kullanırken nelere dikkat etmeliyiz ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

GÜNLÜK PLÂN

24 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Kullanımı
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim stratejisi, soru- cevap, uygulama

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişimin araçlarının kullanımını kavrayabilme

Davranışlar : a) Mektup yazarken yapılacak işlemleri sırasıyla söyleme.
 b) Mektup zarfında isim ve adresin yazılacağı yerleri belirleme
 c) Posta kodunun önemini söyleme
 d) Başkasının mektubunun açılmaması gerektiğini söyleme.

Hedef II : İletişim araçlarını kullanırken uyulması gereken kurallara razı oluş

Davranışlar : a) Mektup yazarken yapılması gereken işleri listeleme
 b) Mektup yazarken dikkat edilmesi gereken hususları yerine getirme
 c) Öğretmenin uyarılarını dikkate alma
 d) Mektup yazarken en sık yapılan hataları söyleme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :**Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :**

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, Kudret Eren Yavuz’un “Çoklu Zeka Uygulamaları ve Uygulamaları” adlı kitap, telefon modeli

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere eski öğrencilerinden birinden gelen mektubu zarfıyla birlikte gösterir. Mektubu öğrencilere okur.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dersi iyi dinlerseniz sizde böyle güzel mektuplar yazabilirsiniz” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste iletişim araçlarından mektubun kullanımını öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğretmen öğrencilere süslü, renkli zarf ve mektup kağıtları gösterir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Yönergeli mektup kağıdı öğrencilere dağıtılır. Uzakta olan ve çok sevdikleri bir tanıdığa mektup yazmaları istenir.
- 2- Öğretmen eskiden mektupla haberleşirken hangi hayvanların nasıl kullanıldığını sorar. Gelen cevaplar sonunda doğru cevaplar tekrar eder.
- 3- Öğretmen tahtaya bir dikdörtgen çizer. Bunun bir zarfın arka yüzü olduğunu açıklar. Öğretmen çizdiği zarfın yanına zarf üzerinde yer alması gereken bilgileri yazar. Bu bilgilerin zarfın neresine ve niçin yazılması gerektiğini sorar. Öğrencilerden gelen fikirler doğrultusunda tahtadaki zarfın üzerini doldurur.
- 4- Öğretmen yazdıkları mektupları kendilerine verilen zarflara koyarak üzerine gerekli bilgileri yazmaları söylenir.
- 5- Öğretmen tahtaya ilçenin posta kodu olan yazar. Bu sayıların ne anlama geldiğini ve ne işe yaradığını sorar. Gelen cevaplara göre işe gerekli ip ucunu verir.
- 6- Öğretmen öğrencilere başkalarının mektuplarının neden açılmaması gerektiğini sorar. Öğrencilerin bu konuyu tartışmalarını sağlar. Tartışma sonunda mektupların kişisel iletişim aracı olduğu ve mektubun sahibinden başka kimsenin, gelen mektubu açmaması gerektiği söylenir.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Posta kodu neden önemlidir ?
- 2- Mektup zarfının üzerine neler yazılmalıdır ?
- 3- Başkasının mektuplarını neden açmamalıyız ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

Tarih: 2005, Sali, 22.02
Yer: DÖRT DİVAN

Sevgili, Abicim nasılsın iyimisin orda şoförük iyimi zipi kullana biliyormusun?
orda napıyorsun sana ilk defa mektup yazıyorum biliyormusun? orda hay-
larnasıl iyimi burda hayalar iyi hepimiz seni çok özledik. Sende bizi özledinmi?
arkadaşların seni her ay soruyor ne zaman gelecek diyorlar? en çok seni ben özledim.
biliyormusun? ben burda çok idiyim. Her gün okula gidiyorum. Ben okulu çok seviyorum.
Okul çok güzel şey hersey öğreniyorum. Okulda çok müddet var. Okulda mektup yazmayı telefonla-
konuşmayı öğrendik. Okulda çok arkadaş var, öğretmen çok iyidir biliyormusun? benim kar-
nem çok güzel ama biraz şey hastayım meni hastayım diye merak itme tamamı.
Sende hasta alıyormusun? sende bana mektup yazmayı unutma tamamı. İstedigim zaman ba-
rı mektup yazabilirsin, tamamı. Herkez sağa selam söylüyor. Arkadaşlar da söylüyorlar.
Asklerden bize gelmeyi unut tamamı. Anı seven ALİ.

Adres: Dörtdivan Dağarcıca Köyü

Ad Soyad: DURMUŞ ALİ ANHUT

Durmuş

GÜNLÜK PLÂN

25 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Kullanımı
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim, Soru- cevap, dramatizasyon

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişimin araçlarının kullanımını kavrayabilme

Davranışlar : a) Belge geçer cihazının kullanımını açıklama
 b) Belge geçer cihazının önemini söyleme
 c) Bilgisayarın kullanımını açıklama
 d) Bilgisayarın önemini açıklama
 e) Gazete haberlerinin konularına göre bulundukları bölümleri belirleme
 f) Radyo dinlerken, televizyon izlerken uyulması gereken kuralları açıklama

Hedef II : İletişim araçlarının kullanırken uyulması gereken kurallara razı oluş

Davranışlar : a) İletişim araçlarını niçin kullandığını söyleme / yazma
 b) Belirtilen iletişim aracını kullanırken uyulması gereken kuralları yerine getirme
 c) Verilen iletişim araçlarının kullanımıyla ilgili öğretmenin uyarılarını dikkate alma

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, bilgisayar, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :**Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :**

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, Kudret Eren Yavuz’un “Çoklu Zeka Uygulamaları ve Uygulamaları” adlı kitap, bilgisayar, belge geçer cihazı

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- Dikkat Çekme** : Öğretmen sınıftaki bilgisayarı göstererek “Sizce ben bu bilgisayarla neler yapabilirim” diye sorar. Öğrencilerden gelen cevaplara doğru yanlış demeden dinler.
- 2- Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste öğrendiklerinizle iletişim araçlarını daha yakından tanıyacaksınız. Böylece bu araçları kullanırken zorlanmayacaksınız” der.

- 3- **Gözden Geçirme :** Öğretmen öğrencilere bu derste bilgisayar, belge geçer, gazete gibi iletişim araçlarının kullanımını öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş :** Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğrencilerin derse hazırlanmaları için belli bir süre verilir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen sınıfa belge geçer cihazını getirir. Öğrencilerden bu aracın nasıl çalıştığını ve ne işe yaradığını tahmin etmelerini ister. Öğrencilerden gelen cevaplar sonunda bu aracın nasıl kullanıldığını açıklar.
- 2- Öğretmen sınıftaki bilgisayarın parçalarını tanıtır. İnternet bağlantısının ne demek olduğu bilgisayarda gezilen çocuklarla ilgili sitelerle açıklanır. Bu gibi bir çok site olduğu ve buralardan bir çok bilgiye ulaşıldığı açıklanır.
- 3- Öğretmen sınıfa getirdiği gazeteleri öğrencilere dağıtır. Öğrencilerin bu gazeteleri incelemeleri istenir. Yapılan inceleme sonunda öğrencilere gazetelerdeki haberlerin belli yerleri olduğu bu bölümlerin bir çok gazetede aynı olduğu söylenir. Bu bölümlerin nereler olduğu gazete üzerinde gösterilir.
- 4- Öğrencilere ellerinde bulunan gazetelerdeki bölümlere dikkatle bakarak bitki ve hayvan resimlerini kesmeleri istenir. Kestikleri resimlerin altına gazetenin hangi bölümünden alındığı açıklanır.
- 5- Öğretmen öğrencilere “Birisi yanınızda yüksek sesle televizyon izlerse veya yüksek sesle radyo dinlerse en çok neye kızardınız ?” diye tek tek sorar.
- 6- Öğretmen öğrencilere öykü tamamlama etkinliği yaptırılır. Bu öyküde televizyon kurallarına uymayan çocuk anlatılır. Öğrencilerin anlattıkları farklı sonlardan en beğenileni dramatize ettirilir.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır. Öğretmen dikkat çekme bölümünde sorduğu soruyu tekrarlar. Öğrencilerin cevaplarından doğru olanlar ödüllendirilir.

E. DEĞERLENDİRME

1. Gazetenin bölümleri nelerdir ?
2. Radyo izlerken, televizyon izlerken uyulması gereken kurallar nelerdir ?
3. Yaşamımızda bilgisayar neden önemlidir ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

GÜNLÜK PLÂN

28 / 02 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Kullanımı
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim, soru- cevap, dramatizasyon, sorun çözme yöntemi (Tümevarım)

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim araçları ile ilgili sorunların çözümünde gerekli ilkeleri kullanabilme
Davranışlar : a) Mektupla ilgili verilen yazılı ve öğrenci açısından yeni bir sorunun çözümü için gerekli olan ilkeleri söyleme/ yazma
b) Verilen yazılı ve öğrenci açısından yeni bir sorunun çözümüne yönelik kuralına uygun olarak mektup yazma
c) Telefonla ilgili verilen yazılı ve öğrenci açısından yeni bir sorunun çözümü için gerekli olan ilkeleri söyleme/ yazma
d) Yapılan bir telefon görüşmesinin uygun olan ya da olmayan yönlerini yazma söyleme

Hedef II : İletişim araçlarını kullanırken ortaya çıkan sorunları çözmekten zevk alışı

Davranışlar : a) İletişim araçları ile ilgili sorunları çözmeye zaman ayırma
b) İletişim araçlarını kullanırken ortaya çıkan bir sorunu isteyerek çözme
c) İletişim aracını kullanırken ortaya çıkan bir sorunu çözme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :
MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, Kudret Eren Yavuz’un “Çoklu Zeka Uygulamaları ve Uygulamaları” adlı kitap, telefon modeli

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere telefonla konuşmanın neden belli başlı kuralları olduğunu sorar. Öğrencilerden gelen cevaplara doğru yanlış demeden dinler.
- 2- Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dersin sonunda iletişim araçlarını kullanırken karşılaştığımız sorunları kolayca, tek başımıza çözmeyi öğreneceğiz” der.
- 3- Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste iletişim araçları kullanımı ile ilgili ortaya çıkabilen çeşitli sorunları çözümünü öğreneceklerini söyler.

- 4- Derse Geçiş :** Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğrencilerin derse hazır hale gelmeleri için bir süre beklenir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğrenciler ikiye bölünür. İsteyen gruplar tahtaya kaldırılarak telefon modelleri ile öğretmen ve arkadaşlarının müdahalesi olmadan görüşme yaparlar. Görüşmeler sonunda en başarılı grup seçilir.
- 2- Öğrencilere telefonla konuşurken uyulması gereken kuralları listeleyerek yazmaları söylenir.
- 3- Öğretmen öğrencilere “Telefon konuşmanızı dinleyen biri karşınızda duruyor. Ona ne demek istediniz” diye sorar. Başkalarının telefonlarının dinlemenin neden yanlış olduğunu tartışılır.
- 4- Öğrencilere hatalı yazılmış bir mektup dağıtılır. Buradaki hataları bulup düzeltmeleri istenir.
- 5- Öğretmen öğrencilere “Yanlış Mektup” adlı hikayeyi okur. Hikaye ile ilgili soruları öğrencilere yöneltir.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır. Dikkat çekme bölümünde sorulan soru tekrar ele alınır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Size ait olmayan bir mektup adresinize gelse ne yaparsınız ?
- 2.Telefonla konuşurken nelere dikkat etmeliyiz ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

Emre KILIÇ

Aşağıda verilen mektubun hatalarını kırmızı kalemle işaretleyip düzeltiniz.

MEKTUP

Atatürk cad. Köşem apt. no :14
Samsun

Sevgili arkadaşım Buse,

Gönderdiğin mektubu aldım. Çok memnun oldum.

Bundan önceki mektubumda sana yeni okulumu ve arkadaşlarımı tanıtmıştım. Bu mektubumda öğretmenimizin bize yaptırdığı gezi ve piyesleri anlatacağım.

Geçen hafta öğretmenimiz bizi "yeşilay haftası" ile ilgili çok güzel bir piyesi oynattı. Sigara, içki ve uyuşturucunun zararlarını anlattık. İzleyenler duygulandılar. Piyesimizi herkes çok beğendi.

Gelecek hafta içinde öğretmenimiz bizi postahaneye götürecektir. Postahanenin bölümlerini gezip, oradaki görevlilerden bilgi alacağız. Mektubumu o zaman göndereceğim.

Ailene ve sınıf arkadaşlarına çok selam söyle. Hepinizi çok özledim.

En kısa zamanda görüşmek dileğiyle. Hoşça kal.

Arkadaşın
Gamze FIRAT

Adres

25.02.2005
Samsun

Adres soyadı.

GÜNLÜK PLÂN

01 / 03 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Kullanımı
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim, soru- cevap, dramatizasyon, eğitsel oyunlar

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : İletişim araçları arasındaki ilişkiyi saptayabilme

Davranışlar : **a**) Görsel-ışitsel iletişim aracı ile ıışitsel iletişim aracı arasındaki ilişkiyi açıklama
b) Görsel ıışitsel iletişim aracı ile görsel iletişim aracı arasındaki ilişkiyi açıklama
c) Görsel-ışitsel iletişim aracı ile yazılı iletişim aracı arasındaki ilişkiyi açıklama
d) Yazılı iletişim aracı ile ıışitsel iletişim aracı arasındaki ilişkiyi açıklama

Hedef II : İletişim araçları arasındaki ilişkiyi keşfetmekten zevk alış

Davranışlar : a) Günlük hayatta birlikte kullandığı iletişim araçlarını yazma / söyleme
b) İletişim araçları arasında ilişki kurmaya zaman ayırma
c) Türlerine göre iletişim araçlarının arasındaki ilişkiyi söyleme/ yazma
d) Türlerine göre iletişim araçlarının arasındaki ilişki kurmada arkadaşlarına yardım etme

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :_Dramatizasyon çalışmaları esnasında öğrencilerin kendilerine ve arkadaşlarına zarar vermesi için uyarılır.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) : MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, Kudret Eren Yavuz’un “Çoklu Zeka Uygulamaları ve Uygulamaları” adlı kitap

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

1- Dikkat Çekme : Öğretmen öğrencilere eğitsel bir oyun oynatır. Bu oyunda öğrencilerden biri bir nesne adı söyler daha sonra gelen öğrenci söylenen kelimenin en son harfi ile başlayan kelimeyi söyler. Böylelikle bütün öğrenciler bu kelime oyununa katılır.

- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Oynadığımız oyundaki gibi iletişim araçlarının arasında da bir bağ bir ilişki var. Bu derste öğrendiklerimiz günlük yaşamımızda bize lazım olacak bilgilerdir. Bu yüzden dikkatlice dinleyin” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste iletişim araçları arasındaki ilişkileri öğreneceklerini söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. İletişim araçlarının türleri gösterilerek derse geçilir.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen öğrencilere televizyon, bilgisayar, radyo, gazete yazılı kağıtları dağıtır. Öğrenciler yakalarına bu kağıtları asarlar ve boyunlarına asılı kağıtta yazan iletişim aracını tanıtır. Öğrencilerin el ele tutuşması istenir. Halkayı oluşturan öğrencilere sağ ve soldaki araçlarla ilişkileri sorulur. Sonra bütün sınıftaki öğrencilerle bu halkadaki bütün araçların aralarındaki ilişki tartışılır.
- 2- Öğretmen öğrencilere televizyon, radyo, gazete gibi iletişim araçlarının seslerinin nasıl çıktığını sorar. Öğrencilere bunların seslerinin taklidi yaptırılır.
- 3- Öğretmen öğrencilere iletişim araçlarının kardeş olduklarını söyler. Bu kardeşlerden en çok birbirine benzeyenlerin hangileri olduğunu sorar. Bu kardeşlerden en çok hangisini sevdikleri sorulur.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra ile bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır. Öğrencilere iletişim araçları arasındaki ilişkinin sorulduğu çalışma yaprağı dağıtılır. Çalışma yaprağının arkasına iletişim araçlarının aralarındaki ilişkiyi anlatan bir paragraflık özet yazmaları istenir.

E. DEĞERLENDİRME

1. Görsel- işitsel iletişim aracı ile yazılı iletişim araçları arasındaki ilişki nedir ?
2. Yazılı iletişim aracı ile işitsel iletişim aracı arasındaki ilişki nedir ?
3. Görsel işitsel iletişim aracı ile işitsel iletişim araçlarının ortak noktaları nelerdir ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi : .

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar:

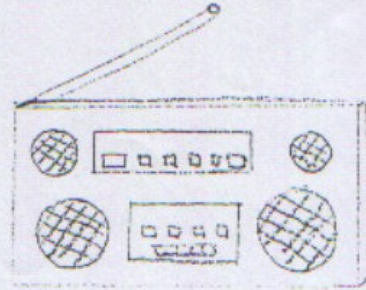
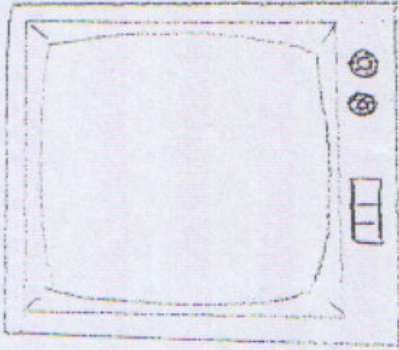
Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

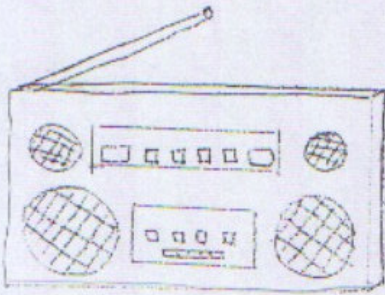
ARAÇ İLİŞKİSİ

Aşağıda verilen iletişim araçlarının arasındaki ilişkiyi
Emre kılınç

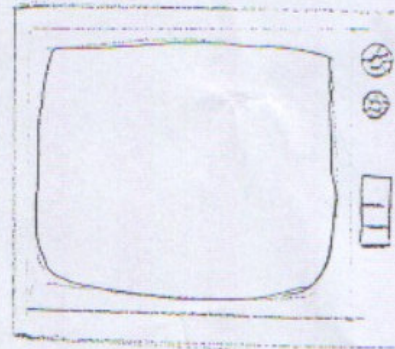
verilen boşluklara yazınız

Televizyon - Radyo : Ses çıkarır.

Haber veriyor.

Görüntü veriyor.

GÜNLÜK PLÂN

02 / 03 / 2005

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : HAYAT BİLGİSİ
Sınıf : 2
Ünitenin Adı / Nu. : İletişim / 6
Konu : İletişim Araçlarının Kullanımı
Önerilen Süre : 40 dakika

Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri : Buluş yoluyla öğretim, soru- cevap,proje tekniği

Öğrenci Kazanımları / Hedef ve Davranışları :

Hedef I : Yeni iletişim yollarını tasarlayabilme

Davranışlar : a) Basit malzemelerden iletişim araçları tasarlama
 b) Tasarlanan iletişim araçlarının resmini çizme
 c) Sınıf duvar gazetesinin iletişim ünitesine göre düzenleme.

Hedef II : Yeni iletişim araçları tasarlamaktan zevk alış

Davranışlar : a) Yeni iletişim araçları tasarısına isteyerek katılma
 b) Yeni iletişim araçları tasarısında arkadaşlarına yardım etme
 c) Yeni iletişim araçları tasarısını özenle yapıp bitirme
 d) Yeni iletişim araçları tasarısında grup çalışmalarına isteyerek katılma

Ünite Kavramları ve Sembolleri / Davranış Örüntüsü : Kişisel iletişim, kitle iletişimi, acil telefon, iletişim araçları, gazete, belgegeçer aracı, radyo, mektup, televizyon, postahane, TRT, PTT, APS, kameraman, muhabir, sunucu, postacı, postahane

Güvenlik Önlemleri (Varsa) :**Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça (Öğretmen, Öğrenci) :**

MEB. tarafından kabul edilmiş ünite dergileri, Hayat Bilgisi ders kitabı, Ziya Selçuk “Çoklu Zeka Uygulamaları” adlı kitap, Kudret Eren Yavuz’un “Çoklu Zeka Uygulamaları ve Uygulamaları” adlı kitap,

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

- 1- **Dikkat Çekme** : Öğretmen öğrencilere “Bu dünyada olmayan bir iletişim aracı yapmak isterseniz nasıl bir araç yapardınız?” diye sorar. Öğrencilerin cevaplarını doğru yanlış demeden dinler.
- 2- **Güdüleme** : Öğretmen öğrencilere “Bu derste yapacağınız çalışma sonunda kendi yaratıcılığınızı keşfedip, kendi başınıza bir şeyler üretmenin ne kadar zevkli olduğunu anlayacaksınız” der.
- 3- **Gözden Geçirme** : Öğretmen öğrencilere bu derste yeni bir iletişim aracı tasarlayacaklarını söyler.
- 4- **Derse Geçiş** : Öğretmen bir önceki gün işlenen Hayat Bilgisi dersini kısaca etkinlikleri hatırlatarak tekrar eder. Öğretmen tasar kelimesinin anlamını sözlükten buldurarak derse başlar.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

- 1- Öğretmen öğrencilere bir çalışma yaprağı dağıtır. Bu çalışma yaprağında öğrencilerin birer iletişim aracı tasarımları istenir.
- 2-Öğrencilere çalışma yapraklarında sorulan sorular dışında geliştirdikleri iletişim araçlarının nasıl çalıştığı, iletişim aracını sesi olup olmadığı (varsa sesinin taklit edilmesi), tasarlanan bu iletişim aracının cep telefonu gibi çevreye zarar verip vermediği sorulur. Çevreye zarar veren bir iletişim aracı ise bu zararı önlemek için neler yapılabileceği sorulur. Bu iletişim aracının adının ne olduğu sorulur.
- 3- Öğrencilere tasarladıkları iletişim aracının resmini ve özelliklerini arkadaşlarına tanıtmaları istenir. Tahtaya sırayla kalkan öğrencilerin bu araçlarını pazarlamaları, ürünlerinin en iyi özelliklerini açıklamaları söylenir.
- 4- Sınıf duvar gazetesine iletişim aracı tasarısı ile ilgili resim ve yazılar asılır. Öğrencilerden bu konuyla ilgili bir çalışma yapmaları ve panoya asmaları istenir.

D. KAPANIŞ BÖLÜMÜ

Özet : Öğrencilere sıra ile bu derste en sevdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde neler yaptıkları sorulur. Hatırlanamayan etkinlikler öğretmen tarafından hatırlatılır.

E. DEĞERLENDİRME

1. Tasarladığınız iletişim aracının adı nedir ?
2. Tasarlanan bu iletişim aracının en önemli özelliği nedir ?

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi :

Türkçe : ‘Televizyon Tutkusu’ konulu parçasının işlenmesi.

Müzik : “ Postacı” adlı parçanın öğrenilmesi.

Resim : İletişim araçları ile ilgili resim yaptırılması.

Matematik : Problemlerin iletişim ve iletişim araçlarını içerecek şekilde düzenlenmesi.

Plânın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar :

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

Hüseyin Zor

Sizde geleceğin iletişim aracını tasarlayıp resmini çiziniz.
Tasarladığınız araca ait resmin altındaki soruları cevaplayınız.

Yaptığın araç kitle iletişim aracı mı, kişisel iletişim aracı mı ?

..kişisel..

Sağır, dilsiz ve görme özürlüler için nasıl bir kolaylık sağlıyor ?

..Sağır ar. duymaz ama görür. körler. görür ama göremez ama sesli duyur

Yaptığın bu iletişim aracının en sevdiğin özelliği nedir ?

..iletişim.. kullanışlıdır..

Nasıl çalışıyor ?

Bir kamere kaya vb. okuma görüntüleri veriyor. Adanın kafasındaki

Yaptığın bu iletişim aracını herkes kullanabilir mi ?

..hayır.. çünkü altı kafa ona takar. Bisi.. kulaklar..

Yaptığın bu iletişim aracının adı ne olabilir ?

..kizişal..